

#11

RURAL DEVELOPMENT

kırsal kalkınma

OCAK-ŞUBAT-MART
JANUARY-FEBRUARY-MARCH
2018

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ MILK AND MILK PRODUCTS

HABER

Ulusal Kırsal Ağ Lansman
Toplantısı

NEWS

Launch Meeting for National
Rural Network

P.06

EKRAN

Bilim dalında Nobel alan ilk
Türk: Aziz Sançar

SCREEN

First Turkish scientist to win the
Nobel Prize in science:

Aziz Sançar

P.56

TEMA

Sağlık ve mutluluk
deposu acı: Kırmızıbiber

THEME

The hot that is the store of
health and happiness:

The red pepper

P.66

TKDK

OCAK-ŞUBAT-MART 2018 | JANUARY-FEBRUARY-MARCH 2018

3 Aylık Süreli Yayın | Quarterly Journal

ISSN: 2149-472X

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanlığı adına imtiyaz sahibi
Publisher on behalf of Agriculture and Rural Development Support Institution Presidency
DR. AHMET ANTALYALI

Yayın Kurulu Başkanı | Head of the Editorial Board & Genel Yayın Yönetmeni | Chief Editor
AŞKIN TORUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | Managing Editor
ÖMER ERİM BAŞTİMAR

Yayın Koordinatörleri | Editorial Coordinators
CEREN ALTINEL-RÜYAM DEMİRKIRAN

Görsel Yönetmen | Art Director
EBRU İNAL

Katkıda Bulunanlar | Contributors
ÖZLEM ALTAY-YUSUF ÇELİK-ZEHRA ÇİDAM-MUHAMMET FATİH ÇOLAK
ERHAN GÖZÜAÇIK-SEREN HAYDAROĞLU-GENER ATA KÖLANLI
ERGUN KEMAL YENİDÜNYA

Çeviri | Translation
LİNAS TERCÜME

Yönetim Yeri | Place of Management
Turan Güneş Bulvarı No.68 Yıldız Çankaya/Ankara

İletişim | Contact
Tel : +90 312 409 14 00
Web : www.tkd.gov.tr
Mail : basin@tkd.gov.tr

Dergide yer alan yazıların sorumluluğu yazarlara aittir. Makul alıntılar dışında
iktibas yapılamaz.
The contents of this publication are the sole responsibility of the authors. Copying
is not allowed except for reasonable citations.

Hoss

Yapım | Production
Via Green, Mustafa Kemal Mah. 2079. Sok. No: A/44
Eskişehir Yolu, Çankaya/ANKARA
Tel : +90 312 417 14 15-417 14 20
Faks : +90 312 417 14 94
www.hossajans.com.tr

Baskı | Print
Özel Ofset Basım Yay. Mat. Tic. San. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sanayi Sitesi 1514 Sokak No.6 İvedik - Yenimahalle / Ankara
Tel : +90 312 395 06 08
Baskı Tarihi | Print Date
29.12.2017

SUNUŞ

Varlığını sürdürmemizi sağla-
yan tarım ve gıda üretimi, artık
sadece günümüzün değil ge-
leceğin meselesi haline gel-
miştir. Geleceğin dünyasında
gıdanın ve tarımın bugünkün-
den çok daha değerli ve kritik bir
noktada olacağı aşikârdır. Yüce

Yaradan'ın insanlığın hizmetine sunduğu
değerli kaynakları sürdürülebilir bir üretim ve
tüketim modeliyle daha rasyonel kullanmak,
geleceğe güvenle bakabilmek adına büyük
önem arz etmektedir. Tarımsal üretimin AB
standartlarına getirilmesi, kaynaklarımızın
en etkin şekilde kullanımına da vesile olacakt-
ır. Süt üretimi, toplama ve işleme sektörleri,
bu konuda yüksek önceliğe sahip sektörler
arasında yer almaktadır. Süt sektörü, yüksek
rekabet gücüne sahip olmak, kapasite ve ve-
rimliliğini artırmak, AB standartlarına uyum
sağlamak gibi konularda desteğe ihtiyaç duy-
maktadır. Süt ve süt ürünlerine artan iç talebi
karşılama için süt toplama merkezlerinin
hem ölçeğinin hem de sayılarının artırılması
gerekmektedir. Sürdürülebilir küçük ölçekli
çiftlikleri rekabetçi tarım işletmelerine dönü-
ştürmek inaniyorum ki bizi sektörde önemli
bir aktör haline dönüştürecektir. Süt işletme-
leri, istikrarlı koşullarını geliştirmeleri, AB
standartlarıyla uyumlu teknoloji-mekanizasyon
kullanmaları ve rekabet güçlerini artırmaları
için teşvik edilmelidir. IPARD Programı,
sürdürülebilir şekilde kırsal alanda hayat ka-
litesinin geliştirilmesi, bölgesel eşitsizliklerin
azaltılması, hayvan refahı ve çevrenin korun-
masıyla ilişkili AB standartlarına erişme ko-
nusunda tarımsal işletmelerin desteklenme-
sini amaçlamaktadır. Bu işletmelere, soğuk
hava deposu, çiğ sütün soğuk zincirle nakliyesi
ve üretim için uygun binalar ve ekipmana
sahip olma konularında destek sağlanmaktadır.
Bizler vatandaşlarımızın gıda güvenliğini
sağlamak amacıyla daha planlı, daha verimli
ve daha kaliteli üretim yapmanın, kaynakları
daha rasyonel, etkin ve sürdürülebilir biçimde
kullanmanın bilincinde ve hedefindeyiz.
Bu vesileyle 2018 yılının birlik ve beraberlik
içinde daha çok çalışacağımız, üreteceğimiz
hayırlı bir yıl olmasını temenni eder, başta
fedakâr-cefakâr üreticilerimiz olmak üzere
çalışma arkadaşlarımızın, tarıma emeği geçen-
lerin ve milletimizin bütün fertlerinin yeni
yılı kutlarımla.

BAKAN / MINISTER

Dr. Ahmet Eşref Fakıbaba

INTRODUCTION

Agriculture and food production, which ensures the continuity of the
existence of mankind, has now become a matter not just of the present
but of the future, as well. It is obvious that in the world of the future,
food and agriculture will stand at a more valuable and critical juncture
than they do today. In order to look onto the future with faith, it is of
major importance to use the valuable resources, offered to the service of
mankind by the Supreme Creator, within a sustainable production and
consumption model, and in a more rational sense. Elevating agricultural
production to the level of EU standards will also ensure the most efficient use of our
resources. Milk production, collection and processing sectors are among the sectors that are
of high priority in this field. The milk production is in need of support in terms of issues such
as having high competitive power, enhancing capacity and productivity and harmonizing
with the EU standards. Milk collection centres need to be increased in both scope and size in
order to meet the accelerating domestic demand for milk and milk products. I believe that
transforming sustainable small-sized farms into competitive agricultural enterprises will
turn us into an important actor within the sector. Milk enterprises should be encouraged
to enhance their consistent conditions, to use EU standards-compliant technology-
mechanization and to increase their competitive power. The IPARD Programme aims to
sustainably enhance the quality of life in the rural, reduce regional inequalities, and support
agricultural enterprises in terms of access to EU standards related to animal welfare and
environmental protection. These enterprises are offered support in terms of cold storage
depots, the cold chain transfer of raw milk and having the proper buildings and equipment
for production. We are aware of the importance of making more planned, more productive
and higher quality production and of using resources in a more rational, efficient and
sustainable way in order to ensure our citizens' food safety, and it is our aim to achieve
just that. I would like to take this opportunity to express my wishes that 2018 will be a year
during which we, in unity and solidarity, work harder and produce more; and wish a happy
new year to my colleagues, especially our self-sacrificing and enduring producers, to all
those who put their efforts into agriculture, and to all members of our nation.

BAŞKANIN MESAJI

Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma tecrübesini Türkiye'ye aktarmasına vesile olan IPARD Programı'nın LEADER yaklaşımı kapsamında yeni bir politika aracını başlatmaktan duyduğumuz mutluluğu siz değerli okurlarımızla paylaşmak isterim. Akreditasyon ve uygulamaya yönelik kapasite oluşturma çalışmalarını ile IPARD uygulama illerinde kademeli olarak yürütülen tedbirlerden birisi olarak LEADER yaklaşımı, kırsal sorunlar için yenilikçi çözümler üretilmesini teşvik eden çok değerli bir kaynaktır. Kırsal bölgelerde yaşayan halkı bilinçlendirmek ve desteklemek amacıyla "Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu (EAFRD)" çerçevesinde geliştirilen yeni politika araçlarından birisi olan "Kırsal Ağ" vasıtasıyla, kırsal kalkınma alanında yer alan paydaşların bir araya gelmelerini, bilgi ve tecrübelerini paylaşmalarını hedeflemekteyiz. Finansal, kültürel, kurumsal veya coğrafi nedenlerle tek başlarına planladıkları projeleri hayata geçiremeyen başvuru sahiplerinin güçlerini birleştirmeleri, "bir araya gelerek" mümkün olabilecektir. Bu açıdan da Kırsal Ağ, daha küçük yatırımcıların IPARD Programına dâhil edilmesine katkı sağlayacaktır. Ulusal Kırsal Ağ, IPARD Programının potansiyel tüm faydalanıcılara erişebilmesini, yenilikçi çözümler üretilmesini teşvik etmekte olup kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınma stratejileri hazırlanması ve yerel toplulukların ihtiyaçlarının karşılanması için önemli görevler üstlenmektedir. Ülkemizde kırsal kalkınma bilincini, birikimini, tecrübesini daha etkin kullanabilmek ve paydaşlara iletebilmek amacıyla tüm platformların kurulumu için çaba sarf etmekteyiz. IPARD II Programı'nın 3. Çağrısına çıktığımız bugünlerde, "Ulusal Kırsal Ağ" yaklaşımıyla kırsala yeni bir soluk getirecek birçok projeyi teşvik edeceğimizin inancındayız. Değerli okurlarımız, yeni yılınızı en içten dileklerle kutlar; 2018 yılının milletimize ve tüm insanlığa barış, huzur ve sağlık getirmesini dilerim.

BAŞKAN / PRESIDENT

Dr. Ahmet Antalyalı

FOREWORD BY THE PRESIDENT

En would like to share with you esteemed readers that we are happy to initiate a new policy tool within the framework of the LEADER approach of the IPARD Programme, which paved the way for the European Union's rural development experience to be relayed to Turkey. As one of the measures carried out in the IPARD implementation cities together with capacity building efforts related to accreditation and implementation, the LEADER approach is a very valuable resource that encourages the creation of innovative solutions for rural problems. By way of "Rural Network", one of the new policy tools delivered within the scope of European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), which aims to foster awareness among the people living in the rural and to support them, we aim to bring together the stakeholders in the field of rural development and ensure they exchange knowledge and experience. Applicants who cannot realize their planned projects due to financial, cultural, institutional or geographical reasons can unite forces by "coming together". In this sense, the Rural Network will take on an important function in terms of the inclusion of smaller investors within the IPARD Programme. The National Rural Network encourages the IPARD Programme to reach all potential beneficiaries and the production of innovative solutions, and undertakes important tasks in terms of the preparation of sustainable development strategies in the rural and the meeting of the needs of local communities. As we always express with pride, we have ensured employment for 57 thousand people thanks to our investments that have amounted to 8 billion TL since 2011. Numbers certainly do exhibit our success but what is even more important is that in our country, an awareness and accumulation of rural development has been achieved. Moreover, in order to make more efficient use of this awareness and experience, we are putting an effort into the establishment of all sorts of platforms, both physical and virtual. In these days, when we are announcing the 3rd Call of the IPARD II Program, we believe that thanks to the "National Rural Network" approach, we will encourage many projects that will breathe new life into the rural. Esteemed readers, I wholeheartedly wish you a happy new year, and hope that 2018 will bring peace, serenity and health to our nation and all of humanity.

İÇİNDEKİLER CONTENTS

06 **HABER**
NEWS

12 **GİRİŞİMCİDEN MESAJ VAR**
WE GOT A MESSAGE FROM AN ENTREPRENEUR

16 **BAKIŞ**
OVERVIEW
"ALLAH BU ÜLKEYE BİR DAHA İSTİKLAL MARŞI YAZDIRMASIN"
"May Allah not show another day to this nation to write a national anthem again"

20 **YAPRAKLAR YEŞERİRKEN**
AS THE LEAVES TURN GREEN

AİLE GELENEĞİ İLE TKDK DESTEĞİ BİRLEŞTİ BALDA DÜNYA ÜÇÜNCÜLÜĞÜ GELDİ
Family tradition got to rank third in the world for honey production with the support of ARDSI

24 **MAKALE**
ARTICLE
GIDA ÜRÜNLERİ PAZARI VE E-TİCARET
Foodstuff market and E-Commerce

28

50

16

20

28 **KAPAK**
COVER

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ
Milk and milk products

50 **GEZİ**
JOURNEY

VATAN KALBİNİN ATTIĞI DESTANSI TOPRAK
An Epic Land of the Homeland where the heart beats
ÇANAKKALE

56 **EKRAN**
SCREEN

BİLİM DALINDA NOBEL ALAN İLK TÜRK:
First Turkish scientist to win The Nobel Prize in science:
AZİZ SANCAR

66 **TEMA**
THEME

SAĞLIK VE MUTLULUK DEPOSU ACI: KIRMIZIBİBER
The hot that is the store of health and happiness: The red pepper

TKDK'NİN KOŞU MESAFELERİ WORKS OF ARDSI

TKDK 2011'den bugüne IPARD fonları ile yatırımcının en büyük güvencesi oldu. Bugüne kadar 6,7 milyar TL yatırım yapıldı. 2011 yılından günümüze 42 farklı ilimizde 11 bin yatırımcıya ulaşan TKDK, yatırım kapsamı ve çeşitliliğini artırarak yoluna devam ediyor.

ARDSI has become the biggest assurance of the investors with IPARD funds since 2011. 6.7 billion TL investment has been made until today. ARDSI, reaching 11 thousand investors in 42 different provinces since 2011, proceeds on its way by increasing its investment scope and diversity.

SÜT ÜRETİMİ

1107 proje için 1,4 milyar TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 2,5 milyar TL'dir.

ET ÜRETİMİ

1113 proje için 854 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 1,6 milyar TL'dir.

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

171 proje için 166 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 394 milyon TL'dir.

ET VE ET ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

113 proje için 171 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 421 milyon TL'dir.

MEYVE VE SEBZELERİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

141 proje için 172 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 399 milyon TL'dir.

SU ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI

19 proje için 25 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 58 milyon TL'dir.

KÜLTÜR BALIKÇILIĞI

21 proje için 6,7 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 16 milyon TL'dir.

KIRSAL TURİZM

360 proje için 165 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 393 milyon TL'dir.

YEREL ÜRÜNLER

329 proje için 127 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 304 milyon TL'dir.

ÇİFTLİK FAALİYETLERİ

7292 proje için 280 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 600 milyon TL'dir.

TEKNİK DESTEK

27 proje için 2,9 milyon TL hibe sağlanmıştır. Bu alandaki toplam yatırım tutarı 2,9 milyon TL'dir.

MILK PRODUCTION

1.4 billion TL grant was provided for 1107 projects supporting Milk Production. The total investment amount is 2.5 billion TL in this field.

MEAT PRODUCTION

854 million TL grant was provided for 1113 projects supporting Meat Production. The total investment amount is 1.6 billion TL in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF MILK AND MILK PRODUCTS

166 million TL grant was provided for 171 projects supporting Processing and Marketing of Milk and Milk Products. The total investment amount is 394 million TL in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF MEAT AND MEAT PRODUCTS

171 million TL grant was provided for 113 projects supporting Processing and Marketing of Meat and Meat Products. The total investment amount is 421 million TL in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF FRUITS AND VEGETABLES

172 million TL grant was provided for 141 projects supporting Processing and Marketing of Fruits and Vegetables. The total investment amount is 399 million TL in this field.

PROCESSING AND MARKETING OF FISHERY PRODUCTS

25 million TL grant was provided for 19 projects supporting Processing and Marketing of Fishery Products. The total investment amount is 58 million TL in this field.

AQUACULTURE

6,7 million TL grant was provided for 21 projects supporting Aquaculture. The total investment amount is 16 million TL in this field.

RURAL TOURISM

165 million TL grant was provided for 360 projects supporting Rural Tourism. The total investment amount is 393 million TL in this field.

LOCAL PRODUCTS

127 million TL grant was provided for 329 projects supporting Local Products. The total investment amount is 304 million TL in this field.

ON-FARM ACTIVITIES

280 million TL grant was provided for 7292 projects supporting On-Farm Activities. The total investment amount is 600 million TL in this field.

TECHNICAL SUPPORT

2.9 million TL grant was provided for 27 projects supporting Technical Support. The total investment amount is 2.9 million TL in this field.

ULUSAL KIRSAL AĞ LANSMAN TOPLANTISI

LAUNCH MEETING FOR NATIONAL RURAL NETWORK

TR K ırsal kalkınma programlarında belirlenen hedefleri desteklemek, uygulamada yer alan tüm paydaşlar arasında bilgi ve tecrübe paylaşımını sağlamak amacıyla Ankara'da "Ulusal Kırsal Ağ Lansman Toplantısı" düzenlendi. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Vekili Hasan Özlü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) Yönetim Otoritesi tarafından 28 Kasım 2017'de bir otelde düzenlenen toplantıda yaptığı konuşmada, ağın temsilcisinin sadece Bakanlık olmadığını, tüm grupların ağın değerli bir ögesi olduğunu belirterek, şöyle konuştu: "Yapılacak olan her işte ülkemizin kalkınması ve kırsal kalkınma için her konuda fikirlerimizle katkı sunmalıyız. Anadolu, kültürleri ve toprakları birbirine bağlayan bir köprü. Bu topraklarda çok çalışarak cennet vatanımızı kalkındırmak asli görevimiz. Kırsal kalkınma, kırsal alanda yaşayanların sosyal, ekonomik ve kültürel refahıyla yaşam kalitesini artırma gayesi taşıyor. Kırsal kesim, milli kültürümüzün oluşmasına ve yaşatılmasına kaynaklık ediyor." Tarım Reformu Genel Müdürü Abdullah Burak Keser ise kırsalın desteklenmesi ve kırsaldaki projelerin başarılı şekilde yürütülmesi amacıyla TKDK ve Avrupa Komisyonu temsilcileriyle bu çalışmalarını yaptıklarını dile getirdi.

EN Launch Meeting for National Rural Network" was held in Ankara in order to support the goals set in rural development programmes as well as to share knowledge and experience amongst all the shareholders that take part in the implementation process. Hasan Özlü, Acting Deputy Undersecretary of the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, stated in his speech that the Ministry is not the sole representative for the network and that all groups are valuable parts in a meeting held in a hotel by the Managing Authority of General Directorate of Agricultural Reform (GDAR) in November 28, 2017. Underlining the fact that leaving all tasks to one institution and taking advantage of the outcome are unacceptable, Mr. Özlü said: "We must contribute with our ideas to each task on every subject for both the country's development and rural development." Anatolia is the bridge connecting cultures and lands to one another. It is our fundamental duty to work really hard in this country and develop our paradise homeland. Rural development aims to enhance the social, economic, and cultural prosperity and quality of life for rural people. The rural population provide the resources for creating and sustaining our national culture." Director General of Agricultural Reform Abdullah Burak Keser pointed out that they carry out activities with ARDSI and European Commission representatives in order to support rural areas and to successfully implement projects in rural areas. Emphasizing the fact that currently

Türkiye'de şu an itibarıyla özellikle ulusal kaynaklarla yaptıkları çalışmalarda 7 bin 500 projenin desteklendiğini vurgulayan Keser, bunun karşılığında kırsala 3,2 milyar liralık hibe verildiğini kaydetti.

Bu çalışmalarını yaparken bir bütün olarak değerlendirdiklerini belirten Keser, "Ülkemizde kırsal kalkındırırken mutlaka altyapısını iyi bir şekilde yapıp kırsalda yaşayan insanlarımıza sunmak zorundayız. Tarım topraklarımızı diğer sektörlerin gelişmesi için bir baskı altında, kırsalımız da baskı altında." değerlendirmesinde bulundu.

Avrupa Komisyonu Temsilcisi Iwona Lisztwan, bilgi paylaşımının büyüyen ekonomilerin itici gücünü oluşturduğuna dikkati çekti. Bu yüzden bir ağın gerekli olduğunu aktaran Lisztwan, bu ağın nasıl organize edileceğine ve destekleneceğine, ağ destek biriminin nasıl düzenleneceğine Türkiye tarafından karar verileceğini ifade etti.

TKDK Başkanı Dr. Ahmet Antalyalı da AB'nin kırsal kalkınma tecrübesini Türkiye'ye aktarmasına vesile olan IPARD Programı kapsamında yeni bir politika aracını başlatmanın mutluluğunu yaşadıklarını belirtti.

AB'nin Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) kapsamında kırsal kalkınma programlarının hazırlandığını ve 2011 yılından itibaren Kurumun akreditasyonu ile bunların Türkiye'de uygulanmaya başladığını hatırlatan Antalyalı, 42 ilde uygulanan programla özellikle tarım ve gıda sektörlerinin sürdürülebilir modernizasyonuna katkı sağladıklarının altını çizerek, konuşmasına şöyle devam etti:

"2011 yılından bugüne kadar yaklaşık 11 bin proje uyguladık ve ülkemizde 2,3 milyar avroluk yatırım gerçekleşti. Bunun 1 milyar 48 milyon avrosunu da AB ve genel bütçeden katkılarımızla hibe olarak vatandaşlarımıza kullanırmış olduk. IPARD II Programı'nın ilk çağrısında bin 642 sözleşme imzalandı. İkinci çağrımızda 120 milyon avroluk ilana çıkmıştık hibe olarak. Bunu da değerlendirme son aşamada. İnşallah bunları da bitiriyoruz. IPARD I Programı kapsamında yaklaşık 1,2 milyar TL'lik vergi muafiyeti sağladık. Vergiden muaf bir kaynak kullanıyoruz, bu da çok önemli. Bugüne kadar 8 milyar lirayı bulan yatırım gerçekleşti Türkiye'de ve 57 bin kişi iş imkanına kavuşmuş oldu. Bu rakamlardan çok daha kıymetli olan kırsal kalkınma bilincinin ve birikiminin ülkemizde oluşmuş olmasıdır. Yaptırdığımız etki analizi çalışmaları da bize bunu gösteriyor. Oluşan bilgi ve tecrübenin aktarılması için fiziki ve sanal platformları sağlayacağız. Burada oluşan bilgi ve tecrübe tüm paydaşlar arasında etkin bir şekilde kullanılacak."

Gıda güvenliği, çevre ve diğer standartlara ilişkin AB müktesebatının yürütülmesine yönelik çalışmalar yürüttüklerini de aktaran Antalyalı, yeni ulusal kırsal ağ yaklaşımıyla yenilikçi projeleri teşvik edeceklerini ve bunların paydaşlar arasında daha etkin tanıtılacağını ifade etti. TRGM Yönetim Otoritesi Başkanı Muhammed Adak ise kırsal kalkınmada temel amacın kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak yöresinde geliştirilmesi ve

7,500 projects are supported especially in the activities conducted with national resources, Mr. Keser also reminded that a grant of 3.2 billion TL has been given to rural areas in return. Stating that these activities are considered as a whole while being conducted, Mr. Keser said, "While developing rural areas in our country, we should make sure to build a solid infrastructure and present it to our people living in rural areas. The agricultural lands are under pressure as well as our rural areas, to improve other sectors." European Commission Representative Ms. Iwona Lisztwan emphasized the fact that information exchange is the driving force for growing economies. Ms. Lisztwan said that this information exchange is why a network is necessary and Turkey will decide on how to organize and support this network and how to organize the network support unit. The President of ARDSI, Dr. Ahmet Antalyalı, expressed his pleasure about initiating a new political device under IPARD Programme, which is created by the EU for candidate and potential candidate countries and allow EU to share its experience on rural development with Turkey. Reminding that within the framework of the EU's Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA), rural development programmes were prepared and that as of 2011, these programmes started to be implemented in Turkey through the accreditation of the Institution,

Antalyalı pointed out owing to the programme implemented in 42

TR
"2011 YILINDAN
BUGÜNE KADAR
YAKLAŞIK 11 BİN PROJE
UYGULADIK VE ÜLKEMİZDE 2,3
MİLYAR AVROLUK YATIRIM
GERÇEKLEŞTİ."

EN
"WE HAVE IMPLEMENTED AROUND 11
THOUSAND PROJECTS SINCE 2011
AND AN INVESTMENT OF 2.3
BILLION EURO WAS MADE
AVAILABLE IN OUR
COUNTRY."

provinces, they have contributed to the sustainable modernization of especially agriculture and food sectors, and added: "Since 2011, investment of 2.3 billion Euros has been made under 11 thousand projects and 57,000 people have had a business opportunity. We have signed 1,642 contracts within the first call for IPARD II Programme. We are providing 120 million Euros for the second call of IPARD II, Antalyalı also added: "We have implemented around 11 thousand projects since 2011 and an investment of 2.3 billion Euro was made available in our country. One billion 48 million Euro of this amount was awarded to our citizens as grant, including the EU funding and our contribution from the general budget.

In the first call of the IPARD II Programme, we have signed one thousand 642 contracts. In our second call, we announced 120 million Euro as grant. Evaluation of that call is at the final stage. Hopefully, we are going to finalize them as well. Under the IPARD I Programme, we have offered tax exemptions in the amount of approximately 1.2 billion TL. We are providing these funds exempt from tax, which is also very important. An investment of almost 8 billion TL has been made available in Turkey, and 57 thousand people have found employment. Seeing that the rural development awareness and background are created in our country is more valuable than these numbers. Our impact assessment studies also prove this fact. We will provide the physical and digital platforms to transfer the knowledge and experience." Mr. Antalyalı also stated that innovative projects will be encouraged through new national rural network approaches and these projects will be introduced amongst shareholders more effectively. Further mentioning that they also work on the implementation of the EU acquis communautaire on food safety, environment and other standards, Antalyalı stated that they would incentivise innovative projects with the new national rural network approach, and that these would be more efficiently publicised amongst the stakeholders. Deputy Director General of Agricultural Reform and Head of Managing Authority, Muhammed Adak, stated that main goals in rural development are to improve business and life conditions of the rural society

sürdürülebilir kılınması olduğunu kaydetti. Kırsal kalkınmada genel potansiyel değerlendirmesi, doğal ve kültürel varlıkların korunmasının esas olması gerektiğini aktaran Adak, bugüne kadar IPARD Programı kapsamında uygulanan başarılı proje örneklerinin kırsaldaki yatırımların teşviki açısından ciddi önem arz ettiğini, burada TRGM ve TKDK'nın başarısının görüldüğünü kaydetti.

Açılış konuşmalarının ardından Kalkınma Bakanlığı, TRGM, İtalya Ulusal Kırsal Ağı, Gördes Belediye Başkanlığı ve Türkiye Kalkınma Vakfı temsilcileri tarafından kırsal kalkınmaya ilişkin çeşitli konularda sunumlar yapıldı, deneyimler paylaşıldı.

“Yerel Eylem Grubu Tecrübeleri”ni anlatan Gördes Belediye Başkanı Muhammed Akyol, “Birçok proje desteğini birlik ve beraberlik içerisinde almaya hak kazanan Gördes Kalkınma Yerel Eylem Grubu Derneği; kamu ve özel sektörün bir araya geldiği, iyi dengelenmiş farklı dernek, sivil toplum kuruluşu üyelerinden, genç, kadın temsilciler ve iş adamlarından oluşuyor. Yerel Yönetimler ve Kamu Kurumları olarak toplumun tüm kesimlerini içine alan kadınlar ve gençlerin söz hakkına sahip oldukları yereldeki kalkınmayı sağlamaya yönelik çok sesli bir oluşum amaçlanmıştır. Yerelde üretilen ürünleri merkeze alan anlayışla, kadınlara yönelik oluşturulan örnek bir eğitim ve üretim atölyesi ile işsiz kadınların sosyo ekonomik konularının güçlenmesine katkı sağlanacak.” şeklinde konuştu.

Toplantının devamında Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması (LEADER) Programı kapsamında Çorum, Şanlıurfa, Amasya, Çanakkale, Kastamonu, Denizli, Erzurum, Manisa, Ankara, Diyarbakır, Ordu, Samsun illerinin YEG temsilcileri tarafından yerel ürünlerin tanıtıldığı stantlar gezildi.

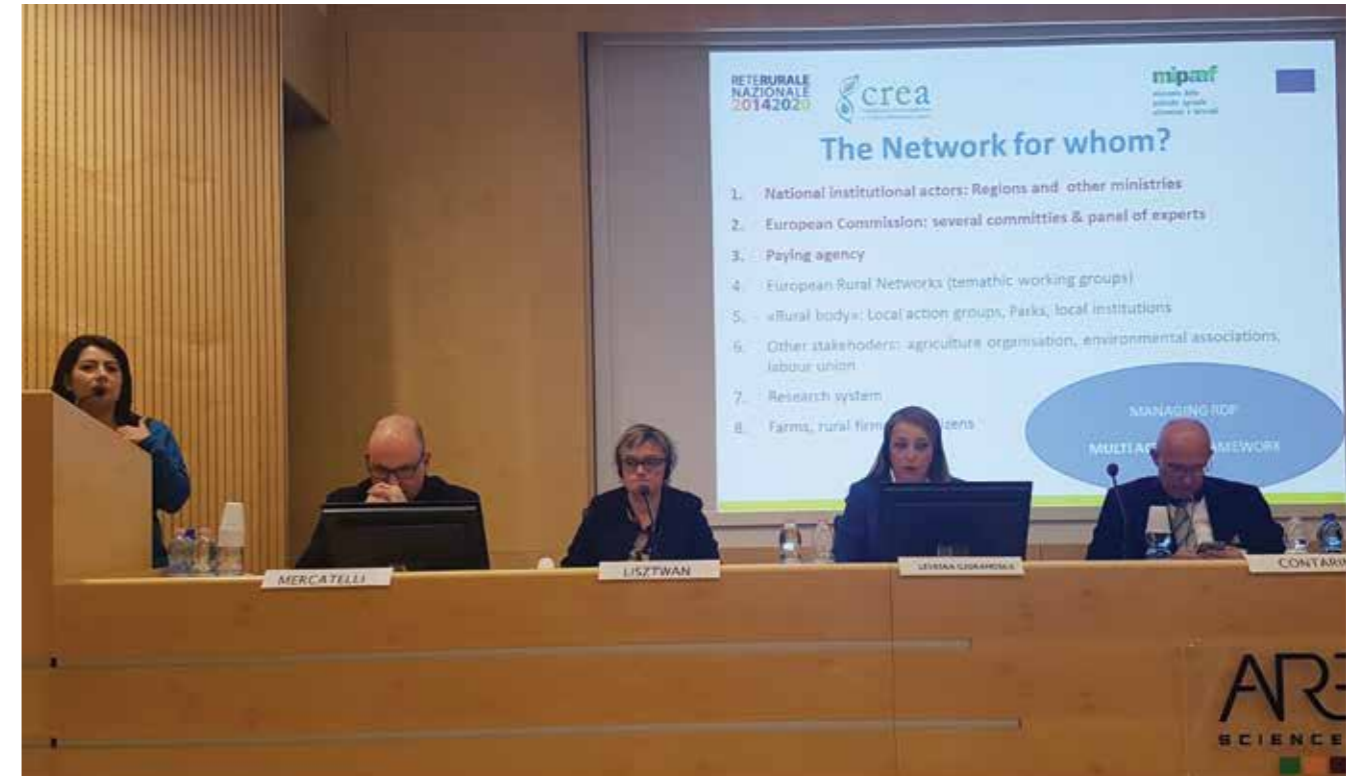
in coherent with the urban areas and sustain these improvements in the region. Expressing that the utilization of the overall potential as well as the protection of natural and cultural assets should be the essence of rural development, Adak stated that the successful projects, implemented until now within the framework of the IPARD Program, are of critical importance for encouraging rural investments, and that the success of GDAR and ARDSI are visible in this regard. Following the speeches, representatives from the Ministry of Development, General Directorate of Agricultural Reform, Italian National Rural Network, Gördes Municipality and Development Foundation of Turkey delivered their presentations on various topics regarding rural development and shared their experiences. Mayor of Gördes, Mr. Muhammed Akyol, said in his presentation introducing Gördes Development Local Action Group Association, “Our Association where public and private sectors come together is well-balanced and different. It consists of members of civil society organizations, young people, women representatives and businessmen. As Local Governments and Public Institutions, our goal is to create a diverse platform where all sections of the society are included, women and young people have right to speak, and local development is achieved. In some of our projects, an exemplary education and production workshop for women are aimed to continue through a local-product-oriented approach. Socio-economic statuses of unemployed women will grow stronger through the workshop that has been mobilized in the district. An exemplary education and production workshop for women through a local product oriented approach will continue in this process. Socio-economic statuses of unemployed women will grow stronger through the workshop that has been mobilized in the district.” Under Implementation of Local Development Strategies (LEADER) Programme, local action groups in Çorum, Şanlıurfa, Amasya, Çanakkale, Kastamonu, Denizli, Erzurum, Manisa, Ankara, Diyarbakır, Ordu, Samsun exhibited their regional products.

BATI BALKAN ÜLKELERİNDE KIRSAL KALKINMA VE ETKİN IPARD UYGULAMALARI ÇALIŞTAYI

RURAL DEVELOPMENT IN WESTERN BALKAN COUNTRIES AND
EFFECTIVE IPARD WORKSHOP

TR İtalya'nın Trieste kentinde “Batı Balkan Ülkelerinde Kırsal Kalkınma ve Etkin IPARD Uygulamaları Çalıştayı” düzenlendi. Avrupa Komisyonu (AK) Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü, AK Ortak Araştırma Merkezi, Bölgesel Kırsal Kalkınma Çalışma Grubu, Ortak Avrupa Girişimi, İtalya Dışişleri Bakanlığı ile uluslararası ve ulusal kuruluşlar tarafından Area Science Park Kongre Merkezinde gerçekleştirilen çalıştayda, Katılım Öncesi Kırsal Kalkınma Aracı (IPARD) Programı uygulamalarında yaşanan başlıca zorluklar, İtalya Ulusal Kırsal Ağı'nın yapısı, Batı Balkan ağına örnek teşkil edebilecek uygulamalar, kırsalda uygulanabilecek yenilikler ve bunlara ilişkin örnek projeler, Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması (LEADER) Programı ele alındı. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Başkanı Dr. Ahmet Antalyalı ve diğer katılımcı ülkelerin yetkilileri kurumsal uygulamalardaki deneyimlerini paylaştı, IPARD Programı'nın geleceğine ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Çalıştaya Arnavutluk, Karadağ, Makedonya ve Bosna Hersek ödeme ajanslarının yöneticileri de katıldı.

EN Workshop for Rural Development in Western Balkans Countries and Effective IPARD Implementation was held in Trieste, Italy. In the workshop, which was held in Area Science Park Congress Hall by the Directorate General for Agriculture and Rural Development of the European Commission (EC), EC Joint Research Centre, Regional Rural Development Working Group, Joint European Initiative, the Ministry of Foreign Affairs in Italy and both international and national institutions, primary challenges in implementing the Instrument for Pre-Accession Assistance on Rural Development (IPARD), structure of Italian national rural network, implementations that can set an example for Western Balkan network, innovations that can be implemented in rural areas and exemplary projects regarding these innovations, Implementation of Local Development Strategies (LEADER) Programme were addressed. The President of Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) Dr. Ahmet Antalyalı and authorities from other participating countries shared their experience on institutional practices and evaluated IPARD Programme's future. Executives of national agencies from Albania, Montenegro, Macedonia, and Bosnia and Herzegovina also attended the workshop.

TKDK'DAN AVRUPA BİRLİĞİ TÜRKİYE DELEGASYONU ZİYARETİ

ARDSI VISITS THE EU DELEGATION OF TURKEY

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Başkanı Dr. Ahmet Antalyalı, Avrupa Birliği (AB) Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger'i makamında ziyaret etti. Antalyalı, ziyarette yaptığı konuşmada, IPARD I ve II Programlarındaki gelişmeler hakkında Berger'e bilgi verdi. Antalyalı, IPARD Programının AB ve Türkiye ilişkilerine katkı sağladığını belirterek şunları söyledi: "Programla ülkemizde birçok alanda istihdam sağlandı. Ayrıca, IPARD Programı sayesinde kadınlara uygulanan pozitif ayrımcılık ile kadın yatırımcıların önünü açtık. Bitkisel üretimden hayvansal üretime, tarımdan sanayiye, çevreden turizme, istihdamdan örgütlenmeye kadar geniş bir yelpazede destekler verdik. Bütünleşmiş bir yaklaşım ve insan odaklı bir anlayışla, kırsal kesimin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden geliştirilmesini amaçlayan ve çok yönlü kalkınmayı destekleyen bir çalışma yürütüyoruz." Başkan Antalyalı, IPARD Programı ile geçtiğimiz 5 yıl içerisinde çok önemli yatırımların kazandırıldığını sözlerine ekledi. AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger ise IPARD Programının başarılarını ilgiyle takip ettiklerini dile getirdi. Berger, Türkiye'de Giresun ve Nevşehir'e gittiğini, buralarda hayata geçirilen yatırımlardan çok etkilendiğini söyledi. Ziyarette TKDK heyetinden Proje Hizmetleri Genel Koordinatörü Şerife Kotoğlu ve Muhasebe Koordinatörü Merve Asal, Delegasyondan ise Ataşe Laura Zampetti ile Tarım ve Balıkçılık Sektör Sorumlusu Leyla Alma da hazır bulundu.

Dr. Ahmet Antalyalı, the President of Agriculture and Rural Development Support Institution, visited the Head of the EU Delegation to Turkey, Ambassador Christian Berger in his office. Antalyalı informed Berger on developments in IPARD I and II Programmes. Mr. Antalyalı emphasized that the IPARD Programme contributed to relations between EU and Turkey and added: "Employment opportunities have been provided in many areas in our country through the Programme. In addition, women investors are given better chances thanks to positive discrimination. We provided a wide range of supports from plant production to livestock production, from agriculture to industry, from environment to tourism, from employment to organization. Our work aims to develop rural areas economically, socially, and culturally and support multidimensional development through an integrated approach and people-oriented perspective." President Antalyalı added that significant investments have been realized through IPARD Programme in the last 5 years. Head of the EU Delegation to Turkey, Ambassador Christian Berger stated that they have been closely interested in IPARD Programme's success. Ambassador Berger said that he travelled to Giresun and Nevşehir and he was impressed by the investments that were realized in these cities. General Coordinator for Project Services, Ms. Şerife Kotoğlu and Accounting Coordinator, Ms. Merve Asal from Board of ARDSI; Attaché Ms. Laura Zampetti and Sector Official for Agriculture and Fishery Ms. Leyla Alma from the Delegation attended the meeting.

IPARD II 5. İZLEME KOMİTESİ TOPLANTISI

IPARD II 5TH MONITORING COMMITTEE MEETING

IPARD II 5. İzleme Komitesi Toplantısı Ankara'da düzenlendi. Toplantıya başkanlık yapan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Vekili Hasan Özlü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü Yönetim Otoritesi tarafından bir otelde gerçekleştirilen toplantıda yaptığı konuşmada, IPARD II Programı'nın devam ettiğini, bu süreçte çalışmalarını yoğun ve etkin şekilde sürdürdüklerini söyledi. Çalışmalara fikir ve tecrübeleriyle herkesin aktif katılımının çok önemli olduğunu belirten Özlü, sürece katkıda bulunanlara teşekkürlerini iletti. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Başkanı Dr. Ahmet Antalyalı ise Kurum olarak ellerinden gelen çalışmaları gerçekleştirdiklerini ve bunun devam ettirileceğini ifade etti. Konuşmaların ardından, Otorite tarafından önceki toplantıda alınan kararların uygulanması, IPARD II Programı izleme raporu ve değerlendirme faaliyetleri, 2017 teknik destekleri ve gerçekleştirilen faaliyetler, 2018 Teknik Destek Eylem Planı ile Yerel Kalkınma Stratejilerinin Uygulanması (LEADER) Programı uygulamaları hakkında sunum yapıldı. TKDK temsilcileri de IPARD II Programı uygulamaları kapsamında başvuru çağrıları, sözleşmeler ve ödemeler, 2017 iletişim ve tanıtım faaliyetleri, 2018 iletişim ve tanıtım eylem planına ilişkin bilgilendirme yaptı. Hazine Müsteşarlığı Denetim Otoritesi yetkililerince Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) 5. bileşeni, Uygulama Destek Dairesince ise IPARD ve mevcut durumuna ilişkin sunum yapıldı. AB Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı yetkilileri de katılımcılarla görüşlerini paylaştı. Toplantının sonunda yapılan oylamada sonraki toplantının 3 Mayıs 2018'te düzenlenmesi kararlaştırıldı. Toplantıya, TKDK Başkanı Dr. Ahmet Antalyalı, Tarım Reformu Genel Müdür Yardımcısı ve Yönetim Otoritesi Başkanı Muhammed Adak, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü AB Yapısal Uyum Yönetim Otoritesi Daire Başkanı Ali Ergin, Avrupa Komisyonu Tarım ve Kırsal Kalkınma Genel Müdürlüğü yetkililerinden Liam Breslin ve Iwona Lisztwan, AB Türkiye Delegasyonu temsilcilerinden Simona Gatti ve Leyla Alma ile sivil toplum kuruluşlarının yetkilileri katıldı.

The 5th Monitoring Committee Meeting for IPARD II, was held in Ankara. In his speech in the meeting held at a hotel by Managing Authority of Directorate General of Agricultural Reform, Chair Hasan Özlü, Acting Deputy Undersecretary of the Ministry of Food, Agriculture, and Livestock, stated that the IPARD II Programme is still in progress and that they carry out their activities efficiently and intensively during this progress. Mr. Özlü expressed his gratitude to those who contributed to the process, stating that active participation of everyone to work through ideas and experiences is crucial. The President of Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) Dr. Ahmet Antalyalı stated that they exert the utmost effort as an Institution and that they will continue to do so. Following the speeches, the Authority delivered a presentation on implementing decisions taken in the previous meeting, IPARD II Programme monitoring report and assessment activities, technical assistance and performed activities in 2017, technical assistance action plan in 2018 and Implementation of Local Development Strategies (LEADER) Programme practices. Under IPARD II Programme, ARDSI representatives informed participants on call for applications, contracts and payments, communication and promotional activities in 2017, communication and promotional action plan in 2018. Audit Authority officials of Undersecretariat of Treasury delivered a presentation on the 5th component of the Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) and Practical Assistance Department delivered a presentation on IPARD and its current situation. Also, officials from the Ministry of EU, the Ministry of Finance, and the Ministry of Development shared their views with the participants. Following the voting at the end of the meeting, the next meeting is decided to be held on May 3, 2018. The President of ARDSI Dr. Ahmet Antalyalı, Deputy Directorate General of Agricultural Reform and Head of Managing Authority Muhammed Adak, Head of Managing Authority for EU Structural Adjustment of General Directorate of Agricultural Reform Ali Ergin, officials from European Commission Directorate General for Agriculture and Rural Development Liam Breslin and Iwona Lisztwan, EU Turkey Delegation representatives, Simona Gatti and Leyla Alma and officials from non-governmental organizations attended the meeting.

“TKDK SAYESİNDE HAYALİM GERÇEK OLDU”

“I REALIZED MY DREAM THANKS TO ARDSI”

DOĞDUĞU TOPRAKLARA GERİ DÖNDÜ, TKDK DESTEĞİ İLE İSTİHDAM KAPISI OLDU.

RETURNED TO HIS HOMETOWN, EMPLOYED MANY WITH ARDSI SUPPORT.

TR 1984 yılında Mardin'in Kızıltepe ilçesinde doğan Hicran Doğan, İstanbul'da tekstil ile ilgili atölyelerde çalışmış ve bu konuda birçok kursa katılmış. Memlekete döndüğünde Savur ilçesine gelin olarak giden Doğan, şunları söylüyor: “Orada birçok kadının iğne oyası ile uğraştığını gördüm. İğne oyası benim daha önce İstanbul'da yaşarken atölyelerde çalıştığım bir alandı ve iğne oyası ile ilgili kurslara da katılmıştım. Kendime ait bir tekstil atölyesi kurma düşüncesi, her zaman kurduğum bir hayaldi. Mardin İl Koordinatörlüğü ilçemizde bilgilendirme toplantısı yaptı. Toplantıya katılan iş ortağım bana el sanatları kapsamında TKDK'nın projelere %50 hibe desteği ve vergi muafiyeti sağladığını anlattı. İşte o zaman, hayalimi gerçeğe dönüştürme fikri bende oluşmaya başladı. Hemen ertesi gün iş ortağım ile birlikte İl Koordinatörlüğünü ziyaret ettik. Kurumu ziyaret ettiğimizde uzman arkadaşların genç, dinamik oluşundan duyduğumuz heyecan ve göstermiş oldukları samimiyet ve ilgi bizi hayalimizi gerçekleştirme fikrine biraz daha yaklaştırdı. TKDK sayesinde bugün hayalim gerçek oldu. Ürünlerimizi Batman, Diyarbakır ve Mardin'deki ev tekstili ürünleri satan toptancılara veriyoruz. Ayrıca IPARD Programı hibe destekleri ile açmış olduğum bu atölye sayesinde ilçe merkezinde ve köylerinde iğne oyasına olan ilgi daha da arttı ve Savur ilçesinde ilçe kırsalında yaşayan 1000'e yakın kadın için istihdam alanı oluştu.”

EN Hicran Doğan, born in Kızıltepe district of Mardin province in 1984, has worked in textile workshops in İstanbul and attended many courses on this subject. When she returned home she got married and moved to Savur district. She says: I was also engaged in needlecraft at the ateliers while I was living in İstanbul, and I also attended courses on needlecraft. I have always dreamed about establishing my own textile atelier. Mardin Provincial Coordination Unit held an information meeting in our district. My business partner who attended the meeting told me that ARDSI provided 50% grant support to the projects on handicrafts and provided tax exemption. At that moment, I started to think about realizing my dream. The next day, we visited the Provincial Coordination Unit with my business partner. We got excited when we saw young and dynamic experts, and their sincerity and interest brought us a step closer to the idea of realizing our dream. I realized my dream thanks to ARDSI. We market our products to the wholesalers selling home textile products in Batman, Diyarbakır and Mardin. Furthermore, the interest in needlecraft increased in the district centre and villages, and employment opportunities were created for approximately 1000 women living in the rural areas of Savur district thanks to the atelier I established with the grant supports under IPARD Programme.

“ALDIĞIM DESTEKLE ÜRETİMİMİ ARTIRDIM”

“I INCREASED PRODUCTION WITH THE SUPPORT I RECEIVED”

LAVANTA ÜRETİMİNİ TKDK İLE ARTIRDI, ŞİMDİ ÜRÜNLERİNİ YAPIYOR.

INCREASED LAVENDER PRODUCTION WITH ARDSI SUPPORT, NOW MAKING HIS OWN PRODUCTS.

TR Turhan İbiş, Isparta'nın Kuyucak Köyünde 1973'den beri lavanta üretimi yapıyor. Geçmiş yıllarda daha çok arpa, buğday üretirken, lavanta üretimine geçiş yapan İbiş ile bu süreçleri konuştuk: “Yıllar geçtikçe lavanta gibi tıbbi aromatik bitkilerin arpa ve buğdaya göre katma değeri daha yüksek ürünler olduğunu fark ettim. Bu yüzden üretim olarak ağırlığı bu ürünlere yöneltmeye karar verdim. TKDK ve hibelerinden, Kurum uzmanlarının kasabamızda düzenlenen tanıtım toplantısında haberim oldu. İlk etapta prosedürler gözümü korkutmadı değil. Fakat uzmanlarla birebir görüştüğümüzden sonra onların cesaretlendirmesiyle proje sunmaya karar verdim. Toplam yatırım tutarı yaklaşık 60 bin TL olan, traktör ve makine ekipman alımını içeren lavanta üretim projemi sundum. Bu süreçte prosedürlere uyduğum için herhangi bir problem yaşamadım. Bu proje kapsamında yaklaşık 30 bin TL hibe aldım. Kasabam ve çevre köylerdeki birçok çiftçi gerçekleştirdiğim yatırımı gördükten sonra proje sunmaya karar verdi. Aldığım destekle birlikte 20-25 ton olan lavanta üretimimi 60 tona çıkardım. Bu üretim artışını ürünlerimi çeşitlendirerek değerlendirdim ve bugün lavanta yağından kolonyasına, sabunundan kremine kadar tam 10 farklı lavanta ürününü kendi çapımda üretmekteyim. Lavanta üretiminin artmasıyla birlikte kasabamızdaki kırsal turizm faaliyetleri de hız kazandı. Binlerce yerli ve yabancı turist bu eşsiz deneyimi yaşamak için kasabamıza akın ediyor. Bu da bizlere yeni fırsatlar sunuyor. Devletimizin, AB'nin ve TKDK'nın bizlere sağladığı bu destekler sayesinde artık daha cesur ve ümitliyiz.”

EN Turhan İbiş has been growing lavender in Kuyucak village of Isparta province since 1973. He had been growing mostly barley and wheat before and then switched to lavender. We talked to him about these processes: Over the years, I noticed that medicinal and aromatic plants such as lavender had more added value when compared to barley and wheat. Hence, I decided to focus on those products. I heard about ARDSI and its grants in the publicity meeting held by ARDSI experts in the town. It is true that procedures seemed intimidating at first. However, I decided to submit a project after being encouraged by the experts in the meeting. I presented my lavender production project including tractor, machinery and equipment procurement with a total investment amount of 60 thousand TL. I did not face any problems in this process since I stuck to the procedures. I received around 30 thousand TL grant under this project. Many farmers in the town and neighbouring villages decided to submit projects after seeing my investment. I increased lavender production, which used to be 20-25 tonnes, to 60 tonnes with the support. I used this increase for diversifying my products and today, I produce 10 different lavender products ranging from lavender oil to cologne and soap to cream. Rural tourism activities in the town also accelerated with the increase in lavender production. Thousands of domestic and foreign tourists rush into the town to have this unique experience. This brings new opportunities for us. We are now more courageous and hopeful thanks to the supports provided by the government, EU and ARDSI.

MEVLEVİ TATLISI TKDK İLE YENİDEN DOĞDU

MEVLEVİ DESSERT REBORN WITH ARDSI

TARİHİ LEZZET TKDK DESTEĞİ İLE YÜKSEK STANDARTLARA KAVUŞTU.

HISTORIC DELIGHT REACHED HIGHER STANDARDS WITH ARDSI SUPPORT.

TR Atiye Laçın, unutulmaya yüz tutmuş, yüzyıllar öncesine ait bir lezzet olan Mevlevi tatlısını gün ışığına çıkarmış ve 2004 yılından beri üretimini yapıyor. Laçın, TKDK'nın destekleri ile Çanakkale Organize Sanayi Bölgesi'nde kurduğu yeni tesisinde üretimine devam ediyor. Bu işe adım attığı günden beri taşıdığı girişimci ruh ve yaptığı Ar-Ge çalışmalarıyla kadın yatırımcılara örnek olan ve birçok ödül kazanan Laçın, 15. Çağrı Dönemi'nde yaptığı başvuru ile 585 bin TL hibe desteği aldı. AB Standartlarında bir tesise TKDK destekleri sayesinde sahip olduğunu belirten Atiye Laçın; bu süreçlerle ilgili şunları paylaşıyor: "13 yıl önce çıktığımız bu yolda, ilk üretim yerimizin koşullarının artık yetersiz gelmesi ve gıda güvenliği konusunda uluslararası standartlarda bir tesise sahip olma hayalimiz sonucu böyle bir yatırım planı yaptık. Proje bilincine sahip bir işletme olduğumuz için TKDK'ya başvuru yapmak uzun süredir düşüncelerimiz arasındaydı. TKDK'dan aldığımız hibe desteği yanında, Kurum personelinin yönlendirmeleri ve birlikte yürüttüğümüz proje uygulama sürecinde fazlasıyla kendimizi geliştirme şans bulduk. Emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Yatırımcılar ne yapmak istediklerini bilip kararlı oldukları takdirde TKDK desteklerinden yararlanarak hayallerini gerçekleştirebilir, modern bir tesise sahip olabilirler. Tesisimizde geleneksel ritüellere uyarak yağsız, unsum, şekersiz ve gluten kullanılmadan, hurma, üzüm, ceviz, badem ve baharat gibi tamamen doğal ürünlerden ürettiğimiz Mevlevi tatlısı ve türevleri; vücut direncini artırarak, bağışıklık sistemini güçlendiren doğal bir vitamin özelliğine sahip. Ürünü çocuklar çikolata yerine tüketebilir, şeker hastaları ve her yaşta kişi gönül rahatlığı ile kullanabilir".

EN Atiye Laçın brought the Mevlevi Dessert, a disappearing yet centuries-old delight back to life and has been producing it since 2004. Laçın continues production in her new facility established in Çanakkale Organized Industrial Zone with ARDSI support. Since she stepped into this business, Laçın won many awards and set an example for female investors with her entrepreneurial spirit and R&D activities. She was granted 585,000 TL following her application in the 15th Call. She states that her facility is at EU standards, all thanks to ARDSI with her words "We started this journey 13 years ago as our first facility was not sufficient and we had a dream to have a facility at international standards in terms of food security. Thus we developed this investment plan. Since we are a project-oriented business, we have been intending to apply to ARDSI for a long time. In addition to the ARDSI grant support, the guidance provided by the Institution staff and their assistance during our project's implementation process truly enabled us to improve ourselves. I cordially thank everyone who put time into helping us. If investors know exactly what they want to do and are determined, they can realize their dreams with the support of ARDSI, they can have a modern facility. We prepare our Mevlevi Dessert and other desserts using traditional techniques, with all natural ingredients like date palms, grapes, walnuts, almonds and spices, without fats, flour, sugar or gluten. These products contain natural vitamins that enhance the immune system. Children can eat it instead of chocolate, people of all ages and diabetics can eat it without worry."

KONUŞAN AĞAÇLAR BALIKESİR'DE

TALKING TREES IN BALIKESİR

AHŞAP, USTA ELLERLE SANATA DÖNÜŞTÜ, TKDK İLE DÜNYAYA AÇILIYOR.

WOOD TURNS INTO ART IN SKILLED HANDS, OPENING UP TO THE WORLD WITH ARDSI.

TR Dursunbey Ahşap Ticaret Sanayi, Balıkesir'in Dursunbey ilçesinde 2014 yılında 87 tane birbirine inanmış hemşehri tarafından oluşturulmuş bir şirket. İşletme, 780 m²'si kapalı olmak üzere 1300 m² alanda çalışmalarını sürdürüyor. Şirkette 5 kişi çalıştıklarını anlatan Mehmet Duman, kısa süre içerisinde bu sayıyı artırmayı planladıklarını belirtiyor. Mehmet Duman, girişimleri ve TKDK süreçleri ile ilgili şunları söyledi: "Ahşap oyuncak, park-bahçe mobilyaları ve çeşitli ahşap ürünler üretiyoruz. 13. dönemde üyelerimizden birinin önerisi ve desteği ile desteklerden haberdar olduk ve araştırmaya başladık. Daha sonra danışman desteği de alarak projemizi tamamlayıp teslim ettik. Proje sonrasında desteklerle, torna makinası başta olmak üzere küçük ev aletleri makinaları aldık. Proje süreci oldukça sabır gerektiriyor. TKDK yetkilileri her konuda destek veriyor. Çalışmalarımızla tüm yatırımcılara örnek olmak istiyoruz. Ürün satışlarımızı genelde e-ticaret ve katalogdan gerçekleştiriyoruz. İnternet sitemiz üzerinden sınır tanımaksızın geniş kitlelere ulaşabiliyoruz. Ayrıca daha önce satış yaptığımız firmaların ve kişilerin de referans olmasıyla yeni müşterilere erişme imkanımız oluyor. Emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz."

EN Dursunbey Ahşap Ticaret Sanayi is a company that started its operations at Dursunbey district of Balıkesir province in 2014, with 87 fellow citizens of the province, who believed in each other. The business operates on a 1300 m² area, 780 of which is indoors. Mr. Mehmet Duman says that there are 5 people working at the company and that they look forward to increasing this number. We talked to Mr. Duman about their initiatives and ARDSI processes: "We produce wooden toys, park-garden furniture and various products. During the 13th Call, one of our members mentioned ARDSI supports and we started looking into it. Then we received some consultancy services, completed and submitted our project application. After the project, we used the support to purchase small machinery, especially lathe machines. The project procedures take a lot of patience. ARDSI staff supports us by all means. We wish to set an example to all investors with our work. We handle our sales mainly through e-trade and our catalogues. Through our website, we have access to a very wide target group. Persons and firms we have done business before refer other people to us and we reach new customers this way as well. We thank everyone who put their time into supporting us."

“ALLAH BU ÜLKEYE BİR DAHA İSTİKLAL MARŞI YAZDIRMASIN”

“MAY ALLAH NOT SHOW ANOTHER DAY TO THIS NATION TO WRITE A NATIONAL ANTHEM AGAIN”

Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL
Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi Ana Bilim Dalı
Selçuk University Faculty of Letters
Department of History, Program of History of Modern Age

Gerek edebî kimliği, gerekse fikir ve mücadele adamı olarak, Mehmet Âkif'in yaşamı boyunca ortaya koyduğu portre son derece önemlidir. 63 yaşında vefat eden bu karakter abidesinin, bütün yönleriyle yeni nesillere anlatılması ve tanıtılması, kanaatimizce ihmal edilmemesi gereken önemli bir görevdir. Arkadaşlarının ve onu tanıyanların ifadesiyle, Mehmet Âkif, bir şair olarak son derece hassas ve ince ruhlu, sağlam bir savaşçı gibi kararlı, kişiliği oturmuş, dostluklarına sadık, sözünün eri bir şahsiyet abidesidir. Âkif, hayatı boyunca asla devre, döneme, iktidara veya değişen şartlara göre tavır alan, çıkara, mevki ve makama göre şekil değiştiren birisi olmamıştır. O, daima ilme, öğrenmeye açık, gelişmeye, ilerlemeye âşık, bencillik ve sıradanlığı aşmış olan nadir şahsiyetlerden olmuştur. Hayatı boyunca, bütün güzellikleri ve faydalı işleri kendisi için değil, vatani, ülkesi ve milleti için isteyen, asil duruşundan, inançlarından, ideallerinden hiçbir zaman vazgeçmemiş, vatan hizmetine koştuğu dönemler dışında ailesini ihmal etmemiş, iyi bir baba ve hayırlı bir eş olmaya çalışmıştır. İstiklal Marşı'nın yazılması ve kabul edilmesi sürecini daha iyi anlayabilmek için, şair, yazar, eğitimci, gazeteci, veterinerhekim ve milletvekili olan Mehmet Âkif Ersoy'un hayat hikâyesine kısaca bir göz atmak gerekir. Âkif, Osmanlı Devleti'nin en çalkantılı dönemlerinde, Başkent İstanbul'un tarihi semtlerinden birinde, Fatih'te, Fatih Dersianlarından Mehmet Tahir Efendi ile Emine Şerif Hanım'ın çocuğu olarak 1873 yılında dünyaya gelir. Kendisine Mehmet Ragîf ismi verilmesine rağmen, hayatı boyunca Mehmet Âkif olarak anılacak olan bu güzel evlat, sağlam karakterli, şefkatli ve dindar bir anne ile din âlimi bir babanın kurduğu mütevazı bir yuvada zengin bir fikir ve duygu dünyasının içinde büyür. Henüz dört yaşında iken Fatih'te, Emir Buhara Mahalle Mektebi'nde ilköğrenimine başlar. Fatih Merkez Rüştiyesi'ndeki orta öğrenimi sırasında, bir taraftan da Arapça ve Farsça öğrenir. Yıllar sonra “İstiklal Şairi” olarak anılacak olan Mehmet Âkif'in şiirle ilgisi bu dönemlerde başlar. Rüştiyeyi başarıyla tamamlar, Mülkiye'nin idadî, ardından da âli kısmına geçer. Yeni okulunun henüz birinci yılında, babasını kaybeder, babasının ölümünden kısa bir süre sonra evleri yanar. Öğrenimini devam ettirecek maddî güçten yoksun kalması bir tarafa, ailesine bakma sorumluluğu da üstüne eklenince, Âkif, o yıl, şartların getirdiği bir sonuç olarak mezunlarının hemen iş bulacağı düşüncesi ile Mülkiye'ye bağlı olarak açılan Baytar Mektebi'ne kaydolur. Okulda çok iyi hocalardan ders alan Âkif, bu dönemde dinî bilgilerin yanına pozitif bilimleri de öğrenir. İlk ciddi şiir denemelerini de birincilikle bitirdiği Baytar Mektebi'nde yapar. Bu dönemlerde memleketin durumunun gün geçtikçe kötüye gitmesi Âkif'in fikir ve

En terms of both his literary identity and as a man of thought and struggle, the portrait Mehmet Âkif has displayed throughout his life is of extreme importance. It is our opinion that the all-round elucidation and promotion of this monumental character that passed away at the age of 63 is an important task which should not be neglected. As put by his friends and those who knew him, Mehmet Âkif was a monumental character: extremely sensitive and delicate, decisive as a solid fighter, stable, loyal to his friends, and a man of his word. Throughout his life, Âkif has never positioned himself in line with the era, period, and the ruling party or changing conditions; has never molded himself according to interests, ranks or offices. He has always been among the rare personages that are open to science and learning, enamoured of development and progress and has surpassed mundaneness. Throughout his life, he has wished for all that is beautiful and beneficial not just for himself but for his homeland, country and nation; never gave up on his beliefs and ideals, did not neglect his family except for when he was serving his homeland, and tried to be a good father and a propitious husband. In order to better grasp the process of the writing and adoption of the Independence March, we need to take a brief look at the life story of Mehmet Âkif Ersoy - poet, writer, educator, journalist, veterinarian and deputy. Âkif was born to Mehmet Tahir Efendi, an educator in Fatih, and Emine Şerif Hanım in 1873 in Fatih, one of the historical districts of the capital city of Istanbul, during a most turbulent time of the Ottoman State. This beautiful son, who would be known as Mehmet Âkif throughout his life although he was named Mehmet Ragîf, grew up inside a rich world of thought and sentiment in a modest home built by a devout and compassionate woman of solid character and a religiously learned father. He started his primary education at the Emir Buhara District School in Fatih at the mere age of four. During his secondary education at the Fatih Central Junior High School, he learned Arabic and Farsi on the side. This was when Mehmet Âkif, who would be referred as the “Poet of Independence” years later, started to develop an interest in poetry. He successfully completed junior high school, transitioned to first the high school and then to the advanced section. Only at his first year at his new school, his father passed away, and shortly after, their house burned down. Being deprived of the material means to carry out his education aside, Âkif, when he also had to undertake the responsibility of taking care of his family, enrolled at the Veterinarian's School

sanat anlayışını derinden etkileyecektir. Ülkenin içinde bulunduğu durum, onu sosyal meselelerin yanı sıra millî meselelere de yöneltir. Gençlik yıllarından itibaren, Sultan II. Abdülhamit Devri, I. ve II. Meşrutiyet'in ilanı, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı, Sevr Antlaşması, Millî Mücadele gibi çok önemli gelişmelere tanık olan Âkif, bu süreçte, Balkan Facialarını uyarıcı bir üslupla dile getirmiş, Çanakkale Şehitleri için muhteşem bir şiir de kaleme almıştır. Osmanlı Devleti'nin bu zor zamanlarına şahit olan Âkif, bundan sonraki süreçte, fikri mücadelesinin yanı sıra fiili mücadelenin de içinde olacaktır. Birinci Dünya Harbi sonunda imzalamak zorunda kaldığı antlaşmalar ile yeni bir döneme girmiş olan Osmanlı Devleti'nin pek çok bölgesi bu süreçte işgal edilince Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları 19 Mayıs 1919'da İstiklal Harbi'ni başlattılar. Samsun'dan sonra, Amasya Tamimi, Erzurum ve Sivas Kongreleri yapılmış, nihayet Ankara'da yeni bir meclisin açılışı ile bu süreç yeni bir hükümetin ve ordunun oluşturulması sonucunu doğurmuştu. Bu irade ile 16 Mart 1920'de başlayan İstanbul'un işgalinin ve 10 Ağustos 1920 tarihli Sevr Antlaşması'nın Türk Milleti tarafından asla kabul edilmeyeceği fiilen ortaya konulmuştu. Bu süreçte, İstiklal Harbi'ne katılması istenmiş ve bu çağrıya seve seve iştirak etmiş olan Mehmet Âkif, kısa zamanda Ankara'ya gelmiş ve daha sonra Burdur Mebusu olarak Meclis'e girmişti. Ankara'ya geldiğinde, Taceddin Dergâhı'nın şeyhi dergâhta bir odayı ona tahsis etmişse de M. Âkif, bir semaver bir keçi postu serili odada zor şartlarda kalıyordu. Onun Kastamonu'da bulunduğu dönemlerde, Erkan-ı Harbiye Vekili İsmet Bey, Maarif Vekili Rıza Nur'dan ordunun maneviyatını yükseltecek bir marş yazılması için yarışma düzenlenmesini istemişti. 25 Ekim ve 7 Kasım 1920 tarihli Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde yayımlanan ilânlarda "Millî Marş'ın, Maarif Vekâleti'nce kurulan edebî bir heyet tarafından yarışmaya katılan eserler arasından 23 Aralık 1920'de seçileceği, yarışmayı kazanan eserin yazarına 500 lira, bestekârına da 1000 lira nakdi mükâfat verileceği" Türk şairlerine duyurulmuştu. 724 şiirin katıldığı yarışmada, şiirlerden sadece 6'sı ön elemeyi geçebilmiş ve seçici kurula sunulacak hale gelmişti. Ancak, kendisi de bir şair olan dönemin Maarif Vekili Hamdullah Suphi, şiirlerin hiçbirininin İstiklal Savaşı ruhunu yansıtacak kudrette olmadığını düşünüyor ve marşın ancak Mehmet Âkif tarafından yazılacağına inanıyordu. Hamdullah Suphi, Mehmet Âkif'in 500 liralık ödül yüzünden yarışmaya katılmadığı öğrenince, 5 Şubat 1921'de ona bir mektup yazmış ve ayrıca dostu Balıkesir Mebusu Hasan Basri Bey'den de bu hususta yardım istemişti. Hasan Basri Bey, yarışma koşullarının onun istediği gibi düzenleneceği, ikramiyenin ise bir hayır kurumuna verileceğini söyleyince Mehmet Âkif, İstiklâl Marş'ını yazmaya ikna olacaktı. Böylece Hasan Basri Bey'in ısrarları ve güvenceleri ile İstiklâl Marş'ını yazmaya ikna edilen M. Akif, hemen, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki sıralarda şiiri tefekkür etmeye başlamış ve bu muhteşem eseri Taceddin Dergâhı'nda tamamlamıştı. Mehmet Âkif, Ankara'ya gelişinden itibaren genelde Taceddin Dergâhı'nda ikamet ediyor, şiirlerini ve yazılarını bu güzel mekânda yazıyordu. Ancak dergâh onun için sadece bir ikametgâh yeri değildi. Burası, Mehmet Âkif ve onu ziyaret edenler için edebî, fikrî, tasavvufî, kültürel ve sanatsal sohbetlerin yapıldığı, halkın cephelerdeki durumdan bilgi almak için koşup geldiği bir mekândı. Dostları, Mehmet Âkif'in İstiklâl Marş'ını yazarken derin tefekküre daldığını, saatlerce düşünüp yazdığını anlatmışlardır. İstiklâl Marş'ını yazarken adeta dünya ile ilişkisini kesen Âkif'in bu halini, kendisi gibi Taceddin Dergâhı'nda ikamet eden Konya Milletvekili Hafız Bekir Efendi şöyle anlatır: "Üstâd bir gece birden uyanır. Kâğıt arar;

affiliated to the Civil Service - a consequence of the consideration that graduates could find jobs right away. Having taken courses from seasoned teachers at school, Âkif learned of hard sciences as well as religious knowledge at this period. His first substantial trials of poetry were also carried out at the Veterinarian's School, from where he graduated ranking first. The fact that the country started to take a turn for the worse at the period would have a profound impact on Âkif's understanding of thought and art. The country's state steered him towards national matters as well as social ones. Having witnessed many important developments throughout his life such as the Period of Sultan Abdulhamid II, proclamation of the First and Second Constitutional Eras, Balkan Wars, First World War, Treaty of Sevres and the National Struggle, Âkif told of the Balkan Disasters in a stimulating way and composed a magnificent poem for the Çanakkale Martyrs in the process. A witness of the troubled times of the Ottoman State, Âkif would from then on be a part of the actual struggle as well as the ideological one. Having entered a new phase with the agreements it was forced to sign following the First World War, the Ottoman State's many regions were occupied during the process, and thus Mustafa Kemal Pasha, who made his way to Samsun, and his companions initiated the War of Independence on 19 May 1919. Following Samsun, the Circular of Amasya as well as the Congresses of Erzurum and Sivas were concluded, and finally, with the opening of a new parliament in Ankara, this process produced the result of the formation of a new government and army. By this decree, it was efficaciously stated that the Turkish Nation would never accept the occupation of Istanbul, which had begun on 16 March 1920, and the Treaty of Sevres dated 10 August 1920. Mehmet Âkif, who was called to participate in the War of Independence during the process and who gladly responded, arrived in Ankara in no time and then made his way to the Parliament as Burdur Deputy. Although the sheikh of the Taceddin Lodge allocated a room to him inside the lodge when Âkif came to Ankara, he lived under difficult conditions in a room with goatskin on the floor. When he was in Kastamonu, Minister of War İsmet Bey had asked Rıza Nur, Minister of Education to arrange a competition for a march that would lift the spirits of the army. In the announcements published in the Hâkimiyet-i Milliye newspaper on 25 October and 7 November 1920, Turkish poets were announced that "the National Anthem would be selected by a literary board established by the Ministry of Education on 23 December 1920 amongst the works participating in the competition; the writer of the winning work would be presented a monetary award of 500 liras, and the composer 1000 liras". In the competition attended by 724 poems, only 6 of the poems could make it through the preselection and were presented to the selection committee. However, then-Minister of Education Hamdullah Suphi - himself a poet - thought none of the poems possessed the power to reflect the spirit of the War of Independence and that it was only Mehmet Âkif who could write the march. When he found out that Mehmet Âkif would not participate in the competition because of the prize of 500 liras, he wrote a letter to him on 5 February 1921 and also asked for the help of his friend Hasan Basri Bey, Balıkesir Deputy. When Hasan Basri Bey indicated that the conditions of the competition would be rearranged according

bulamayınca kalemiyle yattığı yer yatağının yanındaki duvara marşın 'Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım...' mısrası ile başlayan kıtasını yazar. Ben sabah namazına kalktığımda üstâdı çakısıyla duvardaki yazısını kazarken gördüm. Nihayet, herkesin sabırsızlıkla beklediği şiir on gün içerisinde tamamlanır ve 17 Şubat 1921 tarihinde "Kahraman Ordumuza" ithaf edilerek Sebülürreşâd Dergisi'nin ilk sayfasında yayınlanır. Mehmet Âkif, Kahraman Ordumuza ithaf ettiği şiirini, kısa süre içinde imzasız bir şekilde Maarif Vekâleti'ne gönderir. 26 Şubat 1921 tarihinde meclis gündemine alınan marş, 1 Mart 1921 tarihinde Hasan Basri Bey'in önerisi ile Hamdullah Suphi Bey tarafından meclis kürsüsünden coşkuyla okunur ve defalarca ayakta alkışlanır. Marşın, Millî Marş olarak kabulü ise 12 Mart 1921 Cumartesi günü öğleden sonraki oturumda gerçekleşir. Daha önce, şiire verilecek ödüle karşı çıkan Âkif, 500 liralık birincilik ödülünü almak istemez ve kanunen kasadan çıkarılması gereken parayı Sarıklı Hastanesi'ndeki yaralı gazilere hediye eder. İstiklal Marş'ını milletiyle özdeşleşerek kaleme almış olan Âkif, onu kendi şahsi eseri olarak saymak istememiş ve bu gerekçe ile kitaplarına almamıştır. İstiklal Marşı, Türk Milleti'nin dünyaya haykardığı bir bağımsızlık bildirgesi olmasının yanında, Türkçemiz adına Osmanlı'dan Cumhuriyet'e aydınlarımızın geldiği noktanın da sonuç bildirgesi durumundadır. İstiklal Marş'ımızı yazarak aziz milletimizin değerler manzumesinde önemli bir yer edinmiş olan Mehmet Âkif Ersoy'u anmak, yıkılmış, dağılmış olan Osmanlı Devleti'nin küllerinden doğarcasına Türkiye Cumhuriyeti'ni kuracak olan bir nesli anmak, anlamak ve haklarını teslim etmek demektir. Mehmet Âkif, bu nesil adına konuşan, konuştuğu gibi yaşayan, yaşadığı gibi yazan, bu aziz topraklarda ebediyen var oluşumuzu dava edinmiş bir şair olarak, ölmeden önce hasta yatağında dahi "Allah bu ülkeye bir daha İstiklal Marş yazdırmasın" diyecek ve "İstiklal Şairi" olarak ölümsüzleşecektir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

1. Harun Yıldız, "Mehmet Âkif'in Dil Anlayışı", Hakikat Adamı Mehmet Âkife Armağan, (Editör: Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt), Konya 2011, s. 133.
2. Caner Arabacı, "Millî Mücadelede Âkif", Hakikat Adamı Mehmet Âkife Armağan, (Editör: Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt), Konya 2011, s. 52-53.
3. Tülin Arseven, "Gölgelerde Mehmet Âkif", Mehmet Âkif ve Gölgele, Türkiye Yazarlar Birliği, Ankara 2014, s. 114.
3. Tülin Arseven, "Gölgelerde Mehmet Âkif", Mehmet Âkif ve Gölgele, Turkish Writers' Union, Ankara 2014, p. 114.
4. İbrahim Demirci, "İstiklal Marşı", Hakikat Adamı Mehmet Âkife Armağan, (Editör: Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt), Konya 2011, s. 110, 112.
5. Ahmet Çaycı, "İstiklal Marşının Kaleme Alındığı Mekân", Hakikat Adamı Mehmet Âkife Armağan, (Editör: Prof. Dr. Mehmet Bayyığıt), s. 328.
6. Osman Koçibay, "Vefatının 90. Yıldönümünde Mehmet Akif Ersoy ve Burdur", Yeni Gün Gazetesi, 7 Ocak 2017, s. 5.
6. Osman Koçibay, "Vefatının 90. Yıldönümünde Mehmet Akif Ersoy ve Burdur" (Mehmet Akif Ersoy on the 90th Anniversary of His Passing and Burdur), Yeni Gün Newspaper, 7 January 2017, p.5.
7. Murat Küçük, "Mehmet Âkif Ersoy ve Türkçe", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi 21, 2, Ankara 2014, s. 109-110.
7. Murat Küçük, "Mehmet Âkif Ersoy ve Türkçe" (Mehmet Âkif Ersoy and the Turkish Language), Ankara University, Faculty of Languages, History and Geography Türkoloji Journal 21, 2, Ankara 2014, p. 109-110.
8. Mithat Durmuş, "Gölgeden Aydınlığa: Bir Bilinç Sağaltımı Olarak Mehmet Âkif Ersoy", Mehmet Âkif ve Gölgele, Türkiye Yazarlar Birliği, Ankara 2014, s. 124.
8. Mithat Durmuş, "Gölgeden Aydınlığa: Bir Bilinç Sağaltımı Olarak Mehmet Âkif Ersoy", Mehmet Âkif ve Gölgele, Turkish Writers' Union, Ankara 2014, p. 124.

to his will, and that the award would be given to a charity, Mehmet Âkif would be convinced to write the Independence March. Thus convinced to write the Independence March with the insistence and reassurance of Hasan Basri Bey, M. Âkif immediately started to contemplate the poem at the Grand National Assembly of Turkey and completed this amazing work at the Taceddin Lodge. Ever since his arrival in Ankara, Mehmet Âkif would mostly reside at the Taceddin Lodge, and write his poems and articles in this beautiful place. However, the lodge was not just a place of residence to him. To Mehmet Âkif and those visiting him, this place was a spot for literary, intellectual, sufic, cultural and artistic chats as well as a place people would run to learn about the condition of the people in the fronts. His friends narrate that Mehmet Âkif, when writing the Independence March, would sway into deep contemplation and think and write for hours. Konya Deputy Hafız Bekir Efendi, who also resided at the Taceddin Lodge would thus tell of this state of Mehmet Âkif, who virtually cut off his connection to the world while writing the Independence March: One night, the master suddenly woke. He looked for a piece of paper; when he couldn't find one, to the wall next to his bed on the floor he wrote the verse of the march that begins with the line, "I have been free since the beginning and forever shall be so..." When I got up for the Morning Prayer, I saw that the master was engraving the writing on the wall with a pocket knife. Finally, the poem people just could not wait for was completed in ten days and published on the first page of the magazine Sebülürreşâd on 17 February 1921 in dedication to "Our Heroic Army". Shortly after, Mehmet Âkif anonymously sent his poem he dedicated to our Heroic Army to the Ministry of Education. Included within the parliamentary agenda on 26 February 1921, the march - upon the suggestion of Hasan Basri Bey on 1 March 1921 - was enthusiastically recited at the parliamentary rostrum by Hamdullah Suphi Bey and repeatedly received standing ovation. The adoption of the march as the National Anthem took place at the afternoon session on 12 March 1921, Saturday. Having previously rejected the prize awarded to the poem, Âkif did not want to receive the grand prize of 500 liras and gifted the money, which legally had to be extracted from the vault, to the injured veterans at the Sarıklı Hospital. Having written the Independence March by becoming one with his nation, Âkif did not want to regard it as a personal work and thus did not include it in his books. In addition to being a declaration of independence shouted out by the Turkish Nation to the entire world, the Independence March is a final declaration for our Turkish language in terms of the point our intellectuals have reached from the Ottoman period to the Republic. Commemorating Mehmet Âkif Ersoy, who has made a significant place for himself within our precious nation's poetry of values by writing our Independence March, is to commemorate, understand, and give what's due to a generation that would in a sense rise from the ashes of the collapsed, fallen Ottoman State and establish the Republic of Turkey. As a poet who gave voice to a generation, lived as he spoke, and adopted our eternal existence on these precious lands as his cause, Mehmet Âkif, even in his deathbed before he passed away would say, "May Allah not show another day to this nation to write a national anthem again" and be immortalized as the "Poet of Independence".

AİLE GELENEĞİ İLE TKDK DESTEĞİ BİRLEŞTİ BALDA DÜNYA ÜÇÜNCÜLÜĞÜ GELDİ

HALİT ÇELEBİ'NİN ARICILIK HİKÂYESİ SARIKAMIŞ HAREKÂTINA KADAR UZANIYOR. 4 KUŞAKTIR ARICILIK YAPAN AİLE, TKDK İLE TANIŞTIKTAN SONRA STANDARTLARI YÜKSELTİMİŞ VE MARKALAŞARAK DİJİTAL MECRALARDA BOY GÖSTERMEYE BAŞLAMIS. ÇELEBİ, KALİTEDEN ÖDÜN VERMEYEREK, YÜKSEK STANDARTLARDA YAPTIĞI ÜRETİMİLE DE DÜNYA ÜÇÜNCÜLÜĞÜNE KADAR GELMİŞ.

FAMILY TRADITION GOT TO RANK THIRD IN THE WORLD FOR HONEY PRODUCTION WITH THE SUPPORT OF ARDSI

HALİT ÇELEBİ'S STORY OF BEEKEEPING DATES ALL THE WAY BACK TO THE SARIKAMIŞ OPERATION. HAVING BEEN IN THIS BUSINESS FOR 4 GENERATIONS, THE FAMILY RAISED THEIR STANDARDS AFTER MEETING WITH ARDSI, CREATED THEIR BRAND AND STARTED APPEARING IN DIGITAL MEDIA. ÇELEBİ RANKED THIRD IN THE WORLD WITH HIS HIGH STANDARD PRODUCTION, NEVER COMPROMISING QUALITY.

TR Amasya, known as the land of the Ottoman princes, has always held a place of its own in Turkish history. Princes who were trained here then ruled the world and earned their glorious places in the golden pages of history. Now the winds of entrepreneurship blow in this beautiful city of the Black Sea region, thanks to ARDSI supports. This month's guest in "As Leaves Turn Green" is Halit Çelebi. Born in Amasya, 47 years old entrepreneur Halit Çelebi told us the story of how his family tradition got to rank third in the world for honey production with the support of ARDSI. Halit Çelebi continued his education in central Amasya until he graduated from high school, then returned to his village. Çelebi said that his family has been in the business of beekeeping for over 100 years. In his words, "We have been in this business for 4 generations. After my grandfather's father was martyred in Sarıkamış Operation, his wife had no one to turn to yet 4 children to feed. She faced up to all that life threw her way and decided to start beekeeping. She earned her living this way and raised her 4 children in a single room house. The torch passed from her to my grandfather, from him to my uncle and from my uncle to me. Beekeeping has been my passion since I was 20 years old. We want to improve natural beekeeping and pass the torch to future generations. ARDSI has been our companion on this journey. We completed our machinery and equipment in just one month. Now we have steadier feet on the ground. Our branding process is now completed and we have started online sales, all thanks to ARDSI's support, both in knowledge and funds. Ranking third in the world sure made us proud, yet we aim even higher and we are sure that ARDSI will be the main force that helps us get there."

"BEE PRODUCTS AND HONEY HAVE HEALING QUALITIES"

Çelebi states that beekeeping is mentioned in the holy Quran and that the famous scientist Albert Einstein once said "If the bee disappeared

EN Osmanlı'da şehzadeler diyarı olan Amasya, Türk tarihinde her zaman ayrı bir yere sahip olmuştur. Orada yetişen şehzadeler cihana hükmederek tarihin altın sayfalarında yerlerini aldılar. Karadeniz Bölgesi'nin bu güzel şehrinde şimdilerde TKDK'nın da desteğiyle girişimcilik rüzgarları esiyor. Yapraklar Yeşerirken bölümümüzün bu ayki konusu, Halit Çelebi. Amasya doğumlu ve 47 yaşındaki girişimci Çelebi, TKDK desteği ile bal üretimindeki aile geleneklerinin nasıl dünya 3. lüğüne ulaştığının hikâyesini paylaştı. Halit Çelebi, liseye kadar Amasya merkezde eğitim almış daha sonra köyüne geri dönmüş. Ailesinin 100 yıldan fazla süredir arıcılıkla uğraştığını anlatan Çelebi, "4 nesildir arıcılıkla uğraşıyoruz. Dedemin Babası Sarıkamış Harekâtında şehit düşüncü, eşi, 4 çocuğu ile ortada kalmış. Hayat şartlarının getirdiği zorluklara karşı yılmamış ve arıcılık yapmaya karar vermiş. Tek göz odada bu şekilde geçinerek 4 çocuğunu büyütmüş. Arıcılık ondan dedeme, dedemden amcama, amcamdan da bana kadar geldi. 20 yaşından bu yana arıcılık benim için bir tutku oldu. Biz de doğal arıcılığı geliştirerek gelecek kuşaklara aktarmak istiyoruz. Bu süreçte TKDK bizim yol arkadaşımız oldu. Bir aylık süreçte makine ekipmanlarımızı tamamladık. Şimdi ayaklarımız yere daha sağlam basıyor. TKDK'nın bilgi ve birikim desteği ile markalaşma sürecimizi tamamladık, internet üzerinden satışlarımızı başlattık. Dünya 3. lüğü ise bizim için bir gurur kaynağı oldu. Ancak hedefimiz daha da büyük, bu yolda yarılmızdaki en büyük güç yine TKDK olacak." şeklinde konuşuyor.

"ARI ÜRÜNLERİ VE BAL ŞIFADIR"

Çelebi, arıcılığın Kur'an-ı Kerim'de geçtiğini ayrıca ünlü bilim adamı Albert Einstein'ın, "Arılar yeryüzünden kaybolursa insanlığın 4 yıl ömrü kalır." dediğini vurguluyor. Arılar ve arıcılığın insan hayatındaki önemini altını çizen Çelebi, şöyle devam ediyor: "Arıcılık, Antik Mısır'dan bu yana insan hayatında varlığını sürdürüyor. Bilim adamları, balı, arının en düşük kaliteli ürünü olarak gösteriyor.

Arı sütü, propolis, polen gibi arının diğer ürünleri de tıpta kullanılan ve şifa kaynağı ürünler. Propolis kanserle mücadelede, polen ise hücre yenilenmesinde kullanılmaktadır. Apiterapi olarak adlandırılan arı ürünleri ile tedavi, dünyada hızla yaygınlaşıyor. Ülkemizde de yeni yeni ortaya çıkıyor.” Çelebi, Türkiye’de 20’nin üzerinde bal çeşidi olduğunu belirterek, “Her balın kendine has özelliği vardır ama benim tüketicilere tavsiyem doğal üretim balları tercih etmeleridir.” diyor.

“250 KOVANDA YILDA 2,5 TON BAL ÜRETİR HALE GELDİK”

Çelebi, TKDK kurulduğu günden bu yana Kurumu takip ettiklerini ve etkinliklerine katıldığını anlatıyor. Tarımda devlet desteklerinin büyük önem taşıdığını kaydederek, o süreçleri şöyle anlatıyor: “TKDK’nın kuruluş döneminde yakından takip ettik. 6 yıl önce arıcılık alanında projemizi hazırladık ve Kurumun kapısını çaldık. Amasya’dan arıcılık alanında gelen tek projeydi ve onaylandı. Bu kapsamda yaklaşık 90 bin liralık yatırım yaptık ve %50 hibe imkânından yararlandık. TKDK ciddiyet istiyor ama her işte olduğu gibi emek olmadan da yemek olmuyor. Biz Kurumun birçok faydasını gördük, TKDK’dan önce 1 olan ürün çeşidimiz şimdi 7’ye çıktı. Kurumun maddi ve manevi destekleri ile bugün 250 kovanda yılda 2,5 ton bal üretir hale geldik. Bizim bu başarımız diğer üreticilere de örnek oldu. Özellikle Amasya’daki arıcılar TKDK’ya yöneldi ve projeler geliştirdiler.”

“BALIMIZ DÜNYA 3. SÜ OLDU”

Halit Çelebi, TKDK’nın desteğinin kendisini cesaretlendirdiğini, bu sayede standartları yükselttiklerini ve yarışmaları takip ettiklerini anlatarak, şöyle devam ediyor: “TKDK bize her açıdan özgüven kazandırdı. Dünya Arıcılar Birliği Federasyonu tarafından düzenlenen Apimondia Uluslararası Arıcılık Kongresi’ni takip ediyordum, Kongrenin Türkiye’de yapılacağı 4 yıl önceden belli olmuştu. Türkiye’de yapılan Kongreye 4 bini yabancı olmak üzere 13 bin kişi, 600 civarında bilim adamı katıldı. Yarışmada bal kategorisinde 120 ülkeden 600 yarışmacı vardı, biz en zor olan ‘sızma bal’ kategorisinde katıldık ve 45. Apimondia Uluslararası

off the face of the Earth, man would only have four years to live.” Upon stressing the importance of bees and beekeeping for humans, Çelebi continues his words by saying: “Beekeeping has been a part of human civilization since Ancient Egypt. Scientists say that honey is the lowest-quality bee product. Other bee products such as bee milk, propolis and pollen are used in medicine and have healing qualities. Propolis is used in cancer treatment, while pollen is used in cellular regeneration. Treatment with bee products is called apitherapy and it is getting more and more popular worldwide. It is relatively recent in our country.” Çelebi states that there are over 20 types of honey in Turkey and says “Each type of honey has its own qualities but my advice to consumers is to prefer naturally produced honey.”

“WE NOW PRODUCE 2.5 TONS OF HONEY IN 250 HIVES ANNUALLY”

Çelebi states that they have been following ARDSI from the day it was founded and that he has participated in its activities. He mentions that subsidies are of great importance for agriculture and tells about that process as: “We were closely following the establishment process of ARDSI. We drafted our beekeeping project and knocked on their door 6 years ago. Ours was the only beekeeping project from Amasya and it was approved. We invested almost 90,000 TL for this project and made use of the 50% grant opportunity. ARDSI demands being serious but as in any other job, you cannot reap before you sow. This Institution has been of great help to us. We had merely 1 product before we joined forces with ARDSI, now we have 7. With their material and moral support today we produce 2.5 tons of honey in 250 hives annually. Our success has been an example for other producers as well. Especially the beekeepers in Amasya started applying to ARDSI and developed new projects.”

“OUR HONEY RANKS THIRD IN THE WORLD”

Halit Çelebi tells us that the ARDSI support encouraged him, that they raised their standards thanks to it and that they follow the contests with his words: “ARDSI encouraged us in all ways. I was keeping an eye on Apimondia International Apicultural Congress, organized by International Federation of Beekeepers’ Association. It was decided 4 years ago that the Congress would take place in Turkey. Over 13,000 people attended the congress in Turkey, including 4,000 foreigners and 600 scientists. There were 600 contestants from 120 countries competing in the honey event. We competed in the hard one, extracted honey and ranked third in 45. Apimondia International Apicultural Congress for “poliflora” (multiple plant) flower honey. We took pride in spreading the name of both Turkey and Amasya. We felt great joy when we saw our name on that list. There were some who made fun of us and discouraged us when we submitted our honey for examination, 2 months prior to the Congress. Still we believed in our honey and got this prize for our country. The main reasons that our honey ranked third are that we produce in a hygienic environment and that Amasya has a very rich flora. After we received this prize, our esteemed professors from universities and our town’s notable people called to congratulate us.”

“WE AIM EVEN HIGHER”

Çelebi underscores that in our time, branding is the way to reassuring customers, which is the reason they chose to brand. He explains their goals as:

Arıcılık Kongresi’nde “polifloralı (birden fazla bitkili) çiçek balı” kategorisinde dünya üçüncülüğü kazandık. Hem Türkiye’nin hem de Amasya’nın adının duyulması bizi gururlandırdı. Adımızı o listede görünce büyük bir mutluluk duyduk. Balı 2 ay önceden incelemek üzere teslim etmeye giderken bizimle dalga geçenler, şevkimizi kıranlar olmuştu. Ancak biz balmıza inandık ve ülkemize bu ödülü kazandırdık. Balmızın dünya üçüncüsü olmasının en büyük nedeni, hijyenik ortamda üretim yapmamız ve Amasya florasının çok zengin olmasıdır. Ödülün ardından üniversitelerdeki hocalarımız ve şehrimizin ileri gelenleri de bizleri arayarak tebrik etti.”

“HEDEFLERİMİZ DAHA BÜYÜK”

Çelebi, günümüz dünyasında tüketiciye güven vermenin yolunun markalaşmadan geçtiğini, bundan ötürü kendilerinin de markalaşma sürecine girdiklerini belirterek, hedeflerini şöyle anlatıyor: “Günümüz ticaretinde markalaşmak çok önemli. Biz de Amasya Kalesi’nin ismi olan ve şehrimizi temsil eden ‘Harşena’ markasını aldık. Kazanılan başarıların ardından şimdi markamızı da faaliyete geçiriyoruz. Hedeflerimiz büyük. Yakın zamanda 700 metrekare kapalı alanda bir bal işleme tesisi açacağız. Burada paketleme işlemlerimizi de yapacağız. Bunun haricinde mobil arıcılık yapmayı planlıyoruz. Şehrimiz arıcılığa uygun, mobil arıcılıkla şehrimizde yaklaşık 8 ay bal üretmeyi hedefliyoruz. Bunların tamamlanması ile birlikte toplam 450 kovana ulaşabileceğiz. Potansiyelimiz buna müsait. Ürün kalitesini daha da artırarak ‘harsena.com’ adresi üzerinden dünyaya açacağız. Ayrıca, Facebook sayfamız üzerinden de müşterilerimiz bize ulaşabilecek.”

“APİTERAPİ MERKEZLERİ AÇACAĞIZ”

Hedeflerinin bunlarla sınırlı olmadığını Apiterapi Merkezleri açmayı planladığını dile getiren Halit Çelebi, uzun vadeli hedeflerini anlatarak, şunları kaydetti: “Apiterapi, bal arısının ürettiği, zehir, bal, polen, süt, propolis gibi ürünlerin insan sağlığı için kullanıma yönetimi. Kas ve iskelet sistemi rahatsızlıklarından kadın hastalıkları ve zihinsel gelişime kadar arı ürünleri insan sağlığı için bilinenden çok daha etkili. Bu alanda dünyada birçok merkez var. 3 yıl önce bizim sağlık sistemimize de girdi. Ve şu an için 40’tan fazla doktor ‘Apiterapi Yapabilir Belgesi’ aldılar. Bu zamanla daha da artacak. Ancak personel sayısının artmasına rağmen bu alanda henüz bir merkez yok. Biz Amasya’da bir Apiterapi Merkezi kurmayı düşünüyoruz.”

“TKDK OLMASAYDI BURALARA GELEMEZDİK”

Halit Çelebi, girişimci adaylarının özgüvenlerini kaybetmemeleri gerektiğini söylüyor. Girişimciliğin bir ruh olduğunu ve bu ruhun uzman görüşleriyle desteklenmesi gerektiğine dikkati çekerek, girişimci adaylarına şu önerilerde bulunuyor: “Girişimcilik hem bugünümüz hem de yarınımız için çok önemli. Ancak girişimcilik kadar önemli olan, girişimin tecrübe ve uzman görüşü ile birleşmesi. Yani bir bilene danışmak. Şunu açık bir şekilde söyleyebilirim ki TKDK olmasaydı biz bu hedeflere zor ulaşırdık. Hatta imkânsızdı diyebilirim. Bu bahsettiğim hedefleri de TKDK olmadan hayata geçirme şansımız yine yok. Kurumun maddi ve manevi destekleri bizler için çok önemli. Baştan her şey zor gibi geliyor, tereddüt ediyor insan. Ama ilk adımı attıktan sonra bunun zor olmadığını görüyorsunuz. Gelir elde etmeye başladıktan sonra daha da motive oluyorsunuz ve daha fazlasını yapma isteği uyanıyor.”

“In today’s trade world, branding is essential. We choose ‘Harşena’ as our name, which is the name of Amasya Castle, the symbol of our town. After our success in the Congress, we are now launching our brand. We aim quite high. We will soon open a honey processing plant on a 700 square meter closed environment. We will also handle our packaging here. Apart from that, we plan to engage in mobile beekeeping. Our city is fit for beekeeping, with mobile beekeeping we aim to produce honey in our city for roughly 8 months each year. With those completed, we will reach 450 hives. We have the potential. We will increase product quality even more and globalize through our website ‘harsena.com’. We will also be responding to our customers through our Facebook page.”

“WE WILL SET UP APITHERAPY CENTRES”

Halit Çelebi says that their goals are not limited to these that they also plan on setting up apitherapy centres. He explained their long-term goals as: “Apitherapy is the method of using bee products such as poison, honey, pollen, milk and propolis for human health. Their effectiveness on musculoskeletal system diseases, gynaecological diseases and mental development are not known by the general public. There are many worldwide centres on this subject. It was adopted into our health system 3 years ago. Currently over 40 doctors have ‘Apitherapy Certificates’. This number will increase with time. Yet, despite the rising number of staff, there is not an operating centre for apitherapy. We plan on building one in Amasya.”

“WE COULD NOT HAVE MADE IT WITHOUT ARDSI”

Halit Çelebi reminds future entrepreneurs to never lose their self confidence. He says that entrepreneurship is a state of spirit and that this state should be supported with expert opinions. He advises future entrepreneurs with his words: “Entrepreneurship holds great importance both for today and the future. It is equally important so remind that entrepreneurship should go together with experience and expert opinions, which means consulting the wise. I can say without doubt that without the support of ARDSI, it would be very hard for us to get where we are today, maybe even impossible. Without their support, we have no chance of materializing the goals I just mentioned either. This Institution’s material and moral support is very important to us. At the beginning it all seems so hard, one cannot help but hesitate. Once you take the first step though, you see that it is not as hard as you thought. When you start getting some income on it, you get motivated even more and have the urge to do more.”

GIDA ÜRÜNLERİ PAZARI VE E-TİCARET

FOODSTUFF MARKET AND E-COMMERCE

Prof.Dr. Ömer Faruk EMEKSİZ
Ar. Gör. (Research Fellow) Püren VEZİROĞLU
Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü
Tarım İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

Çukurova University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics
Agricultural Management Department

TR Son yıllarda internet ve akıllı telefonların kullanımının yaygınlaşması, şehirleşme ve artan nüfus; kişisel ihtiyaçların internet tabanlı sistemler üzerinden karşılanmasına neden olmuştur. Bireyler, hem zamandan hem de paradan tasarruf etmek amacıyla bankacılık işlemlerinden gıda alışverişlerine kadar birçok ihtiyaçlarını “online” hizmetler ile gidermektedir. E-ticaret, mal ve hizmetlerin internet üzerinden pazara sürülmesi ve alım satım işlemlerinin gerçekleşmesi olarak tanımlanabilir. E-ticaret, işletmeden işletmeye (B2B) ve işletmeden tüketiciye (B2C) olmak üzere iki ana modele ayrılmaktadır. Tüketicinin olduğu modellerden biri de tüketiciden tüketiciye (C2C) modelidir. 2012 yılında dünya e-ticaret hacmi 632 milyar dolar olarak tespit edilmiştir. Bu ticaretin, %38’ini geliştirmekte olan ülkeler taşırken, %62’sini de gelişmiş ülkeler taşımaktaydı. Dünya perakende e-ticaretinin 2016 yılında 1,6 trilyon dolarlık işlem hacmine ulaşırken, pazarı yüksek büyüme hızının önümüzdeki yıllarda da devam edeceği tahmin edilmektedir. Bu işlem hacminin %59’unu geliştirmekte olan ülkeler gerçekleştirirken, %41’ini ise gelişmiş ülkeler gerçekleştirmektedir. Görüldüğü gibi son 4 yılda gelişmekte olan ülkeler paylarını %38’lerden %59’lara taşımıştır. (TÜSİAD, 2017)

W idespread use of the Internet and the smartphones as well as the increasing urbanization and population in recent years led personal needs to be met via internet-based systems. People meet many of their needs ranging from banking transactions to foodstuff shopping through “online” services to save both time and money. E-commerce can be defined as marketing as well as sale and purchase of goods and services over the Internet. There are two main models in e-commerce as business to business (B2B) and business to consumers (B2C). One of the models that also includes the consumers is consumers to consumers (C2C) model. In 2012, world e-commerce volume was determined as USD 632 billion. While developing countries correspond to 38% of this commerce, developed countries handle 62%. Trading volume in 2016 for world retail e-commerce reached USD 1.6 trillion and this high growth rate is expected to continue in the upcoming years. 59% of this trading volume is carried out by developing countries, while developed countries conduct 41%. As can be seen, developing countries increased their shares from 38% to 59% in the last 4 years. (TÜSİAD, 2017)

TÜRKİYE’DE E-TİCARET

Türkiye, 2016 yılı itibarıyla 80 milyona yaklaşan nüfusu (TÜİK, 2017) içerisindeki 46.2 milyonluk internet kullanıcısı ile dünyanın en çok internet kullanıcısı olan 17. ülkesi olmuştur. (TUSIAD, 2017) Türkiye’de 2014 yılında 18.9 milyar TL olan e-ticaret hacmi 2016 yılında yaklaşık %62 artarak 30,8 milyar TL’ye yükselmiştir. 2016 yılı itibarıyla bu pazarın 17,5 milyar TL’sini perakende satışlar oluşturmaktadır. (Deloitte, 2017) Türkiye’de e-ticaret sektörünün önemli oyuncularını 90’lı yılların sonu ve 2000’li yılların başlarında piyasaya girmişlerdir. Daha sonra birçok firmanın da çeşitli modellerle (B2C, C2C) piyasaya girmesi ile birlikte tekstilden emlağa, elektronikten gıdaya kadar birçok alanda e-ticaret gerçekleştirilir hale gelmiştir.

DÜNYA VE TÜRKİYE’DE GIDA ÜRÜNLERİ PAZARINDA E-TİCARET

Hızlı tüketim kategorisi diğer kategorilere göre daha yavaş gelişmiş olsa da Nielsen Araştırma Firmasının 63 ülkeden 30.000 kişi üzerinde yaptığı araştırmaya göre katılımcıların %27’si internet üzerinden yemek veya yemek kiti siparişi vermekte iken katılımcıların %24’ünün market alışverişi, %21’inin ise taze meyve-sebze alışverişini tercih ettiği tespit edilmiştir. Online market alışverişlerinde tüketiciler zamandan ve ulaşım maliyetlerinden tasarruf etmek amacıyla satın aldıkları ürünlerin doğrudan eve gelmesini tercih etmektedirler (%28). Bununla birlikte 21-34 yaş arası tüketicilerin hızlı tüketim ürünlerini online olarak satın almayı, 50-64 yaş arası tüketicilere göre daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir. (Nielsen, 2017) Türkiye’de gıda ve tarımsal ürünlerin e-ticaretinde yapılan işlemler; perakende tarımsal ürün satışları, toptan satışlar, e-borsa işlemleri ile tarımsal girdi alım ve satımından oluşmaktadır. Bu sektörlerdeki işletmelerin yapısı e-ticaretten yararlanmayı etkilemektedir. (Albayrak vd.,2010) Türkiye’de e-ticarette gıda ürünleri kategorisi açısından yeterli veri bulunmadığı için gıda ürünleri ticaretinde ürün grupları ile ilgili detaylı bilgi elde edilememiştir. Ancak TÜİK’in hanehalkı araştırmaları doğrultusunda 2011 yılında bireylerin internet üzerinden gıda alışverişleri toplam internet alışverişlerinin %15,7’sini oluştururken bu oran 2017 yılında %21,9’a yükselmiştir. (TÜİK, 2017b) Bununla birlikte gıda ürünlerinde özel beslenmeye yönelik ürünler (vegan, glutensiz, rafine şekerli vb.), coğrafi işaretli ürünler ve organik ürünler e-ticarette önemli rol oynamaktadır. Şehirleşme ve yoğun iş temposu nedeni ile bireylerin artan sağlık sorunlarının yanı sıra bilgiye ulaşımın kolaylaşması ile birlikte tüketicilerin sağlıklı beslenme konusunda bilinçlenmesi de özel beslenme talebini arttırmıştır. Bu ürünlerin geniş bir kesime hitap eden ürünler olmaması nedeni ile fiziksel şartlarda satılmasının maliyeti etkilemesi ve geniş kitlelere ulaşamayacağı düşüncesi e-ticarette bu pazarın da hızlı bir şekilde büyümesini sağlamıştır.

BÖLGESEL ÜRÜNLER VE E-TİCARET

Bir ülke, alan veya bölge ile özdeşleşmiş ve belirli bir üne sahip olan ürünler için kullanılan coğrafi işaretli ürün (Ayvalık Zeytinyağı, Kars Kaşarı, Ezine Peyniri vb.) kavramı e-ticaret ile birlikte daha da yaygınlaşmıştır. E-ticaret ile tüketiciler açısından bu özel tatlara erişimdeki fiziksel zorluklar ortadan kalkmıştır. Organik ürünlerin üretiminin konvansiyonel ürünlere göre daha maliyetli olması araçlarının kaldırılmış olduğu e-ticaret sisteminde pazar paylarını arttırmıştır. Böylece tüketiciler, aracı maliyetlerine katlanmamakta; üreticiler ise geniş kitlelere ulaşabilmektedir.

E-COMMERCE IN TURKEY

As of 2016, Turkey’s population reached almost 80 million people (TURKSTAT, 2017) and 46.2 million Internet users in this population made Turkey the 17th country with the most Internet users in the world. (TUSIAD, 2017) Being 18.9 billion TL in 2014, e-commerce volume in Turkey increased by 62% and reached 30.8 billion TL in 2016. 17.5 billion TL of this market is made of retail sales as of 2016. (Deloitte, 2017) Significant players in the e-commerce sector in Turkey entered into the market during the late 90s and early 2000s. Later on, with many companies entering into the market adopting various models (B2C, C2C), e-commerce started to be applied in many fields from textile to real estate, from electronics to foodstuff.

E-COMMERCE IN FOODSTUFF MARKET IN TURKEY AND THE WORLD

Despite developing slower compared to the other categories in the fast-moving consumer goods, according to a research conducted by the Nielsen Company with more than 30,000 participants in 63 countries, it is detected that while 27% of the participants orders food or meal kits online, 24% prefers grocery shopping and 21% opts for fresh vegetable and fruit shopping. During online grocery shopping, consumers prefer their purchased goods directly come to their houses in order to save time and transportation expenses (28%). With that being said, it is determined that consumers aged between 21 and 34 prefer purchasing their fast-moving consumer goods online more compared to consumers aged between 50 and 64. (Nielsen, 2017) E-commerce transactions for foodstuff and agricultural products in Turkey consist of retail agricultural product sales, wholesales, e-exchange as well as sale and purchase of agricultural input. The structures of the businesses in these sectors affect benefiting from the e-commerce. (Albayrak et al., 2010) Detailed information on product groups in foodstuff trade could not be reached since there was not sufficient data regarding foodstuff category in e-commerce in Turkey. However, according to the household surveys conducted by TURKSTAT, 15.7% the total Internet shopping of the individuals consisted of foodstuff in 2011, while this rate increased to 21.9% in 2017. (TURKSTAT, 2017b) Aside from this, foodstuffs intended for particular nutritional uses (vegan, gluten-free, refined-sugar-free, etc.), geographically marked products and organic products have significant roles in e-commerce. In addition to the increasing health problems due to urbanization and busy work schedules, enhanced awareness of consumers on healthy diet thanks to easy access to information boosted the demand for special diets. The fact that physical sale of these products impacts their costs as they are not targeted for large masses and they are thought that they may not reach large masses caused this market to grow rapidly in e-commerce.

REGIONAL PRODUCTS AND E-COMMERCE

Geographically marked products term (Ayvalık Olive Oil, Kars Cheese, Ezine Cheese, etc.) used for products that are identified with a country, area or a region and have certain reputation became more prevalent with e-commerce. Physical difficulties are lifted with e-commerce for consumers who wish to reach these special flavors. Organic products having costlier production compared to conventional products increased the market shares of the e-commerce system where the middleman is eliminated. In this way, consumers do not endure with middleman costs and the

E-ticaret hacminin daha fazla gelişebilmesi için öncelikle tüketicilerin sanal olarak beğenip satın aldıkları ürünlerin fiziksel olarak da aynı tatmini sağlaması gerekmektedir. Kolaylık, ucuzluk, tazelik ve çeşitlilik gibi nedenler tüketicilerin gıda alışverişlerini internet üzerinden yapmalarına neden olmaktadır. Ödeme yöntemlerindeki çeşitlilik (kapıda ödeme, sanal kart, banka havalesi vb.), iade sürecinin sorunsuz işlemesi de tüketicilerin e-ticaret motivasyonunu arttırmaktadır. Sonuç olarak, özellikle gıda kategorisinde ürünlerin son tüketiciye taze ve taahhüt edildiği şekilde ulaşması için iyi çalışan bir tedarik zincirinin (soğuk zincir sistemi vb.) tesis edilmesi, olası memnuniyetsizliklerde tüketicinin tatminini sağlayacak etkin çalışan müşteri hizmetlerinin olması ve ödeme seçeneklerinin çeşitlendirilmesi gıda ürünlerinde e-ticaret hacminin artması için mutlak olarak gereklidir.

KAYNAKÇA

1. Albayrak, M., Taşdan, K., Güneş, E., Saner, G., Atış, E., Çukur, F., & Pezikoğlu, F. (2010). Küresel Rekabet Açısından Türkiye’de Tarım ve Gıda Ürünleri Pazarlama Sistemlerine Bakış: Mevcut Yapı, Sorunlar, Fırsatlar, Hedefler. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15.
2. Nielsen, 2017. WHAT’S IN-STORE FOR ONLINE GROCERY SHOPPING <http://www.nielsen.com/content/dam/niensglobal/de/docs/Nielsen%20Global%20Connected%20Commerce%20Report%20January%202017.pdf> Son Erişim Tarihi: 14.12.2017
3. TÜBİSAD, 2017 Türkiye’de E-Ticaret 2016 Pazar Büyüklüğü <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/technology-media-telecommunications/TUBISAD-2017-eticaret-sunum.pdf> Son Erişim Tarihi: 14.12.2017
4. TÜİK, 2017a Adrese Dayalı Nüfus Kayıt İstatistikleri http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 Son Erişim Tarihi: 14.12.2017
5. TÜİK, 2017b Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması

producers can access to large masses. In order for the e-commerce volume to expand more, the consumers should be satisfied physically just as much from a product they liked and purchased online. Certain reasons such as convenience, inexpensiveness, freshness and variety cause consumers to do their foodstuff shopping online. The variety of payments (paying at the door, virtual card, bank transfer, etc.) as well as the smooth return process increase the motivation of consumers for e-commerce.

In conclusion, establishing a well-functioning supply chain (cold chain system, etc.) for the products to reach the end consumer in a fresh and committed manner, ensuring an efficient customer service for the satisfaction of the customers in case of possible inconveniences and diversifying the payment options are absolutely necessary for the increase of the foodstuff e-commerce volume.

REFERENCES

1. Albayrak, M., Taşdan, K., Güneş, E., Saner, G., Atış, E., Çukur, F., & Pezikoğlu, F. (2010). Küresel Rekabet Açısından Türkiye’de Tarım ve Gıda Ürünleri Pazarlama Sistemlerine Bakış: Mevcut Yapı, Sorunlar, Fırsatlar, Hedefler. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15.
2. Nielsen, 2017. WHAT’S IN-STORE FOR ONLINE GROCERY SHOPPING <http://www.nielsen.com/content/dam/niensglobal/de/docs/Nielsen%20Global%20Connected%20Commerce%20Report%20January%202017.pdf> Last Accessed: 14.12.2017
3. TÜBİSAD, 2017 Türkiye’de E-Ticaret 2016 Pazar Büyüklüğü <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/technology-media-telecommunications/TUBISAD-2017-eticaret-sunum.pdf> Last Accessed: 14.12.2017
4. TÜİK, 2017a Adrese Dayalı Nüfus Kayıt İstatistikleri http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059 Last Accessed: 14.12.2017
5. TÜİK, 2017b Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 Last Accessed: 14.12.2017

KAPAK COVER

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ

TARİHİ, İNSANLIK TARİHİ KADAR ESKİ OLAN SÜT, 7’DEN 70’E HERKES İÇİN VAZGEÇİLMEZ BİR BESİN KAYNAĞI OLURKEN, OLUŞTURDUĞU EKONOMİK DEĞERLE DE GIDA SANAYİSİNDE ÖNEMLİ BİR YER TUTUYOR.

MILK AND MILK PRODUCTS

WHILE ITS HISTORY IS AS OLD AS THE HISTORY OF THE HUMANITY, THE MILK IS AN ESSENTIAL NUTRITIONAL SOURCE FOR PEOPLE FROM 7 TO 70, AS WELL AS HAVING A SIGNIFICANT PLACE IN FOOD INDUSTRY BY THE ECONOMIC VALUE THAT IT CREATES.

“TÜRKİYE’NİN ÇİĞ SÜT ÜRETİMİ DÜNYA ÖLÇEĞİNDE CİDDİ BİR SEVİYEDE”
“RAW MILK PRODUCTION IN TURKEY HAS A SIGNIFICANT PLACE WORLDWIDE”

“ÇİN PAZARI, SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNE İLAÇ GİBİ GELECEK”
“CHINESE MARKET WILL BE THE FRESH BLOOD FOR DAIRY PRODUCTS SECTOR”

“TKDK DESTEKLERİ SÜT ÜRETİCİLERİ İÇİN HAYATİ ÖNEME SAHİP”
“ARDSI SUPPORT IS OF VITAL IMPORTANCE FOR MILK PRODUCERS”

“SAĞLIKLI BESLENMEDE GÜNLÜK SÜT TÜKETİMİ BÜYÜK ÖNEM TAŞIMAKTADIR”
“DAILY MILK CONSUMPTION IS OF MAJOR IMPORTANCE FOR HEALTHY NUTRITION”

“SÜT ÜRETİMİNDE AVRUPA’NIN ZİRVESİNE ÇIKABİLİRİZ”
“WE CAN BE THE BEST IN EUROPE IN MILK PRODUCTION”

“TÜRKİYE’NİN ÇİĞ SÜT ÜRETİMİ DÜNYA ÖLÇEĞİNDE CİDDİ BİR SEVİYEDE”

“RAW MILK PRODUCTION IN TURKEY HAS A SIGNIFICANT PLACE WORLDWIDE”

Tarık TEZEL

Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği (SETBİR)
Yönetim Kurulu Başkanı
Chairman of Board of Directors of the Milk, Meat, Food Industrialists and
Manufacturers Association (SETBİR)

TR Ülkemizde 14,8 milyon büyükbaş, 44,6 milyon küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Büyükbaş varlığımızın %99’u sığırdır; 14,7 milyon baş sığır mevcudumuz vardır. Küçükbaş varlığımızın ise 33,6 milyon başı koyun, 11 milyon başı ise keçidir. Sağılan hayvan varlığına bakıldığında ise 15,2 milyon baş koyunumuz, 4,6 milyon baş keçimiz, 5,4 milyon baş sığırimız olduğu görülmektedir. Ülkemizde 2016 yılında üretilen süt miktarı yaklaşık 19 milyon ton olup, bu rakamın 16,8 milyon tonunu inek sütü, 1,16 milyon tonunu koyun sütü, 480 bin tonunu ise keçi sütü oluşturmaktadır. Ülkemizde üretilen 16,8 milyon ton inek sütünün 9,2 milyon tonu, yani yaklaşık %55’i sanayi tarafından işlenmektedir. Sanayi tarafından üretilen ürün miktarlarına bakıldığında ise 1,5 milyon ton içme sütü, 46 bin ton yağlı süttozu, 78 bin ton yağsız süttozu, 58 bin ton tereyağı, 663 bin ton peynir, 1,2 milyon ton yoğurt ve 685 bin ton ayran üretildiği görülmektedir. Sanayi tarafından işlenen, yani kayıtlı süt haricinde kalan sütün ise bir kısmı çiftlikte tüketilmekte, bir kısmı kayıtlı olmayan mandıralar tarafından işlenmekte ve bir kısmı ise sokak sütü şeklinde satılmaktadır. Süt üretimi, bitkisel tarım, hayvansal üretim, sanayi ve hizmetler dâhil olmak üzere pek çok sektörü etkilemekte, kapsayıcı niteliği bakımından sağlıklı beslenme, gıda güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik ve adil gelir dağılımı açılarından büyüme sürecine olumlu katkıda bulunmaktadır.

“TÜRKİYE’DE SÜTTE VE KIRMIZI ETE YETERLİ HAYVANIMIZ YOK”

Süt üretimi hayvanın doğası gereği mevsimsel bir döngüye sahiptir. Bu durum dönemsel arz talep farklılaşmalarına ve bunun sonucu

EN There are 14.8 million bovine animals and 44.6 million ovine animals in Turkey. 99% of the bovine population is cattle; this corresponds to 14.7 million cattle. 33.6 million of the ovine animals is sheep and 11 million is goat. 15.2 million of the dairy animal population is sheep, 4.6 million of the population is goat and 5.4 million of the population is cattle. In 2016, the milk amount produced in Turkey is approximately 19 million tons and 16.8 million tons of it is cow’s milk, 1.16 million tons of it is sheep’s milk and 480 thousand tons is goat’s milk. 9.2 million tons of cow’s milk out of 16.8 million tons, which approximately corresponds to 55%, are processed by the industry. The amounts of products produced by the industry are as follows: 1.5 million tons of drinking milk, 46 thousand tons of whole powdered milk, 78 thousand tons of non-fat powdered milk, 58 thousand tons of butter, 663 thousand tons of cheese, 1.2 million tons of yogurt and 685 thousand tons of ayran. Apart from processed milk, which is registered milk, a part of the rest of the milk is consumed in farms, a part is processed by unregistered dairy farms, and a part of it is sold as what is called street milk. Milk production affects many industries such as agriculture, livestock production, industry and services; and since it is inclusive, it contributes to growth process with healthy diet, food security, environmental sustainability, and fair distribution of income.

“ANIMAL POPULATION IS NOT SUFFICIENT FOR MILK AND RED MEAT IN TURKEY”

Milk production has a seasonal cycle by animals’ nature. This causes periodic supply and demand differences and consequently, fluctuations in prices. Maintaining dairy farming and milk production is only possible

olarak fiyat dalgalanmalarına sebep olur. Süt hayvancılığı ve süt üretiminin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi, fiyat istikrarına ve en azından orta dönem için fiyat ve maliyet parametrelerinin öngörülebilir olmasına muhtaçtır. Ancak tüketim miktarlarımız yeterli değildir. Hâlbuki süt ve et sektörlerimizde üretim kapasitemiz, bugünkünün çok üzerinde bir tüketimi karşılayabilecek seviyededir. Bunun için yeterli kaynak, teknoloji ve bilgi birikimimiz de mevcuttur. Yıllık 19 milyon tonluk çığ süt üretimimiz ile dünyanın sekizinci, üyesi olmasak da Avrupa Birliği’nin üçüncü büyük süt üreticisiyiz. Veriler de gösteriyor ki Türkiye’nin çığ süt üretimi, dünya ve AB ölçeğinde ciddi bir seviyededir. Buna karşılık, gelişmiş ülkelerde kişi başına yıllık süt ve eşdeğeri süt ürünü tüketimi 300 litre iken bu miktar Türkiye’de 120 litredir. Hedefimiz sütte, gelişmiş ülkelerin kişi başı yıllık süt ve eşdeğeri süt ürünü tüketim miktarı olan 300 litreye ulaşmak. Bu hedeflere ulaşmak için yeterli hayvan kaynağına sahip olabilmeliyiz. Ancak bugün Türkiye’de sütte ve kırmızı ette yeterli hayvanımız yok. Her yıl ortalama 50 bin baş sığırı, 50 bin ila 500 bin baş arasında değişen miktarlarda da besi sığırı ithal ediyoruz. Eğer kendi hayvan kaynağımızı geliştiremezsek bu ithalat yarın da devam edecektir. Eğer gerekli ve yeterli yatırım yapılabilirse Türkiye hayvancılıkta net ihracatçı, piyasa yapıcısı, yılda 50 milyar dolar gelir elde eden, 1 milyar dolar ihracat yapan, istikrarlı, verimli, rekabetçi bir ülke olabilir. Bu potansiyel ülkemizde mevcuttur.

“KAYIT DIŞILIĞI ORTADAN KALDIRMALIYIZ”

Halkımızın en kaliteli ve en hesaplı hayvansal protein kaynağı ile beslenmesini sağlamalı ve bunu sürdürülebilmeliyiz. Bunun

through price stability and predictable price and cost parameters at least for the medium term. However, consumption rates are not sufficient. But production capacity in milk and meat industries can meet a far greater consumption rate than today. We have the sufficient sources, technologies, and knowledge for this. With our 19 million tons of raw milk production annually, we rank 8th in the world and we are 3rd biggest milk producer despite not being a part of the European Union. Data indicates that Turkey’s raw milk production has a significant place both across the EU and the world. On the other hand, annual milk and equivalent dairy product consumption per capita in developed countries is 300 litres, while it is 120 litres in Turkey. Our goal is to reach 300 litres, which is the amount of milk and equivalent dairy product consumption in developed countries. We should have sufficient animal resources to achieve these goals. However, there are no sufficient animals for milk and red meat in Turkey. 50,000 dairy cows in average and between 50,000 and 500,000 feeder cattle are exported every year. Unless we develop our own animal resources, these export rates will be sustained in the future. If necessary and sufficient investments are done, Turkey can become a country that is a net exporter in livestock, that shapes markets, acquires 50 billion dollars of income annually, makes exports worth 1 billion dollars, is stable, productive and competitive. Turkey has this potential.

“WE MUST ELIMINATE BLACK ECONOMY”

We should be able to provide our people with top-quality and the most economic animal protein sources and maintain this resource. Thus, we must eliminate black economy, create a sustainable structure on price stability and supply and demand equilibrium, prevent information pollution, and be cautious about

için, kayıt dışını ortadan kaldırmalı, fiyat istikrarı ile arz-talep dengesini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturmalı, bilgi kirliliğini önlemeli ve ‘Çiğ Sütün Arzına Dair Tebliğ’in yaratacağı sakıncalara dikkat etmeliyiz.

Kayıt dışı ile mücadele edebilmek için öncelikle tüm hayvansal protein ürünlerinin KDV’sini sıfırlayarak sağlıklı temel gıdayı destekleyen bir beslenme anlayışına geçilmesi gerekmektedir. Süt sektöründeki kayıt dışılığın yarattığı haksız rekabeti azaltmak ve süt arzı artışını tetikleyecek talebi artırabilmek için 3 ila 5 yıllık bir süre için temel gıda maddesi olan süt ve süt ürünlerinde KDV oranının %8’den %1’e (ya da tam istisna olmak kaydıyla %0’a) düşürülmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

“FİYAT İSTİKRARINI SAĞLAMALIYIZ”

Fiyat istikrarı, sektörlerimizin istikrar içinde büyümesi, hayvansal protein tüketiminin artırılması, dünya ile rekabet edebilir seviyeye gelinebilmesi için son derece önemlidir. Arz-talep dengesini sürdürülebilir bir yapıya kavuşturabilmenin yolu, iç piyasada üretim ve tüketim istikrarını sağlayan müdahale regülasyonunu uygulayabilmekten ve dünya pazarlarında rekabetçi olabilmekten geçiyor. Böylelikle yurt içinde üretim istikrarını ve verimliliğini her zaman garanti altına alabiliriz; sektör, müdahale sistemi ile regüle edilir ve ihracat ile teşvik edilir, Türk ürünlerinin marka değeri yurtdışında artırılsa hem iç piyasada istikrar sağlanır hem de kapımızın eşliğindeki yeni Gümrük Birliği düzenlemesine hazırlanmış oluruz. Bu noktada çiğ süt kalitelerinin AB normlarına yükseltilmesi konusunda elbirliği ile mücadele etmek gerekiyor. Fiyat farklılıklarının ve haksız rekabetin önlenmesi için sütçülükte gelişmiş ülkelerdeki gibi verimlilik ve kalite odaklı fiyat belirleme modellerinin uygulanması önerilmektedir. Buna göre çiğ süt fiyatlarının her yıl 1 Ağustos tarihinde, mevsimsel kalite hedeflerine bağlı şartlar ile yıllık olarak ve ülkenin her yerin-

the inconveniences created by the “Communiqué Regarding Raw Milk Supply”. In order to combat the black economy, firstly, the VAT of all the animal protein products must be reset and adapt a nutrient understanding that supports healthy staple food. It is considered convenient to reduce the VAT rate of dairy products such as milk and milk products from 8% to 1% (or to 0%, provided a complete exemption) for 3 to 5 years in order to decrease unfair competition created by black economy in milk industry and to increase demand which will cause milk supplies to increase.

“WE MUST ENSURE PRICE STABILITY”

Price stability is crucial in order for our industries to grow stably, for animal protein consumption to increase, and for being able to compete internationally. Implementing intervention regulation which ensures production and consumption stability in the domestic market and competing with world markets pave the way for a sustainable supply and demand equilibrium structure. Thus, we can always ensure production stability and productivity in the country; the industry can be regulated through intervention system and the export is promoted. If brand value of Turkish products is increased abroad, stability will be established in domestic market and we will be prepared for the new Customs Union regulation. To this end, we need to cooperate to raise the raw milk quality to UN norms. In order to prevent price differences and unfair competition, implementation of models for productivity and quality-oriented pricing used by the countries that are developed in milk industry is recommended. Accordingly, it is considered beneficial that raw milk prices are determined on August 1 of every year with a recommended price, which remains the same everywhere in Turkey and the conditions of which are based on seasonal quality goals. Mechanisms for ensuring stability are executed through two main products: first one is powdered milk, which is suitable for stocking, and the second one is butter. In this context, Meat and Milk Board (ESK) can directly lead producers who apply for powdered milk production which are the strength of the intervention system, to buyers in need by announcing in advance, before leading producers’ milk directly to powdered milk production. On the other hand, using milk support contributions to compensate the increase that might occur in producer cost and preventing milk support contributions to pressure on prices are crucial means in order to support this system while target producer prices of milk support contribution are realized. On the condition that intervention system for powdered milk and butter initiated with a right judgment by the Ministry of Food, Agriculture and Livestock through Milk and Meat Board is implemented as mentioned above, price stability in the market is estimated to be ensured all year long. In addition, it is evaluated that implementing regulation system to meat and feed raw materials as well without being restricted to dairy products through simultaneous observation of the conditions will provide significant balance in value chain.

“FEAR MONGERING”

On the other hand, the hardest challenge that we must overcome is information pollution. While meat is given a bad day on one day, the same happens to milk on the next day due

de aynı olacak, bir tavsiye fiyatı ile belirlenmesinde yarar bulunmaktadır. İstikrarın sağlanması için kurulan mekanizmalar, sütün stoklanabilir hali olan süt tozu ve tereyağı gibi iki ana ürün üzerinden yürütülmektedir. Bu kapsamda Et ve Süt Kurumu (ESK), müdahale sisteminin gücünü oluşturan süt tozu üretimi için müracaat eden üreticilerin, sütlerini doğrudan süt tozu üretimine yöneltmeden önce, alıcılara duyurarak, belki de hiç toz üretmeden ihtiyaç sahibi alıcılara yönelmesini sağlayabilir. Diğer yandan bu sistemi desteklemek üzere, süt destekleme primlerinin hedeflenen üretici fiyatı gerçekleşirken, üretici maliyetlerinde meydana gelebilecek bir artışı karşılamak için kullanılması ve fiyatlara baskı oluşturmasının önlenmesi de önemli bir araç olacaktır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından, çok doğru bir kararla ESK eliyle iç piyasa regüle etmek amacıyla başlatılan süt tozu ve tereyağı müdahale sisteminin yukarıda ifade edildiği şekliyle uygulanması halinde, piyasada bütün yıl boyunca fiyat istikrarının temin edileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte regülasyon sisteminin süt ve ürünleri ile sınırlı kalmayıp, şartların eş zamanlı gözlemlenmesi ile et ve yem hammaddeleri için de uygulamaya alınmasının, değer zincirine ciddi denge sağlayacağı değerlendirilmektedir.

“KORKU TACİRLİĞİ YAPILIYOR”

Diğer yandan, üstesinden gelmemiz gereken en zorlu sorunlardan biri de bilgi kirliliğidir. Son yıllarda korku tacirliği yapılarak, bir gün et karalanıyor bir gün süt. Alanlarında uzman olmayan kişiler, basın yayın organları aracılığıyla ürünler hakkında bilgi kirliliği yaratmakta, tüketicileri yanlış yönlendirmekte, insanlarımızı tükettikleri ürünlerle sorunlu hale getirmekte, tüketicinin yeterli ve dengeli beslenme hakkını elinden almaktadır. Bir yandan yasalar ile belirlenmiş üretim şartlarını çarpıtarak, ticareti saptırıcı etki yaratan, kayıt dışılığı teşvik eden, bir yandan da insan sağlığı ile oynayan bu kişilere karşı önlem alınması her açıdan zorunlu hale gelmiştir. Gerek etiketleme ve gerekse üretimde bakanlığımız tarafından düzenlenen ve saygı ile karşıladığımız, destek verdiğimiz pek çok iyi üretim uygulamaları ve hammadde kontrolleri, ‘Çiğ Sütün Arzına Dair Tebliğ’ ile maalesef önemini kaybetmektedir. Bu tebliğ, salgın hastalık riski ve toplum sağlığını tehdit edecek hijyen riskleri ile Türk Gıda Kodeksi’ne aykırılık gösterirken, haksız rekabete de neden olacaktır. Nitekim endişe ile gözlemliyoruz ki 1 Ocak 2018’de yürürlüğe girecek tebliğe rağmen sahada uygulama başlamıştır. Karşı karşıya olduğumuz halk sağlığı tehdidi ve haksız rekabetin, ülkemiz sütçülüğünün gelişmesine sekte vuracağı düşünülmektedir.

2023 HEDEFLERİNE ADIM ADIM

Ülkemizin, 2023 tarım ve gıda vizyonu; toplumun sağlıklı beslenme gereksinimlerini yeterli nicelik ve nitelikte sürdürülebilir yollarla karşılayabilen, biyolojik çeşitliliğini koruyan, verimliliği artan tarım ve tarımsal sanayinin de katkısıyla, uluslararası alanda rekabet edebilen gelişmiş bir Türkiye olacaktır. Biz SETBİR olarak ülkemiz tarım, hayvancılık üretimi ve sanayisi ile bu hedefleri gerçekleştirecek bilgi birikimi, teknoloji alt yapısı, kapasite ve insan kaynağımızla bu potansiyele sahip olduğumuza inanıyoruz.

to fear mongering. Individuals who are not expert on this field create information pollution about products via media organs, misdirect consumers, negatively affect consumers about the products and take away adequate and balanced nutrition right of the consumer. Individuals who falsify the production conditions laid down by the laws, create effects that can corrupt trade, promote black economy, while playing with human health oblige us to take actions against them. Many decent production practices and raw material controls which are coordinated by the Ministry of Food, Agriculture and Livestock and we respect, highly unfortunately lost their significance because of “Communiqué Regarding Raw Milk Supply”. This Communiqué will cause unfair competition while it is in contradiction to the Turkish Food Codex due to the risk of diseases and hygiene risks that threaten public health. Hence, we witness with a concern that implementation on field has already started despite the fact that the Communiqué will be in force on January 1, 2018. Public health threat that we face and unfair competition are estimated to interrupt the milk industry development in Turkey.

STEP BY STEP TOWARDS 2023 GOALS

Turkey’s vision for agriculture and food in 2023 is to become a country which is capable of meeting society’s need for healthy nutrition by sustainable means in terms of both quality and quantity, protecting its biological diversity and can compete in international platforms with the help of agriculture and agricultural industry productivity of which that increases. As Milk, Meat, Food Industrialists and Manufacturers Association (SETBİR), we believe that we have the potential thanks to our country’s agriculture, livestock production and industry, our fund of knowledge, technological infrastructure, capacity and human resources to realize these goals.

“ÇİN PAZARI, SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNE İLAÇ GİBİ GELECEK”

“CHINESE MARKET WILL BE THE FRESH BLOOD FOR DAIRY PRODUCTS SECTOR”

Harun ÇALLI
Ambalajlı Süt Ve Süt Ürünleri Sanayicileri
Derneği (ASÜD) Yönetim Kurulu Başkanı
Chairman of the Board of Packaged Dairy Products
Manufacturers Association (ASÜD)

TR Türkiye’de özel sektöre ait ilk modern süt işleme tesisi 1975 yılında kurulmuştur. Son yirmi yılda modern işleme tesislerinin sayısı hızla artarak ürünleri ulusal pazarlarda yer almaya başlamıştır. 2000’li yıllara kadar devamlı azalan hayvan sayısı devletin verdiği teşviklerle son yıllarda tekrar artmaya başlamış ve 2016 yılında yaklaşık 14 milyon sığır, 31 milyon koyun, 10 milyon kıl keçisi, 142 bin baş manda varlığı bulunmaktadır. Ülkemizde İnek başına verim 3.090 kg/baş/yıl’dır. TÜİK verileri, ülkemizde toplam süt üretiminin 2016 yılında bir önceki yıla göre yüzde 0,9 azalarak 18 milyon 489 bin 161 tona gerilediğini ortaya koydu. Söz konusu verilere göre, 2015 yılında süt sanayi işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı 8 milyon 937 bin 141 ton iken, 2016’da bu rakam 9 milyon 213 bin 189 ton olarak gerçekleşti. Yani, Türkiye’de süt üretiminin azaldığı 2016 yılında süt sanayi işletmeleri bir önceki yıla göre 276 bin ton daha fazla süt almış, ürün işlemişler. Bu, süt sanayinin geçen yıl yaşanan her türlü olumsuzluğa rağmen üretmeye, üreticinin sütünü değerlendirmeye devam ettiğini gösteriyor. Nitekim geçen yıl içme sütü ve diğer süt ürünlerinin üretiminde, 2015 yılına göre karışık peynirler hariç tüm önemli kalemlerde artış olmuştur.

2 BIN 122 ADET ONAYLI SÜT İŞLETMESİ BULUNUYOR

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre 1 Kasım 2017 tarihi itibarıyla ise 2 bin 122 adet onaylı süt işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerin %22,7’sini dondurma üretimi ile uğraşmakta olup geri kalan %77,3’ünü ise süt, süttozu, yoğurt, ayran, kefir, peynir, tereyağı ve sütlü tatlılarla uğraşanlar oluşturmaktadır. 2014 yılı TÜİK verilerine göre bu işletmelerde 41 bin 257 kişi istihdam edilmektedir. Gıda sanayi içinde %16 üretim değerine sahip süt ve süt ürünleri sanayi, ülke ekonomisine sağladığı katma değer ve kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi açısından son derece önemli bir alt sektördür. Türkiye’de kırsal kalkınmanın temeli süt hayvancılığıdır.

REFERANS FİYAT ARTIK KALİTE KRİTERİYLE BELİRLENİYOR

Mevzuat gereği çiğ sütte tavsiye niteliğinde referans fiyatı belirleyen Ulusal Süt Konseyi Yönetim Kurulu, ilk olarak 30 Haziran 2017 tarihinde yaptığı toplantıda, Ocak-Haziran 2017 döneminde 1,21 TL olarak uygulanan referans fiyatı 1,30 TL’ye yükseltmişti. Ancak üreticilerin içinde bulunduğu durum da gözletilerek Eylül ayı sonunda alınan kararla çiğ süt referans fiyatı 10 kuruş artışla 1,40 TL’ye yükseltildi. Konseyin bu yıl ilk kez çiğ sütte referans fiyatı kalite kriteriyle belirlemesi çok önemlidir. Zira üreticinin sütünün hak ettiği değeri bulması, sanayinin uygun maliyetler ile kalitede süt tedariki sayesinde katma değerli ürünlere dönüştürülmesi ve böylece iç tüketime ve ihracata sunulması ile mümkündür.

ESK’NİN REGÜLASYON ALIMLARI

Süt fiyatlarında istikrarı sağlamak üzere Et ve Süt Kurumu’nun (ESK) regülasyon amacıyla çiğ sütün bolladığı dönemlerde devreye girerek alım yapmasını destekliyoruz. Ancak ESK’nın alımlarının üreticinin çiğ süt arzının düştüğü dönemlerde de devam etmesi, süt sanayi

EN Turkey’s first modern dairy processing facility in private sector was founded in 1975. In the last twenty years, the number of modern processing facilities rapidly increased and the products started to take their places in international markets. Decreasing number of animals by 2000s started to increase yet again in recent years thanks to the incentives provided by the state and as of 2016, there are approximately 14 million cattle, 31 million sheep, 10 million hair goats and 142,000 water buffaloes. Yield per cow in Turkey is 3,090 kg/per cow/year. Turkish Statistical Institute (TURKSTAT) data indicate that 2016 total milk production in Turkey decreased by 0.9% compared to the previous year and fell to 18,489,161 tons. According to these data, while dairy industry enterprises collected 8,937,141 tons of cow milk in 2015, this number increased to 9,213,189 tons in 2016. In this sense, dairy industry enterprises collected 276,000 tons more milk and processed more products compared to the previous year in 2016, where milk production in Turkey decreased. This shows that despite all obstacles encountered last year, dairy industry continued to produce and utilize the milk of the producer. In fact, production of drinking milk and other dairy products in all significant items experienced an increase last year compared to 2015, except for the mixed cheese.

TR “BAŞTA RUSYA OLMAK ÜZERE İHRACAT PAZARLARIMIZDA YAŞADIĞIMIZ KAYIPLARLA ZOR GÜNLER YAŞAYAN SEKTÖRÜMÜZE ÇİN İHRACATI İLAÇ GİBİ GELECEKTİR.”

EN “EXPORT TO CHINA WILL BE FRESH BLOOD FOR OUR SECTOR THAT HAS BEEN EXPERIENCING TOUGH DAYS DUE TO THE LOSSES IN EXPORT MARKETS, PRIMARILY IN RUSSIA.”

2,122 APPROVED DAIRY ESTABLISHMENTS

According to the Ministry of Food, Agriculture and Livestock data, there are 2,122 approved dairy establishments as of November 1, 2017. Among these establishments, 22.7% focus on ice cream production while the rest, 77.3% produce milk, powdered milk, yogurt, ayran, kefir, cheese, butter and milk desserts. Based on 2014 TURKSTAT data, 41,257 people are employed in these establishments. Dairy products industry, which has a production value of 16% in food industry, is a significant sub-sector in terms of the added value it contributes to the country’s economy and the realization of the rural development. Dairy farming is the foundation of rural development in Turkey.

BENCHMARK PRICE IS NOW DETERMINED BASED ON QUALITY CRITERIA

The Board of Directors of the National Milk Council, which determines the benchmark price for raw milk for reference as per the legislation, increased the benchmark price of 1.21 TL that was applied between January and June 2017 to 1.30 TL at their first meeting on June 30, 2017. However, considering the conditions the producers were in, raw milk benchmark price was increased by 10 kuruş to 1.40 TL through a decision made at the end of September. The Council determining the benchmark price for raw milk based on quality criteria is a significant development. Because, giving the value the milk of the producer deserves is possible through turning the milk into value added products thanks to dairy procurement from the industry with favourable costs and thus, providing these products to the domestic consumption and the exports.

işletmelerini uygun fiyat ve kalitede süt tedariki konusunda sıkıntıya sokmaktadır. Bu nedenle, regülasyon amaçlı alımların, çiğ süt arzının fazla olduğu dönemlerde yapılması, arzın azaldığı dönemlerde ise uygulamaya son verilmesi son derece önemlidir.

ÇİĞ SÜT KALİTESİ DÜŞÜK, MALİYETİ YÜKSEK

Son yıllarda AB standartlarında süt üreten çiftlik sayısındaki artışa rağmen halen ülkemizde çiğ süt kalitesi maalesef düşüktür. Düşük kaliteli süt sanayide kullanılamamakta, bu da sanayinin kaliteli hammadde tedarikinde sıkıntıya yol açmaktadır. Öte yandan, Türkiye’de süt fiyatları, uluslararası piyasa fiyatlarının üzerindedir. AB ülkelerinin çiğ süt maliyeti 26-27 avro/cent civarında iken, Türkiye’de bu rakam 32 avro/cent civarındadır. Kaliteyi dikkate aldığımızda ise rakam 38 avro/cente kadar ulaşmaktadır. Bunun da nedeni, çiğ süt üretiminin önemli girdi kalemlerinde maliyetlerin yüksekliğidir. Üreticiler, hayvan beslenmesinde özellikle yüksek yem fiyatları ile karşı karşıya kalmakta, bu da maliyetleri artırmaktadır. Sonuçta, süt ve süt ürünleri ihracatçısı firmalarımız, başta AB olmak üzere uluslararası piyasalardaki düşük fiyatlarla rekabet etmekte zorlanmaktadır.

BÖLGEMİZDE İHRACAT SIKINTILI

Türkiye son yıllarda ihracatta, içinde bulunduğumuz coğrafyadaki çatışma ortamı ve gerilimler ile ihracat pazarlarında yaşanan daralma nedeniyle sıkıntılar yaşıyor. Rusya’nın Ocak 2016’dan itibaren Türk tarım ve gıda ürünlerine ambargo koyması, turizm başta olmak üzere bazı sektörlerde uygulamaya koyduğu yaptırımların da etkisiyle 2016 yılı, ihracatta kayıpların yaşandığı bir yıl olarak kayıtlara geçti. İhracatta hedef pazara girebilmek ve pazarda uzun vadede varlığı devam ettirmek, temelde fiyat ve kalite olmak üzere iki unsur ile doğrudan ilişkilidir. Kalite anlamında avantajlı olan sanayicilerimiz, üretimlerinde en önemli maliyet unsurlarından birisi olan süttozunu destekleme kapsamında dünya piyasasındaki fiyattan yurt içinden temin edebilmekte ve pazarda kayda değer bir fiyat avantajı da sağlamaktadırlar. Süt sanayimizin ihracat yaptığı mevcut pazarlarda fiyat avantajına sahip olmaları ve dolayısıyla aynı pazardaki diğer ülkeler ile rekabet edebilmeleri, buradaki konumunu koruyabilmeleri ve yeni pazarlara girebilmeleri noktasında oldukça önemlidir.

TOPLAM İHRACAT DÜŞERKEN SÜT ÜRÜNLERİ İHRACATI ARTTI

2015 yılı, sektör ihracatında kayıp bir yıldır. Rusya’ya ihracat girişimlerimizi kesintiye uğratan gelişmeler bir yana, Avrupa Birliği’nde kota uygulamasının sona ermesiyle yaşanan üretim artışı, küresel piyasalarda süt ürünleri fiyatlarına düşüş olarak yansımış, dolayısıyla sektör ihracatımız yüzde 20 azalarak 271 milyon dolara gerilemişti. 2016’da ise ülkemizin toplam ihracatında yaşanan düşüşe karşın, süt ve süt ürünleri ihracatımızı, 290 milyon doların üzerine çıkarmayı başardık. İhracatta özellikle devletin verdiği destekler neticesi süttozu ihracatı miktar olarak artmıştır. Ancak yurt dışına sattığımız süttozunun birim fiyatı 2015 yılında 1.752 dolar/ton iken, geçen yıl 1.464 dolar/ton olmuştur. Bu noktada beklentimiz, ihracatın sürekliliğini sağlamak amacıyla süttozu desteğinin devam etmesinin yanı sıra ıslak ürünlerin de ihracat desteği kapsamına alınmasıdır.

REGULATION PROCUREMENTS FROM MEAT AND MILK BOARD (MMB)

We support Meat and Milk Board (MMB) making procurement for regulation purposes during abundance of raw milk. In order to establish stability in dairy prices. However, continuance of MMB procurements during low times for the raw milk supply strain dairy industry enterprises in terms of proper price and quality milk procurement. Thus, performing procurement for regulation purposes during abundance of raw milk supply and ceasing it during low supply period are extremely crucial.

LOW QUALITY, HIGH-COST RAW MILK

Lately, despite the increase of farms producing dairy on EU standards, the quality of raw milk is still low. Low quality dairy cannot be used in the industry and this causes issues in industry’s procurement of quality raw material. Further, dairy prices in Turkey exceeds international market prices. While raw milk costs in EU countries are around 26 to 27 euros/cents, this number is around 32 euros/cents in Turkey. When the quality is in question, the price spikes up to 38 euros/cents. The reason for this is the high costs of the significant input items for the raw milk production. Producers face with especially high feed prices in animal feeding and this causes the prices go up. At the end of the day, dairy products exporter companies struggle in international markets, primarily in the EU, due to the low prices therein.

TROUBLESOME EXPORT IN THE REGION

Turkey has been struggling in exports lately due to the conflicts and tension in its geographical region and the shrinkage in export markets. Starting from January 2016, Russia’s embargo on Turkish agricultural and food products as well as the sanctions imposed on certain sectors, especially tourism, caused 2016 to be the year of big losses that were incurred in exports. Entering into a target market in exports and sustaining in that market for the long-term are directly related to basically two elements that are price and quality. Industrialists in Turkey advantageous in terms of quality can procure one of the most important cost elements in their production, which is powdered milk, from the domestic market for advantageous prices than in international market and gain a significant price advantage in the market. It is crucial for dairy industry in Turkey to have price advantage in its current export markets and thus, to compete with other countries in that same market in terms of protecting its position in these markets and entering into new ones.

TOTAL EXPORT DECREASED, DAIRY PRODUCT EXPORT INCREASED

2015 was a lost year for industry’s export. Aside from developments hindering Turkey’s export initiatives to Russia, the increase in production as a consequence of the European Union abandoning the quota application reflected upon global dairy product prices, thus, industry export in Turkey decreased by 20% and fell to USD 271 million. Despite the decrease in Turkey’s total export, we managed to increase dairy product export in 2016 over USD 290 million. Thanks to particularly the state supports, milk powder export increased in quantity in exports. However, while unit price for milk powder sold to abroad was USD/ton 1,752 in 2015, it decreased to USD/ton 1,464 last year. At this point, our expectation is that the support for milk powder continues for the sustainability of the export and that the wet products are included to the support scope.

ÇİN ÖNEMLİ BİR PAZAR

Dünyanın en büyük gıda ithalatçılarından olan Çin’in hayvansal ürün ithalatı giderek artıyor. Çin, özellikle süttozu ve peynir altı suyu tozunda, dünyada en çok ithalat yapan ülkedir ve bu özelliğiyle her zaman sektörümüzün radarında olmuştur. ASÜD olarak bugüne kadar çalışmalarımızı, Çin’e süt ürünleri ihracatımızın bir hayal olmadığına inanarak yürüttük. Nihayet yıllardır yaptığımız çalışmaların meyvesini almaya hazırlandığımız bir dönemde, süreç Çin tarafından kesintiye uğratılmıştı. Kasım 2015’te Antalya’da toplanan G20 Zirvesi sırasında Türkiye’den Çin’e İhraç Edilecek Süt Ürünlerinin Veteriner ve Sağlık Şartları Konusunda Protokolün imzalanması, Çin’e ihracat umudumuzu yeniden yeşertmişti. Çin’e süt ürünleri ihracatına ilişkin süreçte önemli bir dönemeçi ifade eden Protokolün Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı 8 Nisan 2016 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlandı, Protokol’deki hususlar hayvan sağlık sertifikasına aktarıldı, ancak bununla ilgili anlaşma ne yazık ki bugüne kadar imzalanmadı. Çin tarafı ile diyalog içinde yürütülecek bu sürecin hızlandırılması gerekiyor. Çünkü başta Rusya olmak üzere ihracat pazarlarımızda yaşadığımız kayıplarla zor günler yaşayan sektörümüze Çin ihracatı ilaç gibi gelecektir.

A SIGNIFICANT MARKET: CHINA

Animal products export is increasing in China, one of the largest food importer. China is especially one of the biggest importer of especially milk powder and whey powder and has always been in Turkey’s radar due to this fact. In ASÜD, we have conducted our business to this date by believing that dairy products export to China is not a dream. At a time when we were about to have the fruit of our labour of years, the process was suspended by China. Signing of the Protocol on Veterinary and Health Conditions for Dairy Products to be exported from Turkey to China during G20 Summit convened in Antalya on November 2015 increased our hope for export to China. The “Council of Ministers Decision Regarding the Approval of the Protocol”, indicating an important turn for dairy export to China, was published on April 8, 2016 in the Official Gazette and provisions of the Protocol were transferred to the animal health certificate. However, agreement on this matter has still not been signed to this date. This process that will be conducted in dialogue with China should be accelerated. Because, export to China will be fresh blood for our sector that has been experiencing tough days due to the losses in export markets, primarily in Russia.

TKDK DESTEKLERİ SÜT ÜRETİCİLERİ İÇİN HAYATI ÖNEME SAHİP

ARDSI SUPPORT IS OF VITAL IMPORTANCE FOR MILK PRODUCERS

Prof. Dr. Ahmet ÖZÇELİK
Araş. Gör. (Research Fellow) Hüseyin Tayyar GÜLDAL
Doç. Dr. (Associate Prof.) M. Arif ŞAHİNLİ
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü
Ankara University, Faculty of Agriculture, Department of Agricultural Economics

Süt ve süt ürünleri, insanların günlük beslenme düzeyinde yer alan temel protein kaynağı olmasının yanında, gıda sanayinin ham maddesi olmasından da büyük önem taşımaktadır. Hayvansal üretimin en önemli çıktılarında biri olan süt, her gün üretildiği ve kısa vadede paraya dönüştürüldüğü için tarımla geçimini sağlayan ailelerin en güvenilir gelir kaynağıdır. Süt inekçiliği, büyükbaş besi materyali temin kaynağı olarak da et üretimi yönünden önemlidir. İnsan sağlığı bakımında stratejik bir öneme sahiptir. Tarımsal üretim değeri içerisinde süt sektörünün payı oldukça önemlidir. 2009 yılında hayvansal üretim değeri ve bitkisel üretim değeri toplamı 123,02 milyar TL olup, hayvansal

Milk and milk products, in addition to being the main source of protein in people's daily diet, are of major importance in terms of being the raw material of the food industry. One of the most important outputs of livestock production, milk, since it is produced every single day and is converted to money in the short run, is the most reliable source of income for families living on agriculture. As the supply source of cattle stock material, milk cow breeding is also important in terms of meat production. Public supports for the production of milk, which is of strategic importance in terms of human health, have exclusive significance. The milk sector has substantial importance within the agricultural production value. In 2009, the sum of livestock production value and plant production value was 123.02 billion TL,

üretim değeri payı %44,51'dir. 2016 yılında ise bitkisel üretim değeri ve hayvansal üretim değeri toplamı 269,67 milyar TL'ye yükselmiş, hayvansal üretim değeri oranı ise %56,38 olmuştur. 2013 yılında 18,3 milyar TL olan süt üretim değeri, 2016 yılında 24,3 milyar TL'ye yükselmiştir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde hayvancılık sektörü, ulusal kalkınmaya da çeşitli alanlarda katkıda bulunmaktadır. Bu alanlar sanayinin ham-madde ihtiyacını karşılama, çayır ve mera alanlarını değerlendirme, milli geliri artırma ve ihracatı iyileştirme, kırsal kesimde istihdam alanı oluşturma, bölgeler arası sosyal ve ekonomik dengeli kalkınmaya destek sağlama şeklinde özetlenebilir. Bununla birlikte hayvancılık, bitkisel üretimin aksine yılın hemen tamamına yayılan ve tarım işletmesine nakit girişini sürekli kılan bir faaliyet (Öztürk ve Karkacier 2008) olmanın yanında, üretici ailesinin ihtiyaç duyduğu et, süt, yoğurt, peynir gibi gıda maddelerini ve işletme arazisinin çiftlik gübresi ihtiyacını karşılayan bir üretim alanıdır. Hayvancılık faaliyeti, atıl işgücü ve atık yem maddelerinin değerlendirilmesi, düzenli nakit akışının sağlanması, işletmede riskin ve kırsal alandan göçün azaltılması açısından da oldukça önemlidir (Gündüz ve Dağdeviren 2011). Son yıllarda özellikle süt sığırcılığı faaliyetinde verimde yaşanan problemlerin önemli ölçüde aşılması üretim miktarlarının artmasına yol açmıştır. Türkiye'de 2000 yılında yaklaşık 9 milyon ton olan inek sütü üretim miktarı, 2016 yılında %90'luk bir artış göstermiştir. Bununla birlikte keçi ve koyun sütü üretim miktarlarında da artışlar göze çarpmaktadır. 2000 yılında 216 bin ton olan keçi sütü miktarı ile 774 bin ton olan koyun sütü miktarı, 2016 yılında sırasıyla %49 ve %122'lik artış kaydetmiştir. Özellikle süt sığırcılığında hayvan başına ortalama süt üretim miktarı 2000 yılında 1.654 kg iken bu rakam 2016 yılında 3.090 kg'a ulaşmıştır. 2000 yılında toplam sağılan süt ineği sayısının %61'i melez ve kültür hayvanlarından oluşurken, bu oran 2016 yılında %88'e yükselmiştir. Bu da hayvan başına verim artışında en önemli etkidir.

SÜT FİYATLARI İSTENEN SEVİYEDE DEĞİL

Son yıllarda süt üretim miktarındaki artışın aksine, süt fiyatlarındaki artışın istenilen düzeyde olmaması üreticilerin yaşadığı sıkıntıların başında gelmektedir. Süt sığırcılığında temel problemin girdi maliyetlerinde ki artışın fiyatlara yansımadığıdır. Süt sığırcılığında en önemli maliyet unsuru olarak görülen yemin, süt fiyatları karşısındaki değişimi, üreticiler açısından önem arz etmektedir. Süt ve yem fiyatı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çığ süt fiyatı-yem fiyatı paritesi, üreticinin fiyat açısından korunmasını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Süt-yem paritesi, bir litre süte karşılık alınabilecek yem miktarı ile ölçülür. Süt üretiminde sürdürülebilirliğin sağlanması için süt/yem paritesinin 1,5 ile 2 arasında olması gerekli görülmektedir (Çukur vd. 2009).

whereas the share of livestock production value was 44.51%. In 2016, on the other hand, the sum of plant production and live production value has increased to 269.67 billion TL, and the share of livestock production value was 56.38%. The milk production value, which was 18.3 billion TL in 2013, rose to 24.3 billion TL in 2016. In developing countries such as Turkey, the livestock production sector also contributes to national development in various areas. These areas can be summarized as meeting the raw material need of the industry, utilizing grass and pasture lands, increasing national revenue and ameliorating export, creating a sphere of employment within the rural and offering support to interregional social and economic balanced development. Moreover, livestock production - unlike plant production - in addition to being an activity carried out throughout the year and renders cash influx to its business continuous (Öztürk and Karkacier 2008), is a field of production that meets the need for food products required by the producer family such as meat, milk, yogurt and cheese, as well as the need for farm manure. The activity of livestock production is of major importance in terms of making use of inactive labor force and waste feed, ensuring continuous cash flow, reducing risks for the business as well as migration from the rural (Gündüz and Dağdeviren 2011). The fact that the obstacles faced in milk cattle breeding activities were substantially overcome in the recent years has ensured that production rates increased. The amount of cow milk production in Turkey, which was around 9 million tons in 2000, has seen an increase of about 90% in 2016. Moreover, an increase is observed in the production of goat's and sheep milk. The amount of goat's milk, which was 216 thousand tons in 2000 and the sheep milk production, which was 774 thousand tons, have achieved an increase of 49% and 122%, respectively. In particular in milk cattle breeding, the average milk production amount per animal, which was 1,654 kilograms in 2000, reached 3,090 kilograms in 2016. Whereas 61% of the milked cows in 2000 were composed of crossbreed and cultivated animals, this ratio rose to 88% in 2016. This is an important factor in the increase of productivity per animal.

TR

"TKDK'NİN SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ, İŞLENMESİ VE PAZARLAMASI AŞAMALARINDA ÜRETİCİLERE DESTEK SAĞLAMASI KIRSAL ALANDA YAŞAYAN ÜRETİCİLER AÇISINDAN BÜYÜK ÖNEM TAŞIMAKTADIR."

EN

"ARDSI'S SUPPORT TO PRODUCERS DURING THE PROCESSES OF PRODUCTION, PROCESSING AND MARKETING OF MILK AND MILK PRODUCTS IS OF VITAL IMPORTANCE FOR THE PRODUCERS IN THE RURAL."

MILK PRICES NOT AT DESIRED LEVELS

Taking the lead among the problems faced by producers is the fact that the increase in milk prices, in contrast with the increase in the production of milk in the recent years, is not at desired levels. The basic problem in milk cattle breeding is that the increase in input costs is not projected onto the prices. The change of feed, seen as the most important cost item in milk cattle breeding, in the face of milk prices, is of importance for the producers. The raw milk-feed price parity, which reveals the relation between milk and feed price, is an important indicator that shows the producer's protection in terms of price. The milk-feed parity is calculated with the amount of feed one liter of milk can buy. In order to ensure sustainability in milk production, the milk-feed parity should be between 1.5 and 2 (Çukur et al. 2009).

Türkiye’de çiğ süt fiyatlarının 2006-2016 yılları arasında %156 artmasına karşılık, aynı dönemde yem fiyatlarının %203 arttığı görülmektedir. Bununla birlikte incelenen dönemde süt/yem paritesinin 2010 yılı hariç diğer yıllarda 1,5’in altında kaldığı görülmektedir. Türkiye’de hayvancılığın geliştirilmesinde uygulanan destekleme politikaları incelediğinde ise 2000 yılından sonra önemli değişiklikler olmuştur. Özellikle 2005 yılından sonra hayvancılık destekleri çeşitlenmiş, yem bitkileri, süt teşvik primi, suni tohumlama ve buzağı destekleri en önemli destekleme araçları olmuştur. (Demir ve Yavuz 2010).

Türkiye’de süt üretiminde ve kalitesinde artış sağlanması amacıyla 13 Mayıs 1987 tarihinden itibaren belirli niteliklere sahip süt işletme tesislerine süt teslim eden üreticilere, litre başına “Teşvik Primi” adı altında bir destekleme ödemesi başlatılmıştır. Günümüzde ise bu desteklemeler, 2017 yılında sıcak toplanan çiğ inek sütü için litre başına 2 kuruş, soğutulmuş inek sütü için litre başına 4 kuruş, Damızlık Birliği, Üretici Birliği veya Kooperatif üzerinden pazarlanan soğutulmuş inek sütü için litre başına 8 kuruş olarak belirlenmiştir. Desteklemelerin de etkisiyle birlikte, süt ürünleri imalatı yapan işletme sayısı 2009 yılında 1.570 adet iken 2013 yılında bu rakam 2.055 adete yükselmiş olup istihdam rakamlarında da artışa yol açmıştır. Süt ürünleri imalat sanayindeki istihdam rakamları, 2009 yılında 26.330 kişi iken 2013 yılında bu rakam 40.412 kişiye yükselmiştir. Buzağı desteklerinin de

Although the price of raw milk saw an increase of 156% between 2006-2016, it is seen that the feed price saw an increase of 203% in the same period. Additionally, it is seen that in the examined period, the milk-feed parity remained under 1.5 in all the other years except.

On the other hand, when we look at the support policies implemented to enhance livestock production in Turkey, we see that important changes have taken place after 2000. Livestock production support has diversified especially after 2005; feed plants, milk incentive bonus, artificial insemination and calf support have been the most important tools of aiding (Demir and Yavuz 2010).

In order to enhance milk production and quality in Turkey, producers who deliver milk to operation facilities that possess certain qualities are paid an aid per liter called “Incentive Bonus” since 13 May 1987. In our day, these supports have been determined in 2017 as 2 kuruş per liter for hot collected cow milk, 4 kuruş per liter for refrigerated cow milk, and 8 kuruş per liter for refrigerated cow milk marketed through the Brood Union, Producers’ Union or Cooperative. The number of milk-producing businesses, by the influence of the supports, has increased to 2,055 in 2013 whereas it was 1,570 in 2009, and this has led to an increase in the number of employment, as well. Whereas the employment numbers in the milk products production industry were 26,330 people in 2009, in 2013 this number rose to 40,412 people. The impact of calf support is also

etkisi üreticiler açısından önem arz etmektedir. 2017 yılı itibariyle 4 ay ve üzeri buzağı/malak desteği 350 TL olarak uygulanmıştır. 2010- 2016 yılları arasında buzağı sayısı %23’lük bir artış göstermiştir.

DEVLET DESTEKLERİ SEKTÖR İÇİN ÇOK ÖNEMLİ

Süt sektöründe maliyetlerin yüksek olmasından ötürü devlet destekleri önem arz etmektedir. Fakat uygulamada süte verilen destek miktarının cari olarak artmasına karşılık reel olarak enflasyon artışının altında kalması, desteklerin etkisinin özellikle kırsal alanda geçimini süt sığırcılığıyla sağlamaya çalışan üreticiler bazında olumlu yansımada izlenimi yaratmaktadır.

Kırsal kalkınma kavramı, Türkiye’de uzun süre ağırlıklı olarak tarım politikasının bir uzantısı olarak algılanmış ve tarımsal kalkınma merkezinde şekillendirilmiştir. Ancak son dönemlerde ve özellikle de AB sürecinin bir yansıması olarak, kırsal kalkınmanın tanımı ile ilgili algılamaların değiştiği ve tarım dışı temaların ağırlık kazandığı gözlemlenmektedir.

Türkiye’de ulusal ve uluslararası kaynaklardan sağlanan kırsal kalkınma fonlarının tamamının, sürdürülebilirlik kriterleri ve AB standartları çerçevesinde etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla kurulan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu’nun (TKDK) da süt ve süt ürünleri üretimi, işlenmesi ve pazarlaması aşamalarında üreticilere destek sağlaması kırsal alanda yaşayan üreticiler açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda süt üretimi faaliyetinde 1.107 proje için 1,4 milyar TL hibe sağlamış olup, bu alandaki toplam yatırımın 2,5 milyar TL olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte süt ve süt ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması faaliyetinde toplam yatırım tutarının 394 milyon TL olduğu ifade edilmiştir. Türkiye’de hem hayvansal hem de bitkisel üretim faaliyeti gerçekleştiren tarım işletmelerinin küçük ölçekli olduğu ve özsermaye odaklı üretim yapabildiği göze alındığında, bu desteklerin önemi daha iyi kavranabilecektir.

KAYNAKÇA

1. Demir, N. ve Yavuz, F. 2010. Hayvancılık Destekleme Politikalarına Çiftçilerin Yaklaşımlarının Bölgearası Karşılaştırmalı Analizi. Journal of the Faculty of Agriculture 41.
2. Dıraor, B.M. 2008. Katılım öncesi AB fonları ve kırsal kalkınma fırsatları, sorunlar ve Türkiye için öneriler: Avrupa Birliği İle İlişkiler Genel Müdürlüğü.
3. Gündüz, O. ve Dağdeviren, M. 2011. Bafra ilçesinde süt maliyetinin belirlenmesi ve üretimi etkileyen faktörlerin fonksiyonel analizi. Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi 21:104-111.
4. Öztürk, D. ve Karkacıoğlu, O. 2008. Süt sığırcılığı yapan işletmelerin ekonomik analizi (Tokat ili Yeşilyurt ilçesi örneği). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 25:15-22.
5. USK, 2016. Ulusal Süt Konseyi Raporu. URL: <http://www.ulusalsutkonseyi.org.tr/media/2016-sut-raporu.pdf>, Erişim Tarihi: 02.12.2017.
6. Tuik, 2017. Web Sitesi: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>, Erişim Tarihi: 02.12.2017.

important for the producers. As of 2017, the calf/buffalo calf support for 4 months and older has been implemented as 350 TL. The number of calves has seen an increase of 23% between 2010-2016.

STATE SUPPORTS CRUCIAL FOR THE SECTOR

Since costs are high in the milk sector, state support is of significance. However, the fact that the amount of support granted to milk - despite currently increasing - is in real terms below the inflation increase creates the impression that the impact of the support does not have a positive projection in particular for the producers who try to live on milk cattle breeding in the rural.

In Turkey, the concept of rural development has long been majorly perceived as an extension of the agricultural policy and was shaped around agricultural development. However, in the latest period and especially as a projection of the EU process, it is observed that the perception on the definition of rural development has changed and non-agricultural themes have started to gain prominence.

It is of vital importance for the producers in the rural that the Agriculture and Rural Development Support Institution - established to ensure efficient and productive use of all rural development funds in Turkey generated from national and international resources within the framework of sustainability criteria and EU standards - grants supports to producers at the stages of the production, processing and marketing of milk and milk products.

In this sense, grants of 1.4 billion TL were offered to 1,107 projects in the activity of milk production, and the total investment in the field has been stated as 2.5 billion TL. In addition, the total amount of investment in the activity of the processing and marketing of milk and milk products has been stated as 394 million TL. Considering the fact that in Turkey, agricultural enterprises that can carry out both animal and plant production activities are small-sized and that they can produce with a focus on equity capital, the importance of these supports can be better grasped.

REFERENCES

1. Demir, N. and Yavuz, F. 2010. Interregional Comparative Analysis of Farmers’ Approach to Livestock Production Support Policies. Journal of the Faculty of Agriculture 41:2.
2. Dıraor, B.M. 2008. Pre-Accession EU Funds and Rural Development: Opportunities, Challenges and Suggestions for Turkey: Directorate-General for the EU Relations.
3. Gündüz, O. and Dağdeviren, M. 2011. Functional Analysis of the Determination of Milk Costs in the District of Bafra and of the Factors Determining Production. Yüzyüncü Yıl University Journal of Agricultural Sciences 21:104-111.
4. Öztürk, D. and Karkacıoğlu, O. 2008. Economic Analysis of Enterprises Engaged in Milk Cattle Breeding (Case of Province of Tokat District of Yeşilyurt). Gaziosmanpaşa University Journal of the Faculty of Agriculture 25:15-22.
5. National Milk Council, 2016. National Milk Council Report. URL: <http://www.ulusalsutkonseyi.org.tr/media/2016-sut-raporu.pdf>, Date of Access: 02.12.2017.
6. Turkish Statistical Institute, 2017. Web Site: <https://biruni.tuik.gov.tr/hayvancilikapp/hayvancilik.zul>, Date of Access: 02.12.2017.

“SAĞLIKLI BESLENMEDE GÜNLÜK SÜT TÜKETİMİ BÜYÜK ÖNEM TAŞIMAKTADIR”

“DAILY MILK CONSUMPTION IS OF MAJOR IMPORTANCE FOR HEALTHY NUTRITION”

Prof. Dr. Neslişah RAKICIOĞLU

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Öğretim Üyesi
Hacettepe University, Faculty of Health Sciences Department of Nutrition and Dietetics, Teaching Fellow

Sağlıklı beslenmede süt ve süt ürünleri (yoğurt, peynir, çökelek vb.) beslenme rehberlerinin temel besinleri içerisinde bulunmaktadır. Önerilen miktarlarda tüketildiği takdirde, günlük besin ögesi gereksinmesine önemli katkı sağlarlar. Sütün bileşimi; elde edildiği hayvanın türüne göre farklılık göstermekle birlikte, sütün büyük çoğunluğu (%87) su, %4-5'i laktoz, %3-3.5'ü protein, %3-4'ü yağ, %0.7-0.8'i mineraldir. Süt içermiş olduğu proteinlerin elzem amino asit örüntüsü, sindirilebilirlik ve biyoyararlılığı nedeniyle, iyi ve kaliteli protein kaynağıdır. Özellikle tahıla dayalı beslenen toplumlarda diyet kalitesinin artırılmasına katkı sağlar. Sütte özellikle kısa ve orta zincirli doymuş yağ asitleri bulunur. Minerallerden kalsiyum, fosfor, potasyum ve çinko açısından zengindir. Yağda eriyen vitaminlerden A, D, E vitaminlerini içerir ve bu vitaminlerin miktarı sütün yağ miktarı azaldıkça azalır. Suda eriyen vitaminlerden B2 vitamini (riboflavin) ve B12 vitamini gibi B grubu vitaminlerin iyi kaynağıdır. Bu yoğun besin ögesi içeriği nedeniyle, süt ve süt ürünlerinin birçok vücut fonksiyonunun gerçekleşmesinde önemli rolü vardır.

In terms of healthy nutrition, milk and milk products (yogurt, cheese, çökelek etc.) are among the foundational foods of nutrition guides. When consumed in recommended amounts, they provide significant contribution to daily food requirements. Although differing in accordance with the species from which it is derived, the composition of milk is mostly (87%) water, 4-5% lactose, 3-3.5% protein, 3-4% fat and 0.7-0.8% minerals. Due to the requisite amino acid pattern, digestibility and bioefficacy of the proteins it contains, milk is a good and high-quality source of protein. It contributes to the enhancement of diet quality in particular in societies with grain-heavy nutrition. Milk notably contains short and mid-chain saturated fatty acids. As for minerals, it is rich in calcium, phosphorus, potassium and zinc. In terms of fat-soluble vitamins, it contains vitamins A, D and E, the amount of which decreases in parallel with the milk's fat amount. It is a good source of group B vitamins, such as the water-soluble vitamin B2 (riboflavin) and vitamin B12. Owing to their intense nutritional element content, milk and milk products undertake important role in the fulfilment of many bodily functions.

MILK'S HEALTH IMPACTS

Nutritional elements in milk and milk products, their bioactive components and the specific lactic acid bacteria used in their fermentation are considered to have positive impact on the musculoskeletal system, gastrointestinal system, the preservation of the health of the immune system, the maintenance of ideal body weight, prevention of the formation of certain diseases (cardiovascular diseases, stroke, diabetes, colon cancer, infectious diseases, etc.) as well as in the therapeutic sense.

Bone health: Due to physiological changes experienced throughout life, the mineral density of bones decrease, and an increase is observed in bone loss. Especially in women, the loss - following menopause - is more rapid (2-5% per annum). The calcium in milk plays an important role in the preservation of bone health in infancy, adulthood and old age. According to the Turkey Nutrition and Health Survey (TNHS) 2010 conducted on the national level, the amount of daily calcium intake from all foods including milk and milk products was determined as low for every age group. Although greens such as broccoli, peppergrass, parsley and spinach as high in

SÜTÜN SAĞLIK ETKİLERİ

Süt ve ürünlerinin içermiş olduğu besin ögeleri, biyoaktif bileşenler ve fermentasyonunda kullanılan spesifik laktik asit bakterileri nedeniyle kas-iskelet sistemi, gastrointestinal sistem, immün sistem sağlığının korunmasında, ideal vücut ağırlığının sürdürülmesinde, bazı hastalıkların oluşumunun önlenmesinde (kardiyovasküler hastalıklar, inme, diyabet, kolon kanseri, enfeksiyon hastalıkları vb.) ve terapötik açıdan olumlu etkilerinin olabileceği düşünülmektedir.

Kemik sağlığı: Yaşam boyunca oluşan fizyolojik değişiklikler nedeniyle kemik mineral yoğunluğu azalır, kemik kaybı artar. Özellikle kadınlarda menopoza takiben, kayıp daha hızlıdır (yılda %2-5). Sütteki kalsiyum; çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık döneminde kemik sağlığının korunmasında önemli rol oynar. Ulusal düzeyde yapılan Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA) 2010 sonuçlarına göre; her yaş grubunda süt ve ürünleri dâhil, tüm besinlerden alınan günlük kalsiyum miktarı düşük bulunmuştur. Süt ve ürünlerinin yanı sıra brokoli, tere, maydanoz, ıspanak gibi yeşil yapraklıların kalsiyum içeriği yüksek olmakla birlikte, oksalat içeriği nedeniyle kalsiyumun emilimi daha azdır. Yoğurdun asidik pH'sı ve probiyotik ortamı nedeniyle kalsiyum emiliminin daha iyi olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca sütteki laktoz kalsiyumun emilimini arttırmaktadır. Süt ve ürünleri her bir kalori başına daha fazla protein, kalsiyum, magnezyum, çinko ve fosfor içeriğine sahiptir. Sebzeler ile kıyaslandığında süt ürünlerinin protein miktarı daha yüksek ve iyi kalitelidir. Bu açıdan süt ürünleri kemik sağlığı için gerekli olan tüm besin ögelerini önemli oranda içermektedir. TBSA 2010 verilerine göre günlük kalsiyum alımına katkı sağlayan esas besin grubu süt ve süt ürünleridir (%48,5).

Kas sağlığı: Yüksek miktarda süt, yoğurt ve peynir tüketilmesinin daha fazla yağsız vücut kütlesi ve daha iyi fiziksel performans ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Süt ürünlerinde bulunan ve kas kütlelerini geliştiren bileşen veya bileşenlerin neler olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte, sütteki iyi kaliteli protein gibi biyoaktif bileşenlerin, yağsız vücut kütlesi üzerine etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Sütün toplam proteinlerinin %20'sini oluşturan whey proteinlerinin emilim hızı yüksektir ve içermiş olduğu yüksek orandaki (%26) dallı-zincirli amino asitlerin, özellikle lösinin, kas protein sentezinde anahtar rol oynadığı gösterilmiştir. Whey proteinlerinin yapısındaki esansiyel amino asitlerin, insülin benzeri büyüme faktörü-1 gen ekspresyonunu düzenleyebildiği ve dolaşımdan atımını azaltabileceği, hücre proliferasyonu ve kas gelişimini arttırabildiği, böylece yağsız doku kütlelerini iyileştirdiği bildirilmiştir. Ayrıca, whey proteinleri ve kalsiyumun sinerjistik etkide bulunarak, kas kütlelerinin iyileşmesinde rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Ağırlık kontrolü: İdeal ağırlığın sürdürülmesi sağlıklı yaşam, kronik hastalıkların önlenmesi ve yaşam kalitesinin artırılması açısından önem taşımaktadır. Epidemiyolojik çalışmalar süt ürünlerinin, kısmen yoğurdun, obezite riskini azaltıcı etkisinin olduğunu göstermektedir. Hafif şişman ve şişman bireylerde yapılan kontrollü çalışmalarda, diyet kalsiyumunun özellikle süt ürünleri kaynaklı kalsiyumun, ağırlık ve yağ kaybını arttırdığı bildirilmiştir. Sütteki whey proteinlerinin tokluk oluşumu gibi, insülin yanıtı ve glisemik kontroldeki etkileri nedeni ile aşırı besin alımını azaltabileceği ve böylece ağırlık

calcium, like milk and milk products, their calcium absorption is lower due to their oxalate content. We can say that yogurt - thanks to its acidic pH and probiotic medium - has better calcium absorption. Additionally, the lactose in milk enhances its calcium absorption. Milk and its products have higher protein, calcium, magnesium, zinc and phosphorus content per each calorie. Compared to vegetables, milk products have higher and better quality protein. In this sense, milk products substantially contain all nutritional elements required for bone health. According to TNHS 2010 data, the primary food group to contribute to daily calcium intake is milk and milk products (48.5%).

Muscle health: High milk, yogurt and cheese consumption has been reported to be correlated with more fat-free body mass and better physical performance. Although the component or components found in milk products and contributing to the development of muscle mass are not certainly known, it is thought that the bioactive components in milk such as good quality protein may have an impact on fat-free body mass. Whey proteins, which constitute 20% of the total proteins of milk, have higher absorption rate and the high (26%) branched-chained amino acids they contain, in particular leucine, has been demonstrated to play a key role in muscle protein synthesis. The essential amino acids in the composition of whey proteins have been reported to regulate the insulin-like growth factor-1 gene expression and expedite its discharge from circulation, enhance cell proliferation and muscle development and thus improve fat-free tissue mass. Additionally, it is thought that whey proteins and calcium, by creating a synergistic effect, may play a role in the improvement of muscle mass.

Weight control: Maintenance of ideal weight is of importance for healthy living, prevention of chronic diseases and enhancement of life quality. Epidemiological studies reveal that milk products, partially yogurt, tend to decrease the risk of obesity. Controlled studies

kazanımını azaltabileceği düşünülmektedir. Sütün bir bileşeni olan konjuge linoleik asitin de ağırlık kazanımı ve adipozitenin önlenmesinde etkili olabileceği öngörülmektedir. Süt ve süt ürünleri tüketilirken, diyetin enerjisinin yağdan gelen oranını arttırmamak için “az yağlı” olanları tercih edilmelidir.

Kardiyometabolik hastalıklar: Çalışmalar süt ve ürünlerinin yeterli tüketilmesinin kan basıncı ve inme riskindeki azalma ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Yetersiz tüketim; kalsiyum, potasyum, magnezyum ve fosfor gibi minerallerin düşük düzeyde alınması nedeniyle hipertansiyon prevelansındaki artışla ilişkili bulunmuştur. Süt ürünlerinin yüksek miktarda tüketilmesinin inme riskini azaltıcı etkisinde sütün bileşimindeki tek bir mineralin değil, kalsiyum, magnezyum ve potasyumun birlikte etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu minerallerin ve peptidlerin; anjiotensin-I converting enzim ve opioid-benzeri peptidler için inhibitör etkisine dikkat çekilmektedir. Bununla birlikte, süt ürünleri ve inme ilişkisinin açıklanabilmesinde olası mekanizmalar için yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu yaygın bir görüştür. Süt ve ürünlerinin yüksek düzeyde tüketilmesinin diabetes mellitus riskindeki azalma ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Sınırlı sayıdaki çalışmada; bu ilişkinin düşük yağlı süt veya süt ürünlerinin tüketimi için daha güçlü olduğu bildirilmiştir.

Deneysel ve kohort çalışmalarda, sütün kalsiyum ve magnezyum içeriği nedeniyle insülin duyarlılığı ve glikoz toleransı için kritik rol oynadığı gösterilmiştir.

Kanser: Süt tüketiminin kanser riskini artırması veya azalması tam olarak açıklanamamıştır. Kanser etiyojisi kompleks ve çok faktörlüdür. Bu nedenle tek bir yiyecek ve/veya besin ögesinin etkisi konusunda kesin kanıtlar bulunmamaktadır. Süt ürünlerinin yüksek kalsiyum içeriği nedeniyle kolorektal kanser riskine karşı koruyucu etkisinin olduğu bildirilmiştir. Bunu proinflatuvarları, sekonder olarak safra asitleri ve iyonize yağ asitlerini

bağlayarak ve hücre proliferasyonunu azaltarak veya geliştirerek yapabileceği düşünülmektedir. Süt ürünlerindeki konjuge linoleik asit veya bütirik asit gibi bazı yağ bileşenlerinin de koruyucu etkisinin olabileceğini gösteren deneysel çalışmalar bulunmaktadır. Süt ürünlerinin diğer olası koruyucu etkisinin “laktoferrin” içeriğinden kaynaklanabileceği ve yoğurdun antikanser etkisinde, S.thermophilus ve L.bulgaricus bakterilerinin kolon mukozasına olan anti-inflatuvar etkilerinin aracılık edebileceği bildirilmiştir. Ancak, bu konuda daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

İmmün sistem: Yoğurt içermiş olduğu çinko, B6 vitamini, protein ve bakteri gibi bileşenlerden dolayı immün yanıtı artırarak, enfeksiyon hastalıklarının riskini azaltabilmektedir. Yine probiyotikli yoğurt tüketiminin doğal immüniteyi arttırdığı, solunum yolu enfeksiyonlarının süresini ve şiddetini azalttığı, barsağın aracılık ettiği immüniteyi arttırdığı bildirilmiştir. Gastrointestinal sistem: Yoğurt en iyi bilinen probiyotik içeren gıdalardan biridir. Yoğurdun fermentasyonunda kullanılan spesifik laktik asit bakterilerinin (Lactobacillus ve Streptococcus gibi) gastrointestinal

conducted with slightly overweight and overweight individuals report that diet calcium, milk products-originated calcium in particular, increases weight and fat loss. It is thought that the whey proteins in milk, owing to their impacts on insulin response and glycemc control, such as satiety formation, can decrease over-nutrition and thus reduce weight gain. A component of milk, conjugated linoleic acid is foreseen to be effective in the prevention of weight gain and prevention of adiposity. When consuming milk and milk products, “low fat” ones should be opted for so as not to increase the fat-originated energy of the diet.

Cardiometabolic diseases: Studies reveal that the adequate consumption of milk and milk products are correlated with decreasing the risk of blood pressure and stroke. Inadequate consumption, due to the low absorption of minerals such as calcium, potassium, magnesium and phosphor, has been found to be correlated with the increase in hypertension prevalence. It is thought that not a single mineral in the composition of milk, but the combination of calcium, magnesium and potassium are influential in the stroke risk-decreasing effect of the high consumption of milk products. Also highlighted is the inhibitory effect for angiotensin-I converting enzyme and opioid-like peptides of the said minerals and peptides. Additionally, it is widely accepted that new research is required for possible mechanisms to explain the relation between milk products and stroke. It has been determined that the high consumption of milk and its products are correlated with the decrease in the risk of diabetes mellitus. A limited number of research reports that this correlation is stronger for the consumption of low fat milk and milk products. Experimental and cohort studies indicate that milk, owing to its calcium and magnesium components, plays a critical role in terms of insulin sensitivity and glucose tolerance.

Cancer: The increasing or decreasing impact of milk consumption on the risk of cancer has not been fully explained. Cancer has a complex and multi-factor aetiology. Thus, there is no conclusive evidence on the topic of the impact of a single food and/or nutritional element. It has been reported that owing to their calcium-high composition, milk products have protective effect against colorectal cancer. It is thought that this is achieved by bonding proinflatuvaries and secondarily bile acids and ionized fatty acids and decreasing cell proliferation or developing it. There are experimental studies that suggest that certain fat components in milk, such as conjugated linoleic acid or butyric acid may also have a protective effect. It has been reported that the other possible protective effect of milk products might be originating from the component “laktoferrin” and that yogurt’s anti-cancer impact might be mediated by the anti-inflammatory effect of the bacteria S.thermophilus and L. bulgaricus. However, it is considered that more research is required on the subject.

Immune system: Owing to its constituents such as zinc, vitamin B6, protein and bacteria, yogurt can increase immune response and decrease the risk of infectious diseases. Also reported is that the consumption of probiotic yogurt boosts natural immunity,

fonksiyonların iyileştirilmesi ve hastalıklar üzerine terapatik açıdan olumlu etkisi bulunmaktadır. Yoğurt ve bu bakterilerin; laktoz intoleransı, konstipasyon, diyare, inflamatuvar barsak hastalıkları, Helicobacter pylori enfeksiyonu ve alerjileri içeren bazı gastrointestinal rahatsızlıklar için umut verici sağlık yararlarının olduğu bilinmektedir. Yoğurdun yararlı etkisinin; barsak mikroflorasına, barsak geçiş süresine aracılık etmesinden, doğal ve adaptif gastrointestinal immün yanıtı arttırmasından dolayı olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak; sağlıklı beslenmede ve diyet kalitesinin artırılmasında süt ve süt ürünlerinin günlük önerilen miktarlarda tüketilmesi önem taşımaktadır. Sadece süt ve süt ürünleri değil, dört besin grubundaki diğer besinlerin de (ekmek-tahıllar, et-et benzeri besinler, sebze-meyveler) bireyin gereksinmesine uygun miktarlarda, her öğünde birlikte tüketilmesi sağlanmalıdır. İlave bilimsel çalışmalar yapılarak, sağlıklı ve aktif yaşamda süt ve süt ürünlerinin etkisi desteklenmelidir. Sütün beslenme düzeyine etkisinin değerlendirilmesinde özellikle uzun dönem klinik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. TBSA-2010 verilerine göre, ülkemizde süt ve ürünlerinin günlük ortalama tüketimi 131-240 g arasında değişmektedir. Bu miktardaki tüketim, yaklaşık bir su bardağı süte eşdeğer olup, tüm yaş grupları için önerilenin altında, düşük düzeyde tüketim olarak değerlendirilebilir. Yine hiç süt tüketmeyenlerin oranı %44,6; yoğurt, ayran, kefir tüketmeyenlerin oranı %2,6; peynir tüketmeyenlerin oranı ise %4,5 olarak bulunmuştur. Bu nedenle ülkemizde süt grubu besinlerin tüketiminin artırılmasına yönelik plan ve programların yapılması, eğitim faaliyetlerinin artırılması faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Pereira PC. Milk Nutritional Composition and Its Role in Human Health. Nutrition 2014;30:619-627.
- Thorning Kongerslev T, Raben A, Tholstrup T et al. Milk and Dairy Products: Good or Bad for Human Health? An Assessment of the Totality of Scientific Evidence. Food and Nutrition Research 2016;60:1-11.
- Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010 (TBSA-2010): Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Sonuç Raporu. Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, H.Ü Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 931, Ankara 2014. http://www.sagem.gov.tr/TBSA_Beslenme_Yayini.pdf
- Turkey Nutrition and Health Survey 2010 (TNHS 2010): Final Report on Nutritional Status and the Evaluation of Habits. Directorate-General of Health Studies, Ministry of Health, Hacettepe University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Ankara Numune Teaching and Research Hospital. Ministry of Health Publication No: 931, Ankara 2014. http://www.sagem.gov.tr/TBSA_Beslenme_Yayini.pdf
- Türkiye’ye Özgü Besin ve Beslenme Rehberi (2015), Besler HT, Rakıcioğlu N, Ayaz A, Büyüktuncer Demirel Z ve ark., Merdiven Reklam Tanıtım, Basım sayısı: 1, ISBN:978-975-491-408-5, (YayınNo:1976431). http://www.bdb.hacettepe.edu.tr/TOBR_kitap.pdf
- Türkiye’ye Özgü Besin ve Beslenme Rehberi (2015), Besler HT, Rakıcioğlu N, Ayaz A, Büyüktuncer Demirel Z ve ark., Merdiven Reklam Tanıtım, issue: 1, ISBN:978-975-491-408-5, (Publication No: 1976431). http://www.bdb.hacettepe.edu.tr/TOBR_kitap.pdf

decreases the duration and severity of respiratory tract infections, and enhances immunity mediated by bowels.

Gastrointestinal system: Yogurt is one of the best-known foods to contain probiotics. Specific lactic acid bacteria (such as Lactobacillus and Streptococcus) used in the fermentation of yogurt have positive impact in terms of the amelioration of gastrointestinal functions and on diseases in the therapeutic sense. It is known that yogurt and these bacteria have promising benefits in terms of certain gastrointestinal diseases including lactose intolerance, constipation, diarrhea, inflammatory bowel disease, Helicobacter pylori infection and allergies. It is thought that the beneficial impact of yogurt might be owing to its mediation to the bowel microflora, to bowel pass time, and because it boosts natural and adaptive immune response.

To conclude, the consumption of milk and milk products in daily recommended amounts is important in terms of healthy nutrition and the enhancement of diet quality. The combined consumption of not just milk and milk products but also that of other foods (bread-grains, meat-meat-like foods, fruits-vegetables) in the four food groups should be ensured in adequate amounts in each meal. The impact of milk and milk products on a healthy and active life should be supported by additional scientific studies. Long-term clinical studies are needed in the evaluation of milk’s impact on the level of nutrition. According to TNHS 2010 data, the average daily consumption of milk and its products vary between 131 and 240 grams in our country. This amount of consumption corresponds to around one glass of milk, and can be said to be low-level consumption that is below the recommended amount for all age groups. The ratio of those who do not consume milk at all has been determined as 44,6%; of those who do not consume yogurt, ayran or kefir has been determined as 2,6%; of those who do not consume cheese as 4,5%. The development of plans and programs towards increasing the consumption of milk and milk group foods in our country, and boosting educational activities shall be beneficial.

“SÜT ÜRETİMİNDE AVRUPA’NIN ZİRVESİNE ÇIKABİLİRİZ”

“TÜRKİYE, 18,5 MİLYON TON OLAN MEVCUT SÜT ÜRETİMİNİ 30 MİLYON TONA KADAR ÇIKARABİLİR. BU POTANSİYEL ÜLKEMİZDE MEVCUT. BU RAKAMA ÇIKTIĞIMIZ ZAMAN AB İÇERİSİNDE 1. SIRAYA YÜKSELEBİLİRİZ.”

Sütün tarihi insanlık tarihi kadar eski. Ülkemiz zengin bitki örtüsü ve eşsiz yaylaları ile süt üretimi konusunda elverişli bir coğrafyaya sahip. Türkiye son yıllarda üretimle teknolojiyi birleştirerek, dünyanın önemli süt üreticilerinden biri haline geldi. 2005 yılında kurulan Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği (TSUMB), 260 bin üyesi ile sektörü temsil eden en büyük organizasyonlardan biri. TSUMB Genel Başkanı Tevfik Keskin, süt sektöründeki son durum ile Birliğin çalışmalarını konuştuk:

“WE CAN BE THE BEST IN EUROPE IN MILK PRODUCTION”

“TURKEY CAN INCREASE ITS CURRENT MILK PRODUCTION OF 18.5 MILLION TONS TO UP TO 30 MILLION TONS. OUR COUNTRY HAS THE POTENTIAL. ONCE WE DO ACHIEVE THIS FIGURE, WE CAN RANK FIRST AMONG THE EU COUNTRIES.”

The history of milk is as old as the history of humanity. Our country has a prosperous geography for milk production with its vegetation and unique plateaus. Recently, Turkey has become a prominent milk producers of the world by combining production and the technology. Founded in 2005, the Central Union of Milk Producers of Turkey (TSUMB) is one of the biggest representative organisations of the sector with its 260 thousand members. We have spoken with the General Director of TSUMB Tevfik Keskin about the latest situation of the milk sector and the works of the Union:

Tevfik KESKİN
Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği Genel Başkanı
Central Union of Milk Producers of Turkey President

► Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği ne zaman kuruldu ne gibi faaliyetler yürütüyor?

Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği olarak 2005 yılında kurulduk, bugün itibarıyla 301 birliğe ulaşıldı. Türkiye’de 400 bine yakın süt üreticisi var ve bunların 260 bini bizim üyemiz. Bizim görevimiz üreticiye girdi sağlamak, planlama yapmak ve sektörün kalitesini artırmak. Bizim aynı zamanda kayıt tutmak gibi de bir sorumluluğumuz var. Biz de bu kapsamda çalışmalar yaptık ve Türkiye’nin kayıtlı süt miktarı ortaya çıkmış oldu. Fason olarak yada kendi markasıyla üretim yapan Birliklerimiz de mevcut. Bu sayede üreticilerimizin gelirini de maksimum seviyeye çıkarabiliyoruz.

► Türkiye süt pazarının toplam büyüklüğü nedir?

Türkiye’de 2016 yılı itibarıyla sağılan inek sayısı 5,4 milyon baş, koyun sayısı 15,1 milyon baş, keçi sayısı 4.6 milyon baş ve manda sayısı 63,3 bin baş olarak hesaplanmıştır. Türkiye’de üretilen sütün sadece %50 seviyesindeki kısmı kayıtlı, geri kalanı ise maalesef kayıtsızdır. Bir diğer ifadeyle 2016 yılı rakamlarına göre ülkemizde 18,5 milyon ton süt üretiliyor ve bunun sadece 9 milyon tonu kayıt altına alınabilmektedir. Toplam üretimin 16,7 milyon tonunu inek sütü, 1,1 milyon tonunu koyun sütü, 479 bin tonunu keçi sütü ve 63 bin tonunu manda sütü oluşturmaktadır. Son rakamlara göre, sütün toplam ekonomik değeri 20 milyar TL iken, kayıtlı sütte bu rakam 10 milyar TL’dir.

► Bu üretim rakamları ile Türkiye’nin, dünyada ve AB’deki sıralaması nedir?

Türkiye, 18,5 milyon tonluk üretimle AB içerisinde 3. sıradadır. Ülkemiz mevcut rakamlar itibarıyla dünya süt üretiminin %2,5’ini tek başına karşılamaktadır. Türkiye, dünya inek sütü üretiminde 10., koyu sütünde 2., keçi sütünde 8., manda sütünde ise 9. sırada yer almaktadır.

► Türkiye’deki süt ve süt ürünleri tüketimi hangi aşamada? Dünyada hangi noktadayız?

Türkiye’deki kişi başına düşen süt tüketimi yılda ortalama 27 litre, bu rakam AB’de 90 litre. AB içerisinde birincilik ise Finlandiya’ya ait. Peynir, yoğurt, ayran ve tereyağ gibi türevlerini de içeren süt ve süt ürünleri tüketimiz ise yıllık ortalama 237 kg, bu rakam AB’de 310 kg seviyesinde. Dünya ortalaması ise son verilere göre 110 kg olarak tespit edildi.

► Sektör ihracat anlamında hangi seviyede?

Türkiye’nin süt ve süt ürünleri ihracatı 2016 yılında %23 oranında artarak 288 milyon dolara ulaştı. Her ne kadar süt ürünleri toplam ihracat miktarı bir önceki yıla göre artış göstermiş olsa da peynir grubu ürünlerde olduğu gibi bazı ihracat kalemlerinde düşüş yaşandı.

► When was the Central Union of Milk Producers of Turkey established, and what sorts of activities does it carry out?

As the Central Union of Milk Producers of Turkey, we were established in 2005 and encompass 301 unions as of today. There are approximately 400 thousand milk producers in Turkey, 260 thousand of which are our members. Our duty is to provide input for the producer, to carry out planning and enhance the sector’s quality. We also have the responsibility of keeping records. We have undertaken works within this framework and have revealed Turkey’s registered milk amount. We also have Unions that contract manufacture milk or do so under their own brands. By this means, we can maximize the revenue of our producers.

► What is the total size of the Turkish milk market?

In Turkey, the number of milked cows has been calculated at 5.4 million, sheep at 15.1 million, goats at 4.6 million and buffalo at 63.3 thousand as of 2016. Only around 50% of the milk produced in Turkey is registered, whereas the rest is unfortunately unregistered. Put differently, according to 2016 figures, 18.5 million tons of milk is produced in our country, solely 9 million tons of which can be registered. Cow’s milk constitutes 16.7 million tons, sheep’s milk 1.1 million tons, goat’s milk 479 thousand tons and buffalo milk 63 thousand tons of the total production.

According to the latest figures, the total economic value of milk is 20 billion TL, whereas for registered milk the value is 10 billion TL.

► Where does Turkey rank in the world and within the EU with the said production figures?

Turkey ranks third within the EU with a production of 18.5 million tons. By the current figures, our country meets 2.5% of the global milk production by itself. Turkey ranks tenth in the global cow’s milk production, second in sheep’s milk, eighth in goat’s milk and ninth in buffalo milk.

► At which stage is the milk and milk products consumption in Turkey? Where do we stand in the world?

In Turkey, milk consumption per capita is 27 litres in average, whereas in the EU the amount is 90 litres. Ranking first within the EU is Finland. Our milk and milk production consumption encompassing types such as cheese, yogurt, ayran and butter, on the other hand, is 237 kilograms on average per annum, whereas this number is around 310 kilograms within the EU. As to the global average, the latest data reveals it at 110 kilograms.

TR
“SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TÜKETİMİMİZ İSE YILLIK ORTALAMA 237 KG, BU RAKAM AB’DE 310 KG SEVİYESİNDE. DÜNYA ORTALAMASI İSE SON VERİLERE GÖRE 110 KG OLARAK TESPİT EDİLDİ.”

EN
“OUR MILK AND MILK PRODUCTS CONSUMPTION, ON THE OTHER HAND, IS 237 KILOGRAMS IN AVERAGE PER ANNUM, WHEREAS THE FIGURE WITHIN THE EU IS AROUND 310 KILOGRAMS. AS TO THE GLOBAL AVERAGE, THE LATEST DATA DETERMINE IT AS 110 KILOGRAMS.”

► En çok hangi ürünleri ihraç ediyoruz?

İhracat ve ithalatta hangi pazarlar ilk sırada?

Ülkemiz süt sektöründe ağırlıklı olarak Irak, Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün, Libya gibi Orta Doğu ülkelerine süt ürünleri ihracatı yapılırken en önemli ihracat ürünlerimiz peynir, peynir altı suyu ürünleri ve son yıllarda süttozudur. Öte yandan, süt ürünlerinde ithalatında en yoğun yapıldığı ülkeler Yeni Zelanda ve AB ülkeleri olurken bu ülkelerden ağırlıklı olarak tereyağı ve peynir ithal edilmektedir.

► AB ülkeleri ithalatta ilk sıralarda iken ihracatta neden üst sıralarda değil?

Şu anda çok az firmamız AB'ye ihracat gerçekleştiriyor. AB bu konuda belli kriterleri şart koşuyor. Kendileri gelip kontrollerini sağlıyorlar, bu kriterleri tutturana firmalar AB ülkelerine ihracat gerçekleştirebiliyor. Biz mevcut işletmelerimizin o seviyelere çıkması hususunda çalışmalar yapıyoruz. Bununla birlikte bazı çiftliklerimiz de AB standartlarının üzerinde. Hastalıklardan arı işletme sayısı da ülkemizde son yıllarda giderek artıyor.

► Türkiye'nin süt üretimindeki potansiyeli nedir?

Gerekli yapısal düzenlemelerle birlikte, verimlilik artışı ve istikrar sağlanabilirse, Türkiye 18,5 milyon ton olan mevcut üretimini 30 milyon tona kadar çıkarabilir. Bu potansiyel ülkemizde mevcut. Bu rakama çıktığımız zaman AB içerisinde 1. sıraya yükselebiliriz.

► Where does the sector stand in terms of export?

Turkey's milk and milk products export saw an increase of 23% in 2016 and reached 288 million dollars. Although the total export of milk products has increased in comparison to the previous year, a decrease was experienced in certain export items such as cheese group products.

► Which products do we export the most? Which markets rank first in terms of export and import?

Whereas we export milk products mostly to Middle Eastern countries such as Iraq, Saudi Arabia, Kuwait, United Arab Emirates, Jordan and Libya, our most significant export products are cheese, whey powder products and milk powder in the recent years. On the other hand, the countries from which import the most are New Zealand and EU countries, and from these countries we mostly import butter and cheese.

► Why do EU countries not rank among the top in terms of export while that is the case for import?

Currently, very few of our firms export to the EU. The EU stipulates certain criteria. They visit themselves and ensure control, and firms that meet these criteria can export to EU countries. We are carrying out works to ensure our current businesses rise up to the challenge. That being said, some of our farms enjoy standards above the EU level. The number of disease free businesses have been rapidly increasing in the recent years.

► What potential does Turkey have in terms of milk production?

Should productivity increase and stability be ensured alongside the required structural regulations, Turkey can increase its current production of 18.5 million tons to up to 30 million tons. Our country has the potential. Once we do achieve this figure, we can rank first among the EU countries.

► Which provinces come to the forefront in our country on a regional and provincial basis?

In the province-based distribution of the amount of milk collected by integrated milk businesses, the regions where milk production is the heaviest are the regions of the Aegean, Marmara and Central Anatolia. According to the registers of the Central Union of Milk Producers of Turkey and the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, the provinces where over 300 thousand tons of milk is collected are İzmir, Konya, Balıkesir, Aydın, Denizli, Burdur and Çanakkale respectively. Thrace Region provinces such as Tekirdağ, Edirne and Kırklareli as well as Bursa, Manisa and Aksaray were important milk production centre of 2016.

► Could you provide information on the current structure of the milk producers in Turkey?

In our country, the total number of milk cow businesses relating to raw milk production is quite high compared to other countries. However, when businesses' capacities with respect to the number of cattle they own, although the number of large scale businesses has increased within the last five years, 74% of the total milk cattle businesses established in our country have a capacity of under 10 heads. 65% of the producers are composed of people aged 40 and above.

► Ülkemizde bölge ve illere göre ön plana çıkan iller hangileri?

Entegre süt işletmeleri tarafından toplanan süt miktarının illere göre dağılımında, süt üretiminin en yoğun olduğu bölgeler Ege Marmara ve İç Anadolu bölgeleridir. Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık kayıtlarına göre 300 bin tondan fazla sütün toplandığı iller sırasıyla İzmir, Konya, Balıkesir, Aydın, Denizli, Burdur ve Çanakkale'dir. Tekirdağ, Edirne, Kırklareli gibi Trakya Bölgesi illeri ile Bursa, Manisa ve Aksaray da 2016 yılında önemli süt üretim merkezleri olmuştur.

► Türkiye'deki süt üreticilerin mevcut yapısı hakkında bilgi verebilir misiniz?

Ülkemizdeki çiğ süt üretimine ilişkin toplam süt sığırcılığı işletme sayısı diğer ülkelere kıyasla oldukça yüksektir. Ancak işletmelerin sahip oldukları sığır sayısına göre kapasiteleri gruplandırıldığında, her ne kadar son beş yıl içerisinde büyük ölçekli işletmelerin sayısı artsa da ülkemizde kurulu toplam süt sığırçılığı işletmelerinin %74'ü 10 başın altında kapasiteye sahiptir. Üreticilerin %65'i de 40 yaş ve üzerindeki kişilerden oluşmaktadır.

► Şu anda Türkiye'de sütün litre fiyatı nedir?

Şu anda ülkemizde soğutulmuş sütün fiyatı 1,4 TL. Aslında fiyattan çok karlılığına bakmak gerek. Yüksek girdi maliyetleri üreticilerin kar etmesini engelliyor. Burada yem fiyatlarına değinmek istiyorum. Malumunuz süt üreticisi için en büyük girdi maliyeti yem. Devletimiz bizim gibi Birlikler vasıtasıyla yem desteği verebilir. Yem ithalatına ise karşıyız. Çünkü ithalat kalıcı bir çözüm değil. Ülke olarak bizim yem konusunda potansiyelimiz de var. Parayı yabancı üreticiler kazanacağına bizim üreticilerimiz kazansın ve sürdürülebilir olsun. Yem konusunda ayrıca stokçuluğun da önüne geçilmesi gerekiyor.

► TKDK süt üreticilerine de önemli destekler veriyor. Bunların sektör ve ülke açısından önemi nedir?

TKDK destekleri sektör açısından çok önemli. TKDK kriterleri genel olarak üreticilerin de kriterlerini yükseltiyor. Özellikle malzeme ve ekipman desteği sektörümüz açısından büyük önem taşıyor. Çünkü sürdürülebilir ve katma değerli süt üretiminin yolu teknolojik ekipmanlardan geçiyor. Özellikle küçük ölçekli işletmelerin daha fazla desteklenmesi gerekiyor. Destekleme noktasında bizim gibi Birlikler de ortak bir çalışma yürütülebilir.

► Son olarak süt üreticilerinin talepleri neler?

Türkiye Süt Üreticileri Merkez Birliği olarak sütte istikrarlı bir fiyat politikası olmasını istiyoruz. Süt fiyatında istikrar olmazsa bu bütün hayvancılık sektörüne yansıyor. Türkiye'de hayvancılık piyasasındaki istikrarın yolu süttten geçiyor. Süt fiyatları sürdürülebilir seviyede olduğu zaman, Türkiye'de hayvancılık sorunu da ortadan kalkar. Süt hergün alınıp satılan bir ürün, üretici para kazanırsa, hayvanına daha iyi bakıyor, o oranda et miktarı da artar. Herşeyden evvel göçü engelleyerek, insanların memleketlerinde kalmalarını sağlayabiliriz.

► What is milk's current price per litre in Turkey?

As of now, the price of refrigerated milk in our country is 1.4 TL. We actually have to consider profitability rather than the price. High input costs prevent the producer from making profit. I would like to touch upon feed prices at this point. As you know, the highest input cost for the milk producer is feed. Our state, through Unions such as ours, can offer feed aid. We are, on the other hand, opposed to feed importation. For import is not a lasting solution. As a country, we have a potential in terms of feed, as well. Instead of letting foreign countries make the money, let our producers do so and render it sustainable. In terms of feed, stockpiling also has to be prevented.

► ARDSI offers significant aid to milk producers, as well. What importance to they hold for the sector and the country?

ARDSI aids are crucial to the sector. ARDSI criteria generally boosts the criteria of producers, as well. The material and equipment aid in particular is of vital importance for our sector. For the key to sustainable and value-added milk production is technological equipment. Small-sized businesses in particular have to be granted even further support. Unions such as ours can make a joint effort in terms of support.

► Lastly, what are the demands of milk producers?

As the Central Union of Milk Producers of Turkey, we wish for a stable price policy in milk. When there is no stability in the price of milk, this is reflected onto the entire livestock production sector. The key to stability in the livestock production market in Turkey is milk. When milk prices are at a sustainable level, Turkey's livestock production problem shall be eliminated. Milk is a product that is bought and sold on the daily; if the producer makes money, the takes better care of his animals, which would increase the amount of meat. By preventing migration above all, we can ensure that people remain in their hometowns.

VATAN KALBİNİN ATTIĞI DESTANSI TOPRAK AN EPIC LAND OF THE HOMELAND WHERE THE HEART BEATS

ÇANAKKALE

TÜRK DESTANININ CANLI TANIĞI ÇANAKKALE, İÇİNDE SAKLADIĞI HATIRA VE GÜZELLİKLERİYLE GELECEĞİMİZİN TEMİNATI OLAN RUHU ÜFLEMeye DEVAM EDİYOR.

ÇANAKKALE IS A LIVING WITNESS TO THE TURKISH EPIC, ITS MEMORIES AND WONDERS KEEP BLOWING THE WIND OF SPIRIT THAT IS THE GUARANTEE OF OUR FUTURE.

BERİL ŞEN

TR Yıllar sonra bir savaş alanına gidip savaşı tüm gerçekliğiyle kavramak mümkün olabilir mi? Gelibolu savaş alanlarında mümkün... Bu bölge, “savaşı gördüm, ona dokundum.” dedirtecek kadar canlı ve hüzünlü. Ve Çanakkale Boğazı’nın Kilitbahir sırtlarındaki o yazı: “Dur Yolcu!/ Bilmeden gelip bastığın bu toprak, bir devrin battığı yerdir./ Eğil de kulak ver./ Bu sessiz yığın, bir vatan kalbinin attığı yerdir.”

EN Can anyone enter a battlefield and see all the realities of warfare, years after the war has ended? The answer is yes at the Gallipoli battlefield. This site is so vivid and sad that it makes the visitors say “I saw the war, I touched it.” And the famous words written on the hillside of Kilitbahir: “Halt, Passenger! The land you come upon, unbeknownst to you, is where an era has ceased./ Bow and listen./ This silent mass is where a nation’s heart beats.”

BARIŞ PARKI'NDAN ÖYKÜLER

Bir zamanların savaş alanları, bugün artık Barış Parkı olarak anılan ve her metrekaresinde bir öykü olan bir açık hava müzesi. Çiçeklerin açtığı, kuş sesleri içindeki mezarlıklara ve yarımada sakin kumsallarına rağmen mektupları okuyup, karşılıklı siperlerdeki dostluk öykülerini dinlerken savaşın tüm dramatikliğini hissediyorsunuz. Avustralyalı asker Leslie'nin annesine yazdığı, orijinali bugün Kabatepe Müzesi'nde bulunan mektup sarsıcı; "... Oysa dün daha düşman dediğimiz Türk askeriyeye yiyecekleri değiş tokuş yapıyorduk. İnsanların, yemek paylaştığı kişilerin karınlarını kurşunla doldurması çok acı." Leslie, savaşın sonunda geri çekilirken, Anzak Koyu'ndan Küçükkemikli'ye kadar, sonraları pişman olacağı mayınlar döşedi; "Anne, insanlığın buralardan büyük dersler çıkararak korkunç savaşlardan uzak kalmasını diliyorum. Çünkü Çanakkale'de yaşananlar tüyler ürpertici." 20. yüzyılın en büyük kara savaşlarından biri burada, Gelibolu Yarımadası'nda yaşandı. Dokuz ay boyunca, bu topraklarda tam 1 milyon asker savaştı. Türkler 250 bin şehit verirken müttefiklerden hayatını kaybedenlerin sayısı 284 bini buldu. Burası aynı zamanda Mustafa Kemal'in Arıburnu-Anafartalar Cephesi'nde kazandığı kesin zaferle, tarih sahnesine çıktığı yer oldu.

TÜM ÇIPLAKLIĞIYLA SAVAS

Yarımadadaki ilk dakikalarınızda iz bırakacak yer, çarpıcı belgelerin bulunduğu Kabatepe Müzesi'dir. Asker eşyaları, mektuplar arasında Türk askerine su veren Anzak askerinin de bulunduğu, siperlerde çekilmiş fotoğraflar, içinde ayağı kalmış bir asker ayakkabısı ve misket saplanmış bir kafatası gibi izler bu savaşı tüm gerçekliğiyle anlatıyor. İki tarafın da kazdığı 1915 tarihli siperler müzelerdekinden farklı olarak savaşı iliklerinizde hissettiriyor.

TALES FROM PEACE PARK

Once a battlefield, this area is now called Peace Park and it is an open air museum with a different tale anywhere you look. Flowers blossom and birds sing at the cemeteries, the peninsula has tranquil shores. Still you can feel the dramatic nature of war as you read the letters between friends at different trenches. Australian soldier Leslie wrote a staggering to his mother back home, the whole letter is today at Kabatepe Museum: "... It was only yesterday that er were trading food with Turkish soldiers, today we call them the enemy. It is so sad to shoot someone you once broke bread with." While retreating at the end of the war, Leslie planted land mines all the way from Anzac Cove to Küçükkemikli, he would come to regret doing so. "Mother, I truly hope humanity learns from what happens here and stays away from warfare. Because what happens at Çanakkale is honestly terrifying." One of the largest ground wars of the 20th century took place here at Gallipoli Peninsula. For nine months, a million soldiers fought on this ground. The Turks lost 250,000 soldiers, while the allies lost 284,000. This is also where Mustafa Kemal took the stage in history with his absolute victory at the Arıburnu-Anafartalar Front.

WAR STRIPPED DOWN

Kabatepe Museum leaves a mark during your first minutes at the peninsula, with all the startling documents it holds. From military equipment to photographs at the trenches with Anzac soldiers sharing water with Turkish soldiers, a soldier's shoe with the foot still in it to a skull with a shrapnel in it, this museum tells what war is in deep detail. Trenches dug by both sides make you feel the war deep inside, unlike the museums.

SAVAŞ VE İNSAN

Her mezarlığı ya da çıkartma yapılan kumsalı göremesiniz de hikayeleriyle öne çıkanlar dikkatinizi çekecektir. Anzak mezarlıkları içinde en etkileyici olanı, Avustralyalılar'ın 25 Nisan'da büyük törenlerini yaptıkları Lone Pine (Yalnız Çam) Anıt ve Mezarlığı'dır. Tek bir çam ağacının beklediği ve Avustralyalı askerlerin sembolik mezarlarının olduğu alanda en genci 14 yaşında olan bir Anzak askerinin ve Peter Weir'in filmi "Gelibolu"daki (1981) karakterler Frank ve Archy'nin mezar taşları bulunuyor. Atatürk'ün "Ben size taarruzu değil ölmeyi emrediyorum!" demesi üzerine kendisini feda eden alayın mezarları, 57. Alay Şehitliği'nde. Şehitliğin hemen yanında orta yaşlı bir Türk askeri heykeli var. Avustralya ve Yeni Zelandalı maceraperest gençler için bu gençlerin savaşıydı ve savaşa güle oynaya gittiler. Oysa Türk askerleri arasında, gönüllü üniversite öğrencileri, öğretmenler, avukatlar, mühendisler, bilim adamları ve doktorlar vardı. Mehmetçiğe Saygı Anıtı, anlık bir ateşkesi anlatıyor. Mehmetçik, yaralı bir Anzak askerini kucaklıyor, düşman siperine bırakıyor ve kendi siperine dönerek, savaşmaya devam ediyor. 250 bin şehit adına dikilmiş, görkemli Çanakkale Şehitler Abidesi, altındaki Şehitler Abidesi Müzesi ile görmeye değer. Mustafa Kemal, Conk Bayırı'nın bir kilit noktası olduğunu bildiği için savaş boyunca buraya büyük önem verdi. Çarpışmalar sırasında göğsüne gelen bir şarapnel parçasıyla sarsıldı. Elini kalbine götürdü ve kurşunun saatini parçaladığını farketti. Daha sonraları bu saati savaştaki dostu Alman Kumandan Liman von Sanders'e hediye etti. O da Mustafa Kemal'e kendi saatini verdi. Bugün o saat Anıtkabir Müzesi'nde. Conk Bayırı'ndan adalar manzarasını seyredebilirsiniz. Osmanlı kaleleri de bu yerin tarihteki önemini gösteriyor. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethinden önce Ege'den gelebilecek herhangi bir yardımı engelleyebilmek için Boğazlarda dört noktada kaleler yaptırmış. Seddülbahir de Kilitbahir Kalesi de o zamandan kalma. Seddülbahir'den günbatımını izlemek keyifli. Seddülbahir'e varmadan, yol üstünde, Morto Koyu üzerindeki Fransız mezarlığı, siyah haçlarıyla, çarpıcı bir mezarlık. Alçıtepe'deki 75 yaşındaki, rahmetli bakkal Salim Mutlu'nun kurduğu, Türkiye'nin ilk özel savaş hatıraları müzesi de kaçırılmamalı.

WAR AND MAN

Though you cannot see each grave and each invaded shore, the ones that stick out with their stories will catch your eye. The most fascinating of the Anzac cemeteries is the Lone Pine Cemetery, built by the Australians On 25 April. There is but one pine tree at this cemetery. It holds the symbolic graves of Australian soldiers, the youngest of whom was merely 14 years old. The graves of Frank and Archy from Peter Weir's feature film "Gallipoli" (1981) are also here. Regiment 57 Cemetery is where lays the regiment that sacrificed their lives for Atatürk's words "I do not command you to fight, I command you to die!" Next to the cemetery is the statue of a middle aged Turkish soldier. For adventurer Australian and New Zealander youngsters, this was the war of the young and they marched in to battle in cheers. While the Turkish soldiers had voluntary university students, teachers, lawyers, engineers, scientists and doctors. Respect to Mehmetçik Monument tells the story of a momentary truce. The Turkish soldier shoulders a wounded Anzac soldier, leaved him at the enemy trench and returns to his own to keep fighting. The Glorious Çanakkale Martyrs' Memorial was erected to honour 250,000 fallen soldiers. It is worth seeing with the Martyrs' Memorial Museum by its side. Mustafa Kemal knew that Chunuk Bair was a keystone and paid special attention to it throughout the war. During the battle he was shaken by a piece of shrapnel that hit his chest. He reached for his heart and realised that the bullet pierced his pocket watch. He later gave that pocket watch to his German friend Commander Liman von Sanders as a gift, who gave to Mustafa Kemal his. That pocket watch can be seen at Anıtkabir Museum today. Chunuk Bair has a view of the Prince's Islands. Ottoman castles demonstrate this place's significance in history. Before conquering Istanbul, Mehmet the Conqueror had castles built on 4 points at the straits, to block any help that might come from the Aegean. Seddülbahir and Kilitbahir Castles are from those times. It is a great pleasure to watch the sunset from Seddülbahir. Before getting to Seddülbahir, at Morto Bay, the French cemetery on the road is a shocking scene with black crosses on the ground. Turkey's first war memorabilia museum at Alçıtepe, founded by grocer Salim Mutlu, deceased at 75, is also worth a visit.

HAYAT YENİDEN

Birçokları Çanakkale'yi, savaş alanlarını gezmek için uygun bir üs olduğundan gitmeye değer bulur. Aslında bu, kente yapılan bir haksızlıktır. Çanakkale, İstanbul ile birlikte, Türkiye'nin iki kıtada birden toprağı olan ikinci şehri. Kent merkezinin de bulunduğu kısım Boğazın Asya tarafında. Avrupa yakasında da Gelibolu Yarımadası var. Prestijli bir eğitim kurumu olarak kabul edilen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, bu küçük kenti göz ardı edilemeyecek bir öğrenci nüfusuyla dolduruyor. Saat Kulesi'nin etrafındaki arnavut kaldırımını yaya yollarında ve Kordon boyunca canlı bir yaşam var. Burada en az bir gece geçirmeli ve kenti yürüyerek gezmelisiniz. İzmir'in Kordon'u neyse Çanakkale için de Kordon aynıdır. Sadece kafe ve lokantalar değil, bazı müzeler de bu bölgede. Çanakkale'ye güzel bir giriş yapmak isterseniz başlangıç noktası olarak ideal. Kordon'da Çimenlik Kalesi'nin hemen yanında Çanakkale Deniz Müzesi var. Çanakkale zaferinin en önemli gemilerinden, Sir Winston Churchill'in "...Nusrat'ın yaptığı bir yana 5 bin geminin yaptığı bir yana..." dediği Nusrat Mayın gemisinin replikası bahçede sergileniyor. Tavit Ahmet Ağa tarafından yaptırılan ve bir yangının ardından 1854'te yenilenen Yalı Cami, Cami'nin yanındaki 1800'lere ait binasıyla dikkat çeken Kent Müzesi, geleneksel Çanakkale seramiklerinin üretim sürecini anlatan Çanakkale Seramik Müzesi, aylık etkinlikleriyle herkese açık Gelibolu Mevlevihanesi, Namazgah Tabyası, gerçekleşmesi 160 milyonda bir ihtimalle, havada çarpışan iki kurşunun sergilendiği Çanakkale Askeri Müzesi ve Türkiye'nin ilk dijital savaş müzesi Çanakkale'nin Evlatları İnteraktif Deneyim Sergisi listenizde bulunsun. Gemi batıklarına dahiyla ilgilenenler de Çanakkale'de aradıklarını bulabilirler.

LIFE ALL OVER AGAIN

Many consider Çanakkale a good visit because it is convenient for exploring the battle grounds. This is actually not fair to the city. Çanakkale is the second city that has land on both continents, the first being Istanbul. The town centre is on the Asian side. On the European side is the Gallipoli Peninsula Çanakkale Onsekiz Mart University, which is a respected establishment fills this small town with a significant student population. There is a living atmosphere on the streets of cobblestone around the clock tower and throughout Kordon road. You should spend at least one night here and walk through the town. The Kordon road in Çanakkale is as significant as the one in Izmir. There are not just cafes and restaurants here but some museums as well. If you want to draw a nice route through Çanakkale, this would be a good place to start. At Kordon, right next to Çimenlik Castle is Çanakkale Naval Museum. A replica of Minelayer Nusrat, which was one of the most important boats of Çanakkale Victory, is exhibited on the yard. Sir Winston Churchill spoke of this ship as "5,000 ships could hardly do what Nusrat did by itself." Also keep on your to-visit list: Yalı Mosque, which was built by the order of Tavit Ahmet Ağa and restored after a fire in 1854, the Town Museum by the Mosque with n eye-catching building from 1800's, Çanakkale Ceramics Museum which tells the production process of ceramics, Gallipoli Mawlawihane which holds monthly public events, Namazgah Bastion, Sons of Gallipoli Interactive Experience Exhibition, which is Turkey's first digital warfare museum and Çanakkale Military Museum where two intercepting bullets are displayed, which is only a one in 160,000,000 possibility. If you are interested in diving down and exploring sunken ships, Çanakkale holds something for you as well.

FROM CHEESE TO SARDINE

On the street of Yalı Mosque are cake shops, bakeries and confectioneries. Çanakkale is famous for its cheese dessert. Visit Kadir Usta or Çerkezoğlu Cheese Halwas. Though most of

PEYNİRDEN SARDALYAYA

Yalı Camii'nin sokağında pastaneler, fırınlar ve tatlıcılar sıralanır. Çanakkale'nin peynir tatlısı ünlüdür. Kadir Usta ya da Çerkezoğlu Peynir Helvacısı'na uğrayın. Çanakkale'nin birçok geleneksel yemeği sadece evlerde pişse de tadı damağınızda kalacak lezzet cümbüşü sunuyor. Çanakkale denince Ezine peyniri, zeytin, zeytinyağı ve sardalya akla gelenler. Balık ekmek için Sardal-ye tercih edilebilir. Seyyar arabadan Düzenli Börek Evi'ne, bu yarım asırlık börek geleneği revaçta. Gelibolu'dan sardalya konserve almayı da ihmal etmeyin.

ÇANAKKALE İÇİNDE AYNALI ÇARŞI

Kentin simge yapısı Saat Kulesini (1896) bir de gece ışıklandırıldığında görmelisiniz. II. Abdülhamit zamanında, dönemin İtalyan Başkonsolosu, Yahudi tüccar Emilio Vitalis Gaptirole'nin 10 bin altın bağış katkısıyla gerçekleşmiş. Kentin bir başka sembolü de adıyla ünlü Çanakkale Türküsü'ne konu olan Aynalı Çarşı. II. Abdülhamit'in saltanatının on dördüncü yılı nedeniyle 1889'da, Yahudi cemaatinin ileri gelenlerinden Eliyau Haliyo tarafından kapalı çarşı-pasaj tarzında yaptırılmış. Gelibolu Savaşı sırasında İngiliz zırhlısı Queen Elizabeth'in bombardmanı sonucu yanan ve yıkılan çarşı, Mondros Mütarakesi'nden sonra Çanakkale'yi işgal eden İngilizler tarafından ahır olarak kullanılmış. Kapısında bulunan aynalardan ve içeride satılan cep aynalarından dolayı Aynalı Çarşı olarak anılmış.

BOĞAZLAR VE ANADOLU'NUN ZENGİNLİĞİ

Merkeze 2 km mesafede, Truva yolu üzerindeki Arkeoloji Müzesi'nde, Truva ve Assos'tan eserler sergileniyor. 30 km mesafede ise bir başka savaş alanı, Truva var. Savaşın nedeni, güzel kadın Helen'in kaçırılması gibi görünse de gerçekte yine Boğazlar, yine Anadolu'nun zenginliği... Truva'yı bulan Schliemann ve İlyada'yı yazan Homeros olmasa, 10 yıl süren bu savaş, bu denli efsanevi olmayabilirdi. Truva'daki atın bir başka versiyonu Çanakkale'de, başrolünde Brad Pitt'in oynadığı "Truva" filminden kalma.

Çanakkale's traditional dishes are home cooked, the taste is a delight you are to remember. Çanakkale brings to mind Ezine cheese, olives, olive oil and sardines. You can go with sardines if you want a fish sandwich. There is a pastry tradition of half a century, from strolling carts to Düzenli Pastry Home. Don't forget to get some canned sardines from Gallipoli.

ÇANAKKALE BAZAAR OF MIRRORS

You should see the town's monumental Clock Tower (1896) with night time lighting. It was built at the time of Abdulhamid the 2nd, with 10,000 gold coins donated by the Italian Consul General, Jewish Mercahtn Emilio Vitalis Gaptirole. Another symbol of the town is the Bazaar of Mirrors, famous for being mentioned in the popular folk song. It was designed as a indoor bazaar-market place by Eliyau Haliyo, a reputable person among the Jewish community, on the 14th year of Abdulhamid the 2nd's reign. During the Battle of Gallipoli, it was burned down by the bombardment of the British battleship Queen Elizabeth and used as a stable by the invading British forces after Mondros Agreement. It was named Bazaar of Mirrors after the mirrors on its door and the pocket mirrors sold inside.

THE STRAITS AND ANATOLIAN RICHES

There are artifacts from Troy and Assos at the Archeology Museum on the road to Troy, 2 kilometers from the town centre. 30 kilometers away is another battlefield, Troy. Though it might appear as the reason for the war was the abduction of beautiful Helen, the underlying reason is once again the Straits and Anatolian riches. If it wasn't for Schliemann who discovered Troy and Homeros who wrote Iliad, this 10 year war was might not have been so epic. Another version of the Trojan Horse is at Çanakkale. It was used in the movie "Troy", starring Brad Pitt.

BİLİM DALINDA NOBEL ALAN İLK TÜRK:

FIRST TURKISH SCIENTIST TO WIN THE NOBEL
PRIZE IN SCIENCE:

AZİZ SANCAR

“MOTİVASYONUM DOĞANIN SIRLARINI ÇÖZMEK VE VATANIMA, MİLLETİME HAYIRLI OLMAK. İNSANLIĞA HİZMET ETMEK ARZUM VAR. MERAK SİZE BİLİM YAPTIRIYOR. MERAK VARSA BİRÇOK FEDAKÂRLIK YAPARSINIZ.”

“MY MOTIVATION DERIVES FROM SOLVING NATURE’S MYSTERIES AND BEING USEFUL BOTH TO MY NATION AND PEOPLE. I WISH TO SERVE THE HUMANITY. CURIOSITY MAKES YOU GET INTO SCIENCE. IF YOU ARE CURIOUS, YOU SACRIFICE A LOT.”

Şebnem KIRCI

TR Aziz Sancar aldığı Nobel ödülü ile hepimizin göğsünü kabarttı. Ödülünü aldıktan sonra onu Anıtkabir’e götürmek isteyen Sancar, ödülü cumhuriyet sayesinde aldığını söyledi. Bilim dalında Nobel ödülü alan ilk Türk Aziz Sancar ile Topkapı Sarayı’nın tarihi atmosferinde buluşarak üstün başarısını ve merak ettiklerimizi konuştuk.

► **Türkiye’de Aziz Sancar ismini bilmeyen kalmadı. Ne kadar takip ediyorsunuz bilemiyoruz ama ilk defa bir bilim adamı bu kadar çok konuşuldu. Çok özel bir ödül aldınız. Türkiye’ye geldiğinizde nasıl bir ilgi görüyorsunuz?**

Çok yoğun geçiyor, medyayı takip etmiyorum çünkü etkilenmek istemiyorum, kendimi büyük görmek istemem. Gençlere etki edebilmiş olmak beni çok mutlu ediyor.

► **Nobel ödülü aldığınızı ilk nasıl öğrendiniz?**

Sabah 5’te telefon geldi. Eşim açtı telefonu, Stockholm’den arıyoruz demişler, o da beni uyandırdı. Önemli bir telefon var dedi. Karşı taraftaki ses Nobel ödülünü aldığımı söyledi ben de gerektiği gibi teşekkür etmeye çalıştım.

► **Nobel madalyanızı ve sertifikanızı Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar’a teslim ederek Anıtkabir’i ziyaret ettiniz, duygularınızı paylaşmısınız?**

Bu ödül cumhuriyet sayesinde kazanıldı. Cumhuriyete ve Atatürk’e layık bir ödül oldu. Bu ödülün Türk gençlerine ilham vermesini diliyorum. Bu ödül umarım gençlerimize ilham olur ve gençlerimiz başka Nobel ödülleri alarak Anıtkabir’e götürürler.

EN Aziz Sancar made us all proud with his Nobel Prize. Sancar wanted to take the prize to Anıtkabir, saying that he was awarded the prize thanks to the Republic. We met in Topkapı Palace, surrounded with an historical atmosphere, with the first Turkish scientist to be awarded the Nobel Prize in science, to talk about his outstanding success and all else we’ve been wondering.

► **Every soul in Turkey knows the name Aziz Sancar now. We are not sure if you follow the news, but this is the first time a scientist’s name has been spoken about. You received a very special prize. How are you received when you come to Turkey?**

It’s quite busy, I don’t follow the media because I don’t want to be influenced by it and get full of myself. Having an impact on young people makes me so happy.

► **How did you find out that you were awarded the prize?**

A phone call came at 5 a.m. in the morning. My wife picked up the phone. When they said the call is from Stockholm, she woke me up. She said it’s important. The voice told me that I was awarded the Nobel Prize and I tried to thank properly.

► **You visited Anıtkabir after you handed over your Nobel Prize medal and certificate to Commander of Turkish Armed Forces General Hulusi Akar. Could you share your feelings?**

This prize was won thanks to the Republic. It is worthy of the Republic and Atatürk. I wish that this prize inspires the Turkish youth. I hope that this prize inspires our youth to take their own Nobel Prizes to Anıtkabir when they receive them.

► **Sizin tarihi çok sevdiğinizi biliyoruz, bugün Topkapı Sarayı'nda buluşmayı seçmemizin sebebi sizin tarihe olan özel ilginiz sebebi ile oldu. Tarihimize dair neler söylemek istersiniz?**

Türkiye bulunduğu coğrafyaya zembille inmedi. Bizler Selçuklu ve Osmanlı torunlarıyız, devamında Türkiye Cumhuriyetiyiz ve hepsi ile iftihar ediyoruz. İftihar etmek yetmiyor bunu daha da ileri götürmemiz lazım. Osmanlı farklı alanlarda dünyadaki ülkelerle yarışıyor şimdi biz de bilimle bu yarışa devam ediyoruz. Bugün artık bilimle yarışmanın önem kazandığı bir dönemdeyiz.

► **Ödülü almanız çok yeni, bazen insan sıcaklığı sıcaklığına bir olayın etkisini değerlendiremez ama siz 2015'te tarihten günümüze gelen başarıların son noktasısınız. İbn-i Sina, Farabi, Mimar Sinan gibi isimlerin son uzantısıdır. Yüzyıl sonra siz de onların ismi ile bir arada anılacaksınız bu nasıl bir duygu?**

Çok güzel bir duygu. Osmanlı ve diğer Müslüman ülkeler 15. yüzyıldan sonra bilim üretememiş bunun sebebini bilmiyorum, sosyal bilimci değilim. Pek çok nedeni olabilir ama şu anda Türkiye'de bilime çok fazla ilgi var. Gençlerimizde bunu görüyorum. Tarihte uzanan zincirde bir halka olabilmekten büyük gurur duyuyorum. Gençlere hizmet ediyor olmak beni ayrıca mutlu ediyor ve duygulandırıyor.

► **Nobel ödülü aldıktan sonra sorumluluğunuzun arttığını düşünüyor musunuz?**

İlk başta düşünmüyordum. Türkiye'de yankı bulacağını ve halkın sevineceğini tahmin ediyordum. Tebrikler geldikten sonra iki üç hafta içinde ortalığın durulacağını düşünüyordum ama bir baktım ki sadece Türkiye'den değil tüm Türk dünyasından

► **We know for a fact that you love history that is why we chose here, the Topkapı Palace, as our meeting point. What would you like to say regarding our history?**

Turkey did not just appear in this geography out of the blue. We are the grandchildren of Seljuk and Ottoman Empire and we are the Republic of Turkey, their successor, and we are proud of them all. However being proud is not enough alone, we should take this even further. The Ottoman Empire was competing with other countries in different fields but now we continue this competition in science. We live in an era where using science in the competition is vital.

► **Sometimes it is hard to evaluate a situation in the heat of the moment; however, you are the top point of success in the history of achievements in 2015. You follow the footsteps of people such as İbn-i Sina, Farabi, and Sinan the Architect (Mimar Sinan). You will be remembered alongside them maybe a hundred years later. How does that make you feel?**

It feels amazing. I don't know why the Ottoman Empire and the other Muslim countries could not advance in science after 15th century, as I am not a social scientist. There could be all kinds of reasons, but today, science is highly interested in Turkey. I see that in our youth. I am so proud that I was able to be a part of the history. Also, serving the youth makes me so happy and touched.

► **Do you think that you have more responsibility now that you were awarded the prize?**

At first, that did not occur to me. I presumed it would be a big news in Turkey and people would be happy about it. I thought everyone would forget it in a few weeks after receiving congratulations. But it turned out to be a big news not only in Turkey, but in all Turkic world, from Kosovo to Kazakhstan. This gave me a great feel of responsibility.

Kosova'dan Kazakistan'a kadar büyük ilgi geldi. Bu bana büyük sorumluluk verdi. Sadece Türkiye'yi değil bütün Türk dünyasını temsil ettiğimi anladım. Kazakistan'daki arkadaşlarım bana Türk Dünyası Akademisi madalyasını sundular. Tüm Türk dünyasına karşı sorumluyum, araştırmalarıma devam etmek istiyorum ama ondan öte sorumluluğumun farkındayım ve bugün Türkiye'de olmam bu hissimin bir tezahürüdür.

► **Gençlere önem verdiğinizi biliyoruz onlara neler söylersiniz?**

Gençlerle olmaktan, onların sorularını yanıtlamaktan büyük mutluluk duyuyorum. Onların bilime ilgisini gördükçe yaşadığım sevinci tarif edemem. Ülkemizin bilim alanında artık daha ileri gitmesi gerekiyor.

► **Eşinize ödülünüzü Anıtkabir'e bırakacağınızı söylediğiniz ne tepki verdi?**

Eşim Cumhuriyet tarihini çok iyi bildiği için Anıtkabir'in bizim için ne anlama geldiğini, önemini biliyordu. Ödülümü oraya bırakmam onun için doğaldı.

► **35 yıldan fazladır bilim üzerine çalışıyorsunuz, çok çalışkan olduğunuzu biliyoruz, 536 makaleniz var. İşin manevi motivasyonunu nereden buluyorsunuz?**

Motivasyonum doğanın sırlarını çözmek, vatanıma ve milletime hayırlı olmak. İnsanlığa hizmet etme arzum var. Merak size bilim yaptırıyor. Merak varsa birçok fedakarlık yaparsınız.

► **Milliyetçi kimliğiniz, etnik kökeniniz sosyal medyada da çok konuşuldu, genel bir cevap vermek isterseniz neler söylersiniz?**

Nobel komitesi ödülü aldığımı haber verdikten sonra ödülü açıklarken milliyetiniz için ne yazmalıyız diye sordular. Ben de Türküm dedim. Çifte vatandaşım ama Türk asıllı olduğumu bildirdiler. Sosyal medyada çok şey yazıldı bunu önemsemiyorum, bilim yapmak yerine bu konuları konuşmaya gerek görmüyorum. Mardin'e gittiğimde orada Süryani kardeşlerimle de konuştum, Avustralya'da beni görmeye gelen Süryani bir arkadaşım vardı ve tıp fakültesinde Yahudi bir arkadaşım vardı en güzel tebrikler onlardan geldi. Yahudi arkadaşım tebrik notunun sonuna "Ne mutlu Türküm diyene." yazmış. İnsanları ayırmayı doğru bulmuyorum. Bu konularla uğraşmak sadece enerjimizi boşa harcamak.

► **Cumhurbaşkanımız ile Amerika'da görüştünüz sonra Türkiye'de tekrar bir araya geldiniz, özel bir ilgi gördüğünüzü söyleyebilir miyiz?**

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, bilime çok önem veriyor ve bunu her zaman söylüyor. Bilime olan yatırımlar artıyor. Kendisi başarıma çok sevindi. Milliyetimle ve tarihimle övünmemi de takdir ediyor çünkü o da aynı şekilde düşünüyor.

► **Bir dostluk kurdunuz diyebilir miyiz?**

Evet diyebiliriz. Torunu yeni doğduğunda Cumhurbaşkanına Nobel rozetimi hediye ettim ve torununun Nobel almasını diledim.

I realized that I represent not only Turkey, but also all Turkic world. My friends from Kazakhstan awarded me the International Turkic Academy medal. I am responsible to the all Turkic world. I wish to continue my research, but I realize my responsibility beyond this truth. My presence in Turkey today is an evidence for this feeling.

► **We know for a fact that you value the youth, what would you like to say to them?**

I am so happy to be with them and answer their questions. There is no way to describe the joy I feel when I witness their interest in science. Our country should advance even further in science.

► **How did your wife react when you told her that you would leave your prize in Anıtkabir?**

My wife knows the meaning and importance of Anıtkabir for us, since she knows the history of the Republic. It was perfectly natural for her to understand.

► **You've been working on science for more than 35 years and we know that you are very hardworking. You have 536 articles. How do you motivate yourself morally?**

My motivation derives from solving nature's mysteries and being useful both to my nation and to people. I wish to serve to the humanity. Curiosity makes you get into science. If you are curious, you sacrifice a lot for it.

► **Your nationalist personality and your ethnic origin received widespread attention on social media. What would you like to say as an answer?**

Nobel committee asked my nationality to announce the prize after they told me I was awarded. I said I was Turkish. I have dual citizenship, but they announced me as Turkish. Although a lot of things were said on social media, I do not care any of it and I think there is no need to talk about all these instead of doing science. I talked to my Assyrian brothers and sisters when I went to Mardin. I had an Assyrian friend who came to see me in Australia and a Jewish friend in medical school. I received the best congratulations from them. My Jewish friend wrote at the end of his letter "How happy is the one who says I am a Turk". I don't think it is right to discriminate people. It is just waste of our time.

► **You've met with the president in the USA and then you've seen him again in Turkey, is it possible to say that he was especially interested?**

Our President Recep Tayyip Erdoğan attaches great importance to science and expresses this all the time. Investments to science increase day by day. He was delighted about my success. He also appreciates my pride for my nationality and history, because he feels the same.

► **So can we say that you built a friendship?**

Yes, we can. When he had a grandchild, I gave my Nobel pin as a gift to the President and wished that his grandchild would one day be awarded the prize.

► **Do you conduct studies with other Turkish scientists who conduct scientific studies abroad?**

There are a lot of Turkish scientists who have their own laboratories,

► **Yurt dışında bilimsel faaliyetler gerçekleştiren Türklerle çalışmalar yürütüyor musunuz?**

Kendi laboratuvarı olan pek çok Türk bilim adamı var ama benim alanımda çalışan yok o nedenle ortak çalışma yürütemedik. Laboratuvarımda her zaman Türkler ve doktora öğrencileri bulunuyor. Her sene en az bir Türk öğrenci oluyor. Benim aldığım ödül bakteri ve insanlarda DNA onarımının nasıl olduğu ile ilgiliydi. Şöyle bir soru geldi “Bitkilerde nasıl oluyor?” Laboratuvarımda çalışan üç Türk öğrenci bu sorunun cevabını araştırıp yanıtladı. Üç hafta önce bunu yayınladık. Bakterilerde, insanlarda ve bitkilerde DNA onarımının nasıl olduğunun cevabını Türkler vermiş oldu. Bu, ders kitaplarına geçecek. Bu durum beni çok sevindirdi.

► **Uzun çalışmaların sonucunda yığınlığa düştüğünüz oldu mu bunu nasıl atlattınız?**

Evet tabii ki oldu. Üç şeyin yardımı oldu; biri eşimin desteği, ikincisi çok inatçı olmam, yenilmeyi kabul etmemem son olarak da milletim için en iyisini yapma isteğim.

► **Biraz da sosyal yaşamınıza değinelim. Evde sizin mi sözünüz geçiyor eşinizin mi?**

Evde eşimin sözü geçer. Öğrencilerim Nobel almadan önce benimle daha çok tartışırdı, şimdi söylediklerimi daha kolay kabul eder oldular. Evde eşim “Çöpü çıkarır mısın?” dedi, ben de “Nobel aldım çıkaramam.” dedim. O da “Sen yine de çıkar.” deyince onu dinledim. Evde eşimin sözü geçer.

► **Sevdiğiniz türküler var mı?**

Sevdiğim zamanlar “Üsküdar’a Giderken”i söylerim, üzüldüğümde “Uzun İnce Bir Yoldayım”ı söyler bazen de ağlarım. 1970’lerde laboratuvarında çalışırken ilginç bir olay oldu. Ben sevinçliydim ve Üsküdar’a Giderken’i söylüyordum, orada Japon bir arkadaşım şarkıya eşlik edince şaşırardım ve nereden bildiğini sordum. “1950’lerde Japonya’da bu şarkı çok popülerdi.” dedi.

► **Yurt dışında Türk evi açmanıza neler sebep oldu?**

Amerika’ya ilk gittiğimde büyük zorluklar çektim. O zaman “İleride imkânım olursa buraya gelen Türklere yardım edeceğim.” demiştim. Bir vakıf kurduk böylece, Vehbi Koç Ödülümünden aldığım para ve ona yaptığımız eklemeler ile Türk Vakfımızı kurduk. Eşim Türkleri benim kadar sever, ailesinden kalan mirası ekledi. Türk hocalar orada kalıyor. Konferanslar düzenliyoruz, Türk yemekleri dersi veriyoruz. Türk öğrencilere yardımcı olduğumuz gibi Türkiye’yi de tanıtıyoruz.

► **En sevdiğiniz yemek hangisi?**

Ankara simidini ve Aydın incirini çok severim.

► **Eşiniz Türk yemekleri yapar mı?**

Evet, yapar.

► **Geçmişinizi değerlendirince neler söylersiniz?**

Tıp fakültesini bitirdiğimde Mardin Savur’da doktorluk yaptım ve çok küçük çocukların hayatını kurtardım. Bu beni çok tatmin etti, çok mutlu iki yılım oldu. Belki de orada yaşayıp oradaki insanlara faydalı olabilirdim diye hayıflanırım. Bir daha dünya-

but since there is no one else working in my field, we could not carry out a joint study. There are always Turkish people and doctorate students in my laboratory. There is at least one Turkish student every year. The prize I was awarded is on DNA repair in bacteria and humans. A question arose, “How does it work in plants?” Three Turkish students from my laboratory did research on the question and answered it. We published the answer three weeks ago. In this way, the answer to DNA repair in bacteria, humans, and plants was given by Turkish scientists. This will have a place in the text books. This made me so happy.

► **Did you ever feel frustration after all these long studies? And how did you overcome it?**

Yes, of course I did. Three things helped me: first is my wife’s support, second is my stubborn nature and not taking defeat as an answer, and third is my will to do the best for my nation.

► **Let’s take a look at your social life. Do you call the shots or your wife at home?**

My wife takes the shots at home. My students used to argue with me more before I was awarded, but now they seem to accept the things I say more easily. My wife told me to take the trash out at home, and I said, “I can’t, I have a Nobel”. When she told me to take it out anyway, I listened to her. My wife takes the shots at home.

► **Is there any folk songs that you like?**

When I’m happy, I sing “Üsküdar’a Giderken”, when I’m sad, I sing “Uzun İnce Bir Yoldayım” and cry sometimes. An interesting incident happened in the lab in 1970’s. I was happy and singing Üsküdar’a Giderken. When one of my Japanese friends started to sing along with me I was so surprised that I asked him how he knew the song, he said, “In 1950s, this song was a hit in Japan.”

► **What urged you to establish Turkish House abroad?**

I had a lot of hard times in the USA when I first went. Then I decided that I would help the Turkish people who come here if I have the means. So we established a Turkish Foundation with the money I received from my Vehbi Koç Prize and a little extra money. My wife loves Turkish people as much as I do, so she contributed with her inheritance. Turkish scholars can stay there. We organize conferences and teach Turkish cuisine. As we help Turkish students, we also introduce Turkey.

► **What is your favourite dish?**

I love Ankara simit (bagnet) and Aydın fig.

► **Does your wife cook Turkish dishes?**

Yes she does.

► **What would you like to say when you look back to your past?**

After I finished medical school, I worked as a doctor in Savur, Mardin and saved many little kids’ lives. This satisfied me greatly, I had the happiest two years. Sometimes I still think that I could have stayed there and helped those people. If I were ever born again, I would be a teacher. Teachers are invaluable. I just want to be the number one in whatever I do. If I were to pick up trashes, then I would want to be the

ya gelsem öğretmen olmak isterim. Öğretmenlerin değeri ölçülemez. Ben ne yaparsam o alanda birinci olmak isterim. Çöp toplasam çöp toplamada birinci olmak isterim. Benim Amerika’ya gidiş nedenim bilim alanında o dönem Türkiye’de yüksek kalitede bilim yapamayacak olmamdı. En iyisini yapmak için Amerika’ya gittim.

► **Bilim insanı olmak için kendinizi bilime adayın demıştiniz, bilim adamı kendini işinin dışında besleyebilir mi yoksa sadece işine mi odaklanması gerekir?**

Nobel almış bir çok bilim insanı tanıdım hepsi farklı kişilikteydi. Biri operaya tutkunuydu mesela, ben öyle değilim ben çalışmaktan başka bir şey yapmadım. Amerika’da doktoramı yaparken gece gündüz laboratuvarında çalıştım. Orada uyudum. Evlendikten sonra bile her gün 18 saat laboratuvarında çalıştım, çok odaklandım ama herkesin böyle olması gerekmez; bu benim yolumdu.

► **Örnek aldığınız bir kişi oldu mu? Bir rol model?**

Annem ve babam okuma yazma bilmezdi. Annem çok akıllıydı ve bizi okutmak için elinden geleni yaptı. Babam çok çalışkan bir insandı. Benim rol modelim oydu, ben çalışmaya çok önem verdim. Nobel’den sonra çok ödül aldım, İşveçli Türk işçiler bana bir plaket verdi o benim için çok özel bir ödülüdü.

► **Babanızla ilgili anılarınızda neler var?**

Babam çok konuşmazdı, o davranışı ile örnek olurdu. Örneğin, yaşitları gibi kahvehanede hiç vakit geçirmedi. Tarlada çalışır eve gelirdi. Bizi gördüğünde bizi çalıştırırdı, boş oturmamızı istemezdi.

► **Genç anne ve babalara neler önerirsiniz?**

Çocuklarına çalışmanın önemini ve vatan millet sevgisini öğretsinler. İnsanın manevi yönünün olması başarıya gitmesine vesile olur. Çocukları ile zaman geçirsınler. Ben ilkokulda hep top oynardım, çocukken çocukluk yaşanmalı.

best in that. The reason I went to the USA back then was the incapability of doing high quality science in Turkey. I went to the USA to do the best.

► **You said earlier that in order to be a scientist, you need to devote yourself to science. Can a scientist motivate himself with the things outside of work, or does he/she have to focus only on work?**

I’ve met many people who won the Nobel Prize, and they were all different. For instance, one of them was passionate about opera. But I’m not like that, I did nothing but work. I worked day and night in the laboratory during my doctorate in the USA. I slept there. Even after I got married, I spent 18 hours a day in the laboratory. I was focused so hard. But not everyone is supposed to be like this; this was my way.

► **Did you ever have anyone to look up to? A role model, maybe?**

My parents did not know how to read and write. My mother was a smart woman and she did her best for us to go to school. My father was a hardworking man. My role model was him, I attached great importance to working. I was awarded many prizes after Nobel. I received a plaque from Sweden’s Turkish Workers’ Association workers, which was a very special one.

► **What do you remember about your father?**

My father did not talk too much, he was famous with this trait of his. For example, he did not spend any time in the local coffee houses like his peers did. He would work in the field and come home. When he saw us, he would rush us to work, he didn’t want us to just sit and do nothing.

► **What would you recommend to the young parents?**

I recommend them to teach their children the importance of working and love for nation. Having an inner power helps one achieve success. I also recommend them to spend time with their children. Children should live their childhood when it’s time. For instance I used to play football all the time when I was in elementary school.

MOMO

Momo bir masal kitabıdır. Ama onun çocuklardan ziyade yetişkinlere anlatılan bir masal olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü o masalsı havanın içinde dünya tarihinden kesitler okuyabiliriz. Bu tür çağrışımları ve çok katmanlı anlatımları bir çocuğun çözmesi ve anlaması çok güç. Ama çağrışımları düşünmeden, sadece anlatılanlara odaklanılarak da Momo'dan tat alınabilir. İşte bu tat, kitabın çocuklara dönük olan kısmıdır. Kitabın çağrışımları ise yetişkinlere dönüktür. Momo çağrışımı bol bir romandır. Öyle ki onu teolojik, sosyolojik, fenomenolojik, psikolojik ve antropolojik açıdan okumak mümkündür. Bütün ilim dallarının ilgisini çekecek zenginlik ve derinlikte bir romandır Momo. Başka ifadeyle elinize hangi bilim dalını alırsanız alın, Momo'ya yapılacak herhangi bir sondaj sonucunda büyük fikirler elde edilecektir.

Momo, dünya fantastik edebiyatının zirvelerinden biridir de diyebiliriz. Michael Ende, kurduğu fantastik dünya içinde insanlara felsefi, sosyolojik ve edebi çok şey anlatmaktadır. Momo'da geçen her masalın gerçek dünyada bir karşılığı vardır. Momo, yaşanmış veya yaşanmakta olan gerçekleri farklı bir açıdan anlatmayı ve göstermeyi başarmaktadır. Belki de bu yüzden, Momo'yu okuduktan sonra dünyaya, insanlara ve olaylara bakışımızda bir genişleme ve gelişme olmaktadır. Momo, aslında halen aramızda. Ve bizi dinlemeye devam ediyor. Onun arkadaşları sadece turist rehberi Gigi, kaplumbağa Kassiopeia, Hora Usta veya Beppo değildir. O, hıza, sürekli sahip olmaya, tüketmeye, arkadaşlarına vakit ayırmaya dikkat eden herkesin arkadaşısıdır. Belki de Momo, kendini dinlemek, başka ifadeyle vicdanımızı, kalbimizi dinlemek anlamına gelmektedir.

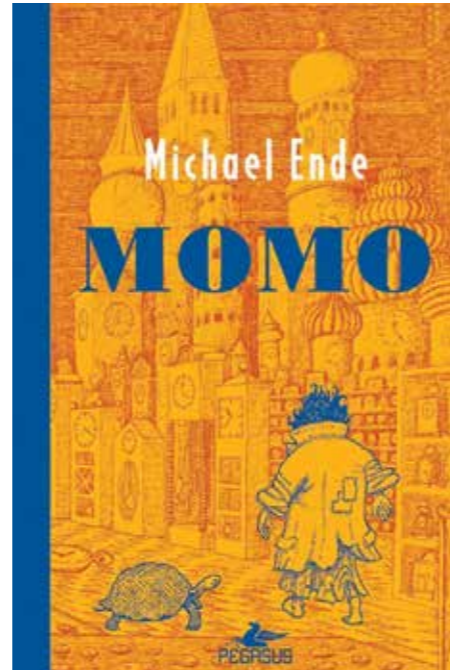
MOMO

Momo is a story book. However, it tells a story to adults rather than children. Because it is possible to find pieces from world history within that epic atmosphere. It is quite difficult for a child to solve and understand these kinds of associations and multi-layered narrations. But Momo can be enjoyable by focusing only on the plot, without considering the associations. This aspect of the book strike kids' fancy. On the other hand, associations within the plot are for adults. Momo is rich in associations. It is possible to read it from a theological, sociological, phenomenological, psychological, and anthropological point of view. Momo has this richness and depth that attract all disciplines' attention to itself. In other words, no matter what discipline you deal with, you can get great ideas through one good look into Momo.

We can say that Momo is one of the top points of world fantastic fiction. Michael Ende tells a lot of philosophical, sociological, and literal concepts within the fantastic world he establishes inside the book. Every story in Momo has an equivalent in the real world. Momo achieves to tell and show the facts that happened and are happening from a different point of view. That is why, our perspective on the world, people, and events changes and widens after reading Momo. In fact, Momo is still among us. And she continues to listen to us. Her companions are not just Tour Guide Gigi, Cassiopeia the tortoise, Master Hora and Beppo. She is a friend for everyone who is mindful of speed, possessing constantly, and spending time with friends. Perhaps, Momo means listening to oneself, in other words, listening to our conscious, our heart.

Momo
Micheal Ende

Cevirmen
Leman Çalışkan
Pegasus Yayınları, 2017
303 sayfa

Momo
Micheal Ende

Translator
Leman Çalışkan
Pegasus Publications, 2017
303 pages

MANDALINA BAHÇESİ

Literatürde drama ve savaş filmi olarak geçmektedir. Fakat filmde anlatılan şey, iyilik yapmak ve çalışmaktır. İyilik yapmakla çalışmak birlikte bulunduğu, bunların savaş karşıtı eylemlere dönüştüğü söylenebilir. Yönetmen de bu ekseninde hareket etmiş. İki düşmanı karşı karşıya getirmiş. İkisi de yaralı, ikisi de hiç olmazsa iyileşinceye kadar aynı evde kalmak zorundalar. Onları bir arada tutan şey, iyilik, merhamet ve çalışmayı temsil eden yaşlı İvo'dur.

Gaudí Award for Best European ve Satellite ödülleri de layık görülen Mandariinid, gerçekçi ve sade bir anlatıma sahip. Yaşlı İvo marangozdur ve mandalinalarını bir an evvel toplayıp sattıktan sonra Estonya'ya gitmek isteyen Markus'a tahta kasa yapmaktadır. İvo mandalina bahçesini terk etmeyi düşünmez. Bunun nedenini ise, filmin sonunda anlıyoruz. Bir gün Markus'un bahçe duvarına iki Çeçen askerinin kullandığı bir cip çarpar. Cipten arkasında ise, onu kovalayan, üç Gürcü askerinin kullandığı minibüs vardır. Film aslında iki Gürcü, bir Çeçen askerinin öldüğü bu çatışma sonrasında başlar. İvo ve Markus'un iyilik dolu kalpleri, iki şiddetli düşmanı bir masa etrafında oturtmayı başarır. Filme dönük belki de yapılacak tek eleştiri, iki şiddetli düşmanın nasıl olup da çok geçmeden, düşmanlığı bir kenara koyduklarıdır. Sanki bu konu biraz daha işlenmeliydi. Yönetmenin başarısı; bu eksikliğin hissediliyor olması rağmen izleyiciyi ikna etmesinde yatıyor. Yaşlı İvo'ya göre dini ve kavmi aidiyetler insanları ayırmamalıdır. Önemli olan, aynı masa etrafında oturabilmektir. Ve karşıdakinin acılarına saygı duymaktır. Mandalina Bahçesi, izleyicisinin kolay kolay unutamayacağı filmlerden biridir.

MANDARIINID

The movie is considered to be drama and war in the literature. However, what it talks about is kindness and effort. It can be said that when they're combined, kindness and effort turn into anti-war actions. Director moves within this theme too. Two enemies confront one another. They're both injured, but they have to stay at the same house at least until they feel better. What keep them together are kindness, mercy, and Old Ivo who symbolizes effort.

Tangerines is granted the Gaudí Award for Best European and Satellite Awards. It has a realistic and plain narration. Old Ivo is a carpenter and he makes a wooden crate for Markus, who wants to go to Estonia as soon as he sells his tangerines. Ivo does not want to leave the tangerine garden. We understand the reason behind at the end of the movie. One day, a jeep owned by Chechen soldiers hit Markus' garden wall. The jeep is chased by a minibus with three Georgian soldiers. In fact, the movie starts after the conflict in which two Georgian and one Chechen soldiers die. Ivo and Markus' kind hearts come through and they manage to sit two enemies around the table. Only criticism that can be said about the movie is that the point where two enemies forget their hostility in such a short period of time. It seems like this subject could be more elaborate. The director's success lies within his persuasiveness despite this shortage is evident. According to Ivo, religious and social relations should not discriminate people. What matters the most is to be able to sit around a table together. And respecting the sufferings of the other. "Mandariinid" is one of the movies that are hard to be forgotten by the audience.

Yönetmen
Zaza Urushadze
Senaryo
Zaza Urushadze
Tür
Dram, Savaş Filmi
Yapım
2013 – Estonya, Gürcistan
Süre
87 dk.
Oyuncular
Lembit Ulfsak, Elmo Nüganen, Misha Meskhi, Giorgi Nakashidze, Raiivo Trass, Zura Begalishvili, Gia Gogishvili

Director
Zaza Urushadze
Writer
Zaza Urushadze
Genre
Drama, War
Producers
2013 – Esthonia, Georgia
Runtime
87 min.
Cast
Lembit Ulfsak, Elmo Nüganen, Misha Meskhi, Giorgi Nakashidze, Raiivo Trass, Zura Begalishvili, Gia Gogishvili

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI MANUSCRIPT INSTITUTION OF TURKEY

TR ilindiği kadarıyla matbaa, ilk kez Çinliler tarafından miladi 6. yüzyılda icat edilip kullanılmıştır. Onun öncesinde kitaplar el ile yazılmakta ve çoğaltılmaktaydı. Bin yıl öncesinden söz ettiğimiz farkındasınızdır. Yazma eser dediğimizde, bin yıl öncesinden günümüze kadar sayısız badirelerden geçerek gelen kitapları anlamamız gerekiyor. Dolayısıyla yazma eserler binlerce yıllık medeniyetlerin geçmişiyle geleceği arasındaki bağıdır diyebiliriz. Türkçeyi, İslam dünyasının üç büyük dilinden biri haline getiren “Divân-u Lugati’t-Türk”, “Kutadgu-Bilig” ve “Atabetü'l-Hakayık” gibi Türkçe yazılmış ilk yazma eserlerdir. Dil olmadığına düşünce ve sanatın da olmayacağı; yazma eserler olmadığına düşünce, dilin, dolayısıyla düşünce ve sanatın korunamayacağı, gelecek kuşaklara aktarılamayacağı hesaba katılırsa, yazma eserlerin önemi biraz daha anlaşılır. “<http://www.yazmalar.gov.tr>” web sitesi Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak kurulan ve çalışan “Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığına” aittir. Türkçe, Arapça ve İngilizce olmak üzere üç dilde yayın yapan siteden 208 bin 567 yazma esere ulaşmak mümkündür. Kontur sistemiyle indirilebilen yazma eserlere ulaşmak için, ilk önce siteye üye olmak gerekmektedir. Sitede nasıl üye olunacağı, arama motorunu kullanırken nelere dikkat edileceği ayrıntılarıyla anlatılmış. Tabii üye olmadan da aranılan yazma eserin sitede ve yazma eserler kütüphanelerinde bulunup bulunmadığına bakılabilmektedir. Yazmalar sitesi hazırlanırken, ziyaretçilerin aradıkları bilgi ve kitaplara kolayca ulaşabilmeleri göz önünde bulundurulmuş. Bu haliyle site, araştırmacı, öğrenci ve yazma eserlere meraklı okuyucular için, büyük bir kolaylık sağlamaktadır.

EN As far as it is known, printing press was first invented and used by Chinese in 6th century AD. Before the printing press, books were both written and copied by hand. As one can notice, this dates back 1000 years ago. What we mean when we say manuscript are books that survived from countless hardships 1000 years ago. Therefore, we can say that manuscripts connect past and future of civilizations that are thousands of years old. Manuscripts as “Diwan Lughat al-Turk” (Compendium of the Turkic Dialects), “Kutadgu Bilig” (Book of Wisdom) and “Hibat al-haqayiq” were the first manuscripts written in Turkish and thus made Turkish one of the three greatest languages of Islamic World. Since no language means no ideas and art; lack of manuscript means that ideas and art cannot be protected and conveyed to next generations. Considering this fact, manuscripts are appreciated more. The website “<http://www.yazmalar.gov.tr>” belongs to “Manuscript Institution of Turkey”, which was founded by and operates under the Ministry of Culture and Tourism. 208,567 manuscripts are available on the website that provides access in Turkish, Arabic, and English. In order to have access to the manuscripts, which can be downloaded via credit system, membership is required. Detailed information on membership and search engine is available at the website. It is also possible to check the manuscript’s availability on both the website and the manuscript libraries without membership. While preparing this website, easy access to information and books for visitors has been considered. With its features, the website provides great convenience for researchers, students, and manuscript enthusiasts.

<http://www.yazmalar.gov.tr>

SAĞLIK VE MUTLULUK DEPOSU ACI: KIRMIZIBİBER

YÜZLERCE YILDIR SOFRALARIMIZIN BAŞTACI OLAN KIRMIZIBİBER, AYNI ZAMANDA SAĞLIK VE MUTLULUK KAYNAĞI. TÜRKİYE, KIRMIZIBİBER ÜRETİMİNDE DÜNYANIN ÖNDE GELEN ÜLKELERİNDEN BİRİ OLURKEN, ACI BİBERİN TATLI HİKAYESİNİ YAZAN ÜRETİCİLER DE BU LEZZETİ SOFRALARIMIZA ULAŞTIRMANIN GAYRETİ İÇERİSİNDELER.

THE HOT THAT IS THE STORE OF HEALTH AND HAPPINESS: THE RED PEPPER

HOLD IN HIGH HONOUR ON OUR TABLES FOR HUNDREDS OF YEARS, THE RED PEPPER IS THE STORE OF HEALTH AND HAPPINESS TOO. WHILE TURKEY IS ONE OF THE LEADING COUNTRIES IN RED PEPPER PRODUCTION, THE PRODUCERS THAT WRITE THE SWEET STORY OF HOT PEPPER ARE IN THE EFFORT TO LET US HAVE THIS TASTE ON OUR TABLES AS WELL.

MARAŞ BİBERİ DÜNYA MARKASI OLUYOR
MARAŞ PEPPER TO BECOME A GLOBAL BRAND

“KIRMIZIBİBERİ SOFRALARINIZDAN EKSİK ETMEYİN”
“REMEMBER TO ALWAYS HAVE RED PEPPER IN STOCK”

TKDK İLE TANIŞTI, MAKİNE VE EKİPMAN DESTEĞİ İLE BİBERDEN
DAHA FAZLA VERİM ALDI

MADE ACQUAINTANCE WITH ARDSİ, PRODUCED HIGHER YIELD FROM PEPPER THANKS
TO MACHINE AND EQUIPMENT SUPPORT

MARAŞ BİBERİ DÜNYA MARKASI OLUYOR

MARAŞ PEPPER TO BECOME A GLOBAL BRAND

"MARAŞ BİBERİ KÜMELENME PROJESİ, BİBER ÜRETEN İŞLETMELERİN KAPASİTESİNİ ARTIRACAK VE İŞBİRLİĞİNİ TEŞVİK EDECEK BİR ÇATI KİMLİĞİNDE FAALİYET GÖSTERECEK."

"THE MARAŞ PEPPER CLUSTER PROJECT WILL ENHANCE THE CAPACITIES OF THE CHILI PEPPER-PRODUCING ENTERPRISES AND ACT AS AN UMBRELLA THAT WILL ENCOURAGE COOPERATION."

TR Avrupa Birliği ve Türkiye'nin ortaklaşa finanse ettiği, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın yürüttüğü Rekabetçi Sektörler Programı kapsamında desteklenen "Maraş Biber Kümelenme Projesi" hayata geçiyor. Türkiye'deki baharatlık kırmızıbiber üretiminin tamamına yakın kısmının gerçekleştirildiği bölgede yürütülen proje, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis ve Adıyaman illerini kapsamaktadır. Kahramanmaraş İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün ana faydalanıcısı olduğu, Maraş Biberinin ulusal ve uluslararası rekabet gücünü artırmaya yönelik olarak başlatılan kümelenme sürecine, Kahramanmaraş Ticaret Borsası ve Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası da, ana paydaşlar olarak destek vermektedir.

PROJE SEKTÖRE YÖN VERECEK

Yaklaşık 2,6 milyon avroluk bütçeye sahip Maraş Biberi Kümelenme Projesi'nin, çiftçileri, biber işletmelerini, ilgili devlet kuruluşlarını, üniversite ve enstitüleri bir araya getirerek, Ar-Ge, sektörel tanıtım, destekleyici tesislerin kurulması gibi faaliyetlere öncülük etmesi planlanmaktadır.

İşletmelerin ortak kullanımı için kurulacak analiz laboratuvarı ve paketleme tesisleri, proje kapsamında hayata geçirilecek ilk yatırımlar olarak öne çıkmaktadır.

Maraş Biberi Kümelenme Projesi, biber üreten işletmelerin kapasitesini artıracak ve işbirliğini teşvik edecek bir çatı kimliğinde faaliyet gösterecek. Bu işbirliğinin bir sonucu olarak kümelenmede yer alan her bir üyenin üretim maliyetlerinin düşmesi, pazarlama ve rekabetçilik avantajlarını artırması hedeflenmektedir.

Kümelenme projesinin, aynı zamanda sektörün ihtiyacı olan finansman kaynaklarının yaratılması için, işletmelere yol gösterici bir misyonla çalışmalarını yürütmesi planlanmaktadır. Maraş Biberi Kümelenme Projesi, inovatif fikirlerin hayata geçmesi için de yol gösterici olacaktır.

EN Supported within the framework of the Competitive Sectors Program, which is jointly financed by the European Union and Turkey and carried out by the Ministry of Science, Industry and Technology, the "Maraş Pepper Cluster Project" is being carried into effect. Carried out in the region where almost all of Turkey's pepper production is made, the project encompasses the cities of Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis and Adıyaman. The cluster process, of which Kahramanmaraş Provincial Directorate of Food, Agriculture and Livestock is the main beneficiary, and which was initiated to enhance the national and international competitive power of the Maraş Pepper is also supported by the Kahramanmaraş Commodity Exchange and Kahramanmaraş Chamber of Commerce and Industry as the main stakeholders.

PROJECT TO STEER THE SECTOR

The Maraş Pepper Cluster Project, which has a budget of around 2.6 million Euros, is expected to bring together farmers, chili pepper enterprises, related state institutions, universities and institutions, and lead activities such as R&D, sectoral promotion and the establishment of supporting facilities. Analysis laboratories and packaging facilities to be established for the joint use of enterprises come to the forefront as the first investments to be carried into effect within the framework of the project.

The Maraş Pepper Cluster Project will enhance the capacities of the chili pepper-producing enterprises and act as an umbrella that will encourage cooperation. As an outcome of this cooperation, it is aimed that each and every single member within the cluster will have their production costs decreased, and that their marketing and competitive advantages will be enhanced.

It is planned that the cluster project, in order to create the resources of finance that the sector is in need of, will carry out its works with a guiding mission. The Maraş Pepper Cluster Project will also lead the way in terms of the implementation of innovative ideas.

“MARAŞ BİBERİNİN DÜNYA MARKASI OLMA ZAMANI GELDİ”

Projenin ana faydalanıcısı olan Kahramanmaraş İl Gıda Tarım Hayvancılık Müdürü İhsan Emiralioğlu, ülkedeki en kaliteli ve özel biberin Doğu Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde yetiştiğine vurgu yaparken, projenin amacını şu sözlerle özetledi: “Maraş Biberinin artık bir dünya markası olmasının zamanı gelmiştir ve bunun yolu da sektörel işbirliğinden geçmektedir. Maraş Biberi, tüm bölge illerinin ortak değeridir. Projeden en iyi verimin alınması için önyargılardan uzak, birlik beraberlik içinde sektör paydaşlarının ortak bir akıl oluşturmaları gerekmektedir.”

LOGO ÇALIŞMALARI TAMAMLANDI

Mayıs 2017’den bu yana işlerlik gösteren Maraş Biberi Kümelenme Projesinde, bu süreçte sektöre dair tanı çalışmaları, tüketici algısını ölçmeye yönelik pazar araştırmaları ve değer zinciri analizi yapılmış, ilgili araştırmalara girdi sağlamak ve sonuçlarını doğrulamak üzere odak grubu çalışmaları yürütülmüştür. Bu süreçte Maraş Biberi Kümelenmesine referans oluşturabilecek yurtiçi ve yurtdışı kümelenme örnekleri de detaylı olarak incelenmiş, yerinde gözlem yapmak üzere çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiş, kümelenme stratejisi belirlenirken başarılı örneklerin uygulamalarından faydalanmak

“IT IS TIME FOR THE MARAŞ PEPPER TO BECOME A GLOBAL BRAND”

İhsan Emiralioğlu, Director of the Kahramanmaraş Provincial Directorate of Food, Agriculture and Livestock, the main beneficiary of the project, underlined that the highest quality and most exclusive pepper in the country is raised in the regions of Eastern Mediterranean and Southeastern Anatolia, and thus summarized the aim of the project: “It is time for the Maraş pepper to become a global brand, and that can be achieved through sectoral cooperation. The Maraş pepper is the common asset of all the cities in the region. In order to get maximum efficiency out of the project, it is necessary that the stakeholders of the sector develop a common mind away from prejudice, and in unity and solidarity.”

LOGO WORKS COMPLETED

As part of the Maraş Pepper Cluster Project, which is effective since May 2017, sectoral identification studies, marketing surveys to measure the perception of the consumer and a value chain analysis has been carried out, and in order to provide input for the said studies and to verify their results, focus group studies have been completed. During the process, domestic and foreign cluster examples that could constitute references for the Maraş Pepper Cluster were examined in detail, business visits were

üzere gerekli ön hazırlıklar yapılmıştır. Kümelenmeyi temsil edecek ve tüm 5 ilin değerlerini kapsayacak bir logo amblem tasarımı gerçekleştirilmiştir. Sektörün taraflarını bir araya toplayıp, ortak bir çatı altında sürdürülebilir bir gelişimi sağlamak için bir işbirliği platformu yaratmayı hedefleyen kümelenme kavramı, özellikle Avrupa’nın ekonomik kalkınmasında oldukça bilinen ve uygulanan bir yapı olarak göze çarpmaktadır.

MARAŞ BİBERİ 800 MİLYON TL’LİK DEĞER OLUŞTURUYOR

Kalite anlamında dünyanın önde gelen baharatlık biberlerinden sayılan Maraş Biberinin bölgede yaklaşık 800 milyon TL’lik bir ekonomik değer oluşturduğu tahmin edilmektedir. Gerek hane içi tüketimi, gerekse restoranlar için önemli bir baharat grubu olan kırmızı pul, toz ve isot biberinin elde edildiği Maraş Biberi, bölge ekonomisi için önemini artırarak sürdürmektedir. Yıllar içerisinde Maraş biberi arzının artmasıyla, ürünün piyasası sadece bu bölgeyle sınırlı kalmamış, ulusal pazara da yayılmıştır.

Maraş Biberi sektörü hem geleneksel, hem de geleceği parlak olan, büyüme potansiyeli yüksek tarımsal endüstrilerden bir tanesidir. Böylesine gelişime açık bir sektörde çiftçilerin, biber işletmelerinin ve tüm ilgili kurum ve kuruluşların bilgi donanım ve teknoloji olarak kendilerini geliştirerek modernize etmeleri büyük önem taşımaktadır.

Yüksek niteliğine rağmen baharatlık kırmızıbiberin ihracat hacmi Güneydoğu İhracatçılar Birliği 2016 yılı rakamlarına göre 4,5 milyon dolarlık bir rakamla sınırlı kalmaktadır. Gerek kalifiye eleman sıkıntısı, gerekse ARGE’ye ayrılan fonların azlığı ve teknolojik altyapı eksiklikleri, sektörün genişlemesindeki en önemli handikaplar olarak göze çarparken, Maraş Biberi Kümelenme Projesi, kırmızıbiber sektörünün daha fazla ön plana çıkarak atılım yapması için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

paid in order to carry out in situ observations, and the necessary preliminary preparations were made so as to benefit from the implementation of successful cases when determining the cluster strategy. A logo was designed to represent the cluster and encompass the assets of all 5 cities. The concept of cluster, which aims to create a cooperation platform to ensure sustainable development by bringing together the parties of the sector under a single roof, is striking as a quite well-known and frequently implemented structure in Europe’s economic development.

MARAŞ PEPPER CONSTITUTES A VALUE OF 800 MILLION TL

Considered one of the outstanding peppers of the world in terms of quality, the Maraş Pepper is estimated to constitute an economic value of 800 million TL in the region. The Maraş Pepper, from which red pepper flakes, powdered pepper and isot - an important spice group for both household consumption as well as for restaurants - are derived, increasingly continues its importance for the region’s economy.

With the increase in the supply of the Maraş Pepper throughout the years, the product’s market went beyond its region and spread to the national market, as well.

Both traditional and promising, the Maraş Pepper is an agricultural industry with growth potential. In such a leverageable sector, it is quite important that farmers, pepper enterprises and all related institutions and establishments enhance and modernize themselves in terms of knowledge, equipment and technology.

Despite its high quality, red pepper’s export volume, according to the 2016 data of the Southeast Exporters’ Union, is limited to USD 4.5 million. Whereas both the shortage of qualified personnel as well as the lack of resources allocated to R&D and technological infrastructure drawbacks come to the forefront as the most important obstacles standing in the way of the sector’s expansion, the Maraş Pepper Cluster Project is evaluated as a significant opportunity to ensure that the sector takes a leap by making the red pepper sector prominent.

“KIRMIZIBİBERİ SOFRALARINIZDAN EKSIK ETMEYİN”

“ACI KIRMIZIBİBER, KİMYASAL İÇERİĞİNDEN DOLAYI SAĞLIKLI BESLENMEDE OLDUKÇA ÖNEMLİ BİR YERE SAHIPTİR.”

“REMEMBER TO ALWAYS HAVE RED PEPPER IN STOCK”

“DUE TO ITS CHEMICAL COMPOUND, CHILI PEPPER HAS A SIGNIFICANT PLACE IN A HEALTHY DIET.”

Yeşim İŞGÜZAR
Uzman Diyetisyen
Dietetician

Kırmızıbiber, Türk yemek kültürünün en önemli parçalarından biri. Yaş, kuru, közlenmiş ve toz haliyle yemeklerin lezzetine lezzet katan kırmızıbiberin sağlık açısından da birçok yararı bulunuyor. Kırmızıbiberin temel acı maddesi olan kapsaisin vücutta çok çeşitli etkiler yarattığını söyleyen Uzman Diyetisyen Yeşim İşgüzar'a, kırmızıbiberin sağlığa olan faydalarını sorduk.

► Kırmızıbiber ülkemize nasıl geldi?

Kırmızıbiberin çok uzun bir geçmişi var. Anavatanı Güney Amerika. Ülkemizde özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yetiştirilmektedir. Kırmızıbiber, tarımı yapılan en yaygın biberdir. Çok çeşitli şekillerde hafiften çok acıya kadar değişen acılıktadır. Taze veya kurutulmuş olarak kullanılabilir.

► Kırmızıbiberin acısı mı tatlısı mı daha makbul?

Kırmızıbiber çeşitlerinden en temel olanı acı kırmızıbiberdir. Bu biber çeşidi, kimyasal içeriğinden dolayı sağlıklı beslenmede oldukça önemli bir yere sahiptir. Kırmızıbiber uçucu yağ, sabit yağ ve acı madde olarak kapsaisin (%2) içermektedir. Kırmızıbiber rengini; güçlü antioksidan etkisi olan, iltihap azaltıcı, sağlıklı damar oluşumunu teşvik eden ve hücre hasarı önleyip, onararak yaşlanmayla mücadele eden bitkisel kökenli bileşenlerden almaktadır.

► Kırmızıbiber hangi sıklıkla ve ne şekilde (çiğ, toz, pişmiş, vs.) tüketilmeli?

Sağlıklı bir insan için günlük alınması tavsiye edilen askorbik asit (60 mg/gün) miktarı, yaklaşık 100 gram taze biberle karşılanabilmektedir. Sağlık açısından közlenmiş ya da taze olarak tüketilmesi daha sağlıklı olacaktır.

Red pepper is one of the cornerstones of Turkish cuisine. While boosting the flavour of the dish in its fresh, dried, roasted and powdered forms, red pepper also has many benefits in terms of health.

We asked about the health benefits of the red pepper to Dietitian Yeşim İşgüzar who stated that capsaicin, the main heat substance of red pepper, impacts the body in various ways.

►How was red pepper introduced to Turkey?

Red pepper has a quite long history. Its homeland is South America. In Turkey, it is produced especially in East and Southeastern Anatolia regions. Red pepper is the most extensively cultivated type of pepper. They range from being mild to extremely hot. They can be used fresh or dried.

►Which red pepper is better: hot or not?

The main red pepper type is the chili pepper. Due to its chemical compound, chili pepper has a significant place in a healthy diet. Red pepper contains volatile oil, fixed oil and capsaicin (2%) as heat substance. The red colour of the red pepper comes from its herbal components that are strong antioxidant, anti-inflammatory, promote healthy vascularization and combat aging by preventing and mending the cellular damages.

►How often and in which form (raw, powdered, cooked, etc.) the red pepper should be consumed?

The recommended daily dose of ascorbic acid (60 mg/day) for a healthy person can be met by 100 grams of fresh red pepper. It would be much healthier to consume it roasted or fresh.

►What are the benefits of chili pepper?

Various studies showed that red pepper lowered the level of

► **Peki, acı biberin ne gibi faydaları var?**

Acı kırmızıbiberin yapılan çeşitli çalışmalarda lipid metabolizması üzerine etki ederek serum ve karaciğerde kolesterol ve trigliserid düzeyini düşürdüğü gözlenmiştir.

Acı kırmızıbiber aynı zamanda, terlemeyi artırarak vücuttan toksin atılmasına yardımcı olmaktadır. İçeriğindeki aromalı tat sayesinde mutluluk hormonu salınımı tetikleyerek pozitif etki sağlamaktadır. Kırmızıbiberde yüksek düzeyde bulunan A vitamini hücre fonksiyonlarını düzelterek bağışıklık sistemini korumakta ve güçlendirmektedir. Aynı zamanda göz sağlığının korunmasında, saç ve cilt sağlığında da etkilidir.

Yine kırmızıbiber kalp damar sağlığında oldukça etkilidir. İçeriğindeki potasyum, felç ve kalp krizi riskini azaltmaktadır.

► **Acı biberin diyabete de iyi geldiği söyleniyor. Bu doğru mu?**

Acı kırmızıbiberin antidiyabetik bir potansiyele sahip olduğu yapılan çalışmalarda belirtilmektedir. Yapılan çalışmalarda kapsaisin tarafından salınan "P madde düzeyinin" diyabet görülme olasılığıyla ters orantılı olduğu belirtilmektedir.

► **Obezite ile biber tüketimi arasında ne gibi bir orantı var?**

Kapsaisinin vücut ağırlığını azaltıcı etkileri de bulunmaktadır. Yapılan çalışmalarda kırmızıbiberin, tüketiminin hemen sonrasında vücut ısısını artırdığı bilinmektedir. Kırmızıbiberdeki kapsaisinin tüketimi hem obeziteden korunmada oldukça önemi olan termojenik etkiyi artırmakta, hem de tokluk hissi vererek enerji almını azaltmaktadır. Böylece metabolizmanın hızlanması sağlayarak vücut ağırlığının denetiminde rol almaktadır.

cholesterol and triglyceride levels in serum and the liver by affecting the lipid metabolism.

It also helps increase sweating, thus removing the toxins from the body. Thanks to its aromatic flavour, it triggers the release of serotonin and causes happiness and positivity.

Rich Vitamin A component of red pepper regulates cell functions and therefore protects and strengthens the immune system. It can also be utilized to protect eye health and to boost hair and skin care.

Red pepper is significant in cardiovascular health. The potassium it contains decreases the risk of stroke and heart attack.

► **Is it true that chili peppers are good for diabetes?**

Studies show that chili pepper has an antidiabetic potential. These studies indicate that the "level of substance P" the capsaicin releases is inversely proportional to the possibility of diabetes incidence.

► **What is the relation between pepper consumption and obesity?**

Capsaicin has body weight reducing impacts. According to the studies, it is evident that the body temperature increases right after consuming the red pepper. Intake of capsaicin in the red pepper both increases the thermogenic effect significant for the protection against obesity, and decreases energy intake by providing feeling of satiety. In this way, it accelerates the metabolism and takes part in controlling the body weight.

► **Bir diyetisyen olarak hastalarınıza kırmızıbiber tüketimini öneriyor musunuz?**

Kırmızıbiber, ülkemizde yetiştirildiğinden ötürü ulaşımı ve erişimi kolay sağlıklı bir besin. Bu nedenle sofralarımızdan eksik edilmemesi ve günlük diyetlerimizde mutlaka yer alması gerekir.

► **Kırmızıbiber çok tüketildiğinde bunun mideye etkisi nasıl oluyor?**

Kapsaisin aynı zamanda antiülser bir bileşendir. Son dönemde yapılan çalışmalar kapsaisinin ülserle sebep olmadığını tam tersi yararlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca mide asidini düzenleyerek sindirimi de kolaylaştırmaktadır.

► **Kırmızıbiber tüketiminin kanserden koruduğu ifade ediliyor. Bilimsel olarak bu mümkün mü?**

Kırmızıbiberdeki kapsaisinin kanserli hücre gelişimini negatif etkilediği ve kansere karşı koruyucu özellik gösterdiği bilinmektedir. Yapılan çalışmalarda, kapsaisinin prostat, mide, mesane ve karaciğer kanserleri üzerine tedavi edici özelliğinin bulunduğu belirtilmektedir.

► **Kırmızıbiber ilaç sanayisinde de kullanılıyor mu?**

Kırmızıbiber, kas ağrısı ve romatizmal hastalıkların tedavisinde kullanılan birtakım merhem ve kremlerin içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca kolera ve gut hastalıklarının tedavisinde kullanılmakta, kramp ağrılarının geçirmede etkili olmaktadır.

► **Do you recommend red pepper consumption to your patients as a dietitian?**

As it is produced here in our country, red pepper is an easy-to-access and a healthy food. It should certainly be on our tables as well as in our diets.

► **When over-consumed, how does red pepper affect the stomach?**

Capsaicin is also an anti-ulcer component. Recent studies show that capsaicin does not cause ulcer; on the contrary, they show that it is beneficial. In addition, capsaicin regulates gastric acid and it is digestive.

► **Red pepper consumption is said to be protective against cancer. Is this scientifically possible?**

It is known that capsaicin that red pepper contains negatively affects the development of cancerous cell and has protective characteristics against cancer. Studies indicate that capsaicin had therapeutic features against prostate, stomach, bladder and liver cancers.

► **Is red pepper used in pharmaceutical industry?**

Certain ointments and creams used in the treatment of muscle pains and rheumatic diseases contain red pepper. Moreover, it is used in the treatment of cholera and gout diseases and is efficient in relieving cramp pains.

TKDK İLE TANIŞTI, MAKİNE VE EKİPMAN DESTEĞİ İLE BİBERDEN DAHA FAZLA VERİM ALDI

"OSMAN SAKINMAZ, 3 KUŞAKTIR ÇİFTÇİ OLAN BİR AİLENİN ÇOCUĞU. ARAŞTIRMAYI ÇOK SEVEN SAKINMAZ, TKDK DESTEKLERİ İLE MAKİNE VE EKİPMANLARINI GÜNCELLEDİ. SAKINMAZ, KURUM EĞİTİMLERİNE DE KATILARAK DOĞRU BİLDİĞİ YANLIŞLARI DÜZELTTİ VE VERİMDE ARTIŞ SAĞLADI."

MADE ACQUAINTANCE WITH ARDSI, PRODUCED
HIGHER YIELD FROM PEPPER THANKS TO
MACHINE AND EQUIPMENT SUPPORT

"OSMAN SAKINMAZ IS THE SON OF A FAMILY THAT HAS BEEN ENGAGED IN FARMING FOR 3 GENERATIONS ENTHUSIASTIC ABOUT RESEARCH, SAKINMAZ UPDATED HIS MACHINES AND EQUIPMENT WITH ARDSI SUPPORT. BY ATTENDING THE TRAININGS OFFERED BY THE INSTITUTION, SAKINMAZ CORRECTED HIS FALSE KNOWLEDGE AND ENSURED INCREASE IN PRODUCTIVITY."

Biber yemeklerimizin olmazsa olmazı. Maraş biberi ise aroması, lezzeti ve acısı ile biber deyince akla gelen ilk türlerden. Biber aynı zamanda Kahramanmaraş için en önemli geçim kaynaklarından biri. Yüzlerce yıldır bu topraklarda üretilen, gıda, ilaç ve kimya gibi birçok sektörde kullanılan biber, bölgenin sosyal ve toplumsal dokusuna da nakşetmiş. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) da “Tıbbi ve Aromatik Bitki Yetiştiriciliği” başlığı altında, biberin üretilmesi ve işlenmesine önemli hibe destekleri sağlıyor. Osman Sakınmaz da TKDK desteklerinden faydalanan üreticilerden biri. 3 kuşaktır tarımla uğraşan bir aileden gelen Sakınmaz’la biber üreticiliğini ve aldığı desteği konuştuk:

► **Bize biraz kendinizi anlatır mısınız?**

Kahramanmaraş’ın Pazarcık ilçesinin Karahüyük köyündeyim. Ailenin 8 çocuğundan biri ve en küçüğüyüm. 4 kız, 4 erkek kardeşiz. Lise mezunuyum. Ayrıca okumayı ve araştırmayı çok severim. Çiftçilik yaparken de hep daha iyisini yapmaya özen gösterir bunu yaparken de ilim ve fenden yararlanmaya çalışırım.

► **Çiftçilik sizde ata mesleği mi?**

Ben bir çiftçi çocuğuyum. Toprak sevgisi, toprakla uğraşma bize atalarımızdan gelen bir miras. Ama ben işimi çok seviyorum. Çiftçi bir ailenin çocuğu olmasam da toprakla uğraşırdım. Çünkü üretmek, ürettiklerinizle insanlara faydalı olabilmek çok güzel bir duygu.

► **Çocuklarınız var mı? Onlar da çiftçiliğe meraklı mı?**

5 çocuğum var. 3’ü üniversite mezunu, biri üniversite öğrencisi, diğeri de reklamcılıkla uğraşiyor. Onların eğitimine elimden geldiğince destek olmaya çalıştım ama kararlarına hiçbir zaman müdahale etmedim. Çocuklarımdan 2’si ziraat mühendisi, diğeri de tarımla ilgili bir bölüm bitirdi. Yani onlar da toprakla uğraşmayı seviyor. Ayrıca eşime de minnettarım. O olmasa ben bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım.

► **Hep biberçilik mi yaptınız? Başka ürünler de ekip biçtiniz mi?**

Biz daha önceki yıllarda pamuk ekiyorduk. 90’lı yıllara kadar bu böyle devam etti. Daha sonra mısır ektik. Daha sonra alternatif ürünleri birlikte üretmeye karar verdik. Bunlar yer fıstığı, sarımsak, üzüm oldu.

► **Biber üreticiliğine nasıl geçiş yaptınız?**

Biber üreticiliğine de TKDK sayesinde geçiş yaptık. Onların bu noktada teşvikleri ve verecekleri destekler bizi biberçiliğe itti. Malum, biber üretimi çok zahmetli bir iş. Çok yoğun bir emek ve ince işçilik istiyor.

Pepper is a must in our dishes. Maraş pepper, on the other hand, is one of the first kinds to spring to mind when it comes to pepper with its aroma, taste and hotness. Pepper is also one of the most important livelihoods for Kahramanmaraş. Pepper, which has been produced on these lands for hundreds of years, and which is used in many sectors such as food, medicine and chemistry, is engraved on the region’s social and societal pattern, as well. The Agriculture and Rural Development Support Institution (ARDSI) provides significant grant support for the production and processing of pepper under “Medicinal and Aromatic Plant Growing”. Osman Sakınmaz is among the producers who benefits from the ARDSI support. We discussed pepper production and the support he receives with Sakınmaz, who comes from a family that has been engaged in agriculture since 3 generations.

► **Could you tell us a little about yourself?**

I am from the Karahüyük village of the Pazarcık district of Kahramanmaraş. I am one of the 8 children of the family and the youngest; we are 4 sisters, 4 brothers. I am a high school graduate. I also like reading and researching. While farming, I put an effort into always doing better and while doing so, I try to make use of science and progress.

TR

**“DEVLETİMİZİN KURUMUNUN
AYAĞIMIZA KADAR GELMESİ BENİ
ÇOK MUTLU ETTİ VE DAVET ETTİKLERİ
TOPLANTILARIN HEMEN HEMEN HEPSİNE
KATILMAYA ÖZEN GÖSTERDİM.”**

EN

**THE FACT THAT OUR STATE’S
INSTITUTION CAME TO OUR FEET
MADE ME VERY HAPPY AND I TRIED TO
ATTEND ALMOST ALL OF THE
MEETINGS
TO WHICH THEY HAVE
INVITED ME.**

► **Is farming your paternal profession?**

I am the son of a farmer. Love for the land, engaging with the land is a heritage from our ancestors. But I love my job very much. Even if I wasn’t the son of a farmer’s family, I would still be engaged with land. For it is a great feeling to produce something, to be of use to our people.

► **Do you have any children? Do they have an interest in farming too?**

I have 5 children. 3 of them are university graduates, one of them is a university student and the other is occupied with advertising. I have tried to support their education best I can and have never interfered with their decisions. 2 of my children are agricultural engineers, one also completed a department related to agriculture. That is to say, they like being engaged with land, as well. Additionally, I am grateful to my wife. If it wasn’t for her, I couldn’t have achieved any of the things I have done.

► **Were you always engaged in pepper production? Have you cultivated other crops as well?**

We used to cultivate cotton. This continued into the 90’s. Later on, we cultivated corn. And then we decided to jointly produce alternative crops. These were peanuts, garlic and grapes.

► **How did you transition to pepper production?**

We transitioned to pepper production thanks to ARDSI. Their encouragement and the support they would grant steered us towards pepper production. As you know, pepper production is a toilsome job. It requires a lot of effort and fine craftsmanship.

► **Biber yetiştiriciliğinin incelikleri neler? Nelere dikkat etmek gerekiyor?**

Biber yetiştirmek, bebek büyötmek gibidir. Günlük olarak takip etmeniz gerekir. Bir gün takibi geciktirirseniz biber zarar görür. Böcek yiyebilir, sulaması uymaz. Biber diğer ürünlere göre çok hassastır. Bir de biberçilik sektöründe işçi bulmak çok zor. Eğer biber toplama makineleri geliştirilebilirse, daha fazla üretim yapabiliriz.

► **Peki, bu emeğinin karşılığını alabiliyor musunuz?**

Her işte olduğu gibi biber üretiminde de emek olmadan yemek olmaz. Biber üreticiliği zorluğu olduğu kadar getirisi olan da bir iştir. Ama dediğim gibi çok ince bir işçilik gerektirir. Adeta bir bebek gibi narın ve hassas bir şekilde biberin büyütülmesi ve işlenmesi gerekir.

► **Ne kadarlık bir alanda üretim yapıyorsunuz?**

Bugün itibarıyla 450 dönümlük bir alanda tarım faaliyetleri yürütüyoruz. Bunun 100 dönümü babamdan miras kaldı, kalan bölümleri çalışarak kendim satın aldım. Çalışan daima kazanır. Niyetiniz temiz olduktan sonra Allah da yardım eder.

► **TKDK ile nasıl tanıştınız?**

Daha önce de söylediğim gibi okumayı, araştırmayı, yenilikleri takip etmeyi seviyorum. TKDK ekipleri köyümüze geldiler, destek vereceklerini söylediler. Çok memnun oldum. Devletimizin Kurumunun ayağımıza kadar gelmesi beni çok mutlu etti ve davet ettikleri toplantıların hemen hepsine katılmaya özen gösterdim. TKDK ile tanışmamız da bu şekilde oldu. Ben sadece TKDK'nın değil, tarımla ilgili diğer devlet kurumlarımızın toplantılarına da katılmaya özen gösteririm.

► **İşbirliği süreciniz nasıl geçti? TKDK personelleri ile verimli çalışabildiniz mi?**

TKDK ile tanıştıktan sonra yapacağım işe ilişkin eğitimimi aldım. Çok verimli oldu. Meğer bizim doğru bildiğimiz yanlışlar varmış. Babadan, atadan gördüklerimizin bazıları yanlış bilgilermiş. Sulama ve gübreleme de bile yanlış bildiklerimiz varmış. Bunların doğrularını öğrendik, uygulayınca da verimde artış oldu. Şunu da net olarak söyleyeyim, ben birçok Kurumun eğitimine katıldım ama hiçbir yerde görmediğim ilgi ve alakayı TKDK'da gördüm. Destekler için prosedürler olacak tabii.

► **Armut piş ağzıma düş olmaz. Hangi iş var ki emek olmadan yemek olsun? TKDK ile çalışmanız size neler sağladı? Üretimde yüksek standartlara ulaşabildiniz mi?**

TKDK bize ekipman desteği sağladı. "Tıbbi ve Aromatik Bitki Yetiştiriciliği" başlığı altında 5 adet makine/ekipmandan oluşan yaklaşık 130 bin TL'lik yatırım yaptık ve %50'sini hibe olarak aldık. Bu makine ve ekipmanlar bize önemli katkı sağladı. Ama bah-

► **What are the delicacies of pepper? What should one pay attention to?**

Producing pepper is like raising a baby. You have to monitor things on a daily basis. Put off doing so for a day and your pepper is harmed. Bugs can eat it, its irrigation does not fit. Compared to other crops, pepper is much more delicate. To add, finding workers in the pepper sector is quite hard. If pepper collection machines can be developed, we can produce more. In pepper production - as is the case with everything - there is no gain without pain. As difficult it is, pepper cultivation has high yields. But like I said, it requires very fine craftsmanship. The pepper has to be raised and processed delicately and sensitively - almost like a baby.

► **How big is your establishment?**

As of today, we carry out agricultural activities on an area of 450 decares, 100 decares of which my father passed down to me, and the rest I bought myself by working. Those who work always win. As long as your intentions are good, Allah helps out.

► **How did you make acquaintance with ARDSI?**

As I said before, I like to read, research and keep up with trends. ARDSI teams came to our village, said they would grant us support. I was very pleased. The fact that our state's institution came to our feet made me very happy and I tried to attend almost all of the meetings to which they have invited me. This is how I made acquaintance with ARDSI. I try to attend the meetings of not just ARDSI, but other state institutions related to agriculture.

► **How was the collaboration process? Could you work efficiently with the ARDSI personnel?**

After encountering ARDSI, I received my training in relation to what I would do. It has been quite efficient. Turns out, we have known certain things wrong all along. Some of the things we have seen our fathers, forefathers do were apparently based on wrong information. There were things we did not know right about even irrigation and fertilization. We learned what is right, and when we implemented them, our productivity increased. Let me put this clearly: I have attended the trainings of many institutions but it was in ARDSI that I have experienced unparalleled attention and care. There are of course procedures for the supports. You can't just expect things to fall into your lap. Can you name one thing in which there is gain without pain?

► **What did you secure through your collaboration with ARDSI? Could you achieve high standards in production?**

ARDSI provided us equipment support. Under "Medicinal and Aromatic Plant Growing" we made an investment of around 130 thousand TL composed of machine/equipment, and received 50% as grants. Beforementioned machine and equipment made outstanding

TR
"BİBER YETİŞTİRMEK,
BEBEK BÜYÜTMEK GIBİDİR.
GÜNLÜK OLARAK TAKİP ETMENİZ
GEREKİR. BİR GÜN TAKİBİ
GECİKTİRİRSENİZ BİBER ZARAR GÖRÜR."

EN
"PRODUCING PEPPER IS LIKE RAISING A
BABY. YOU HAVE TO MONITOR
THINGS ON A DAILY BASIS. PUT
OFF DOING SO FOR A DAY AND
YOUR PEPPER IS
HARMED."

settiğim gibi bu desteklerin yanında verdikleri bilgi desteği de bizim için çok önemliydi.

► **TKDK ile önümüzdeki süreçte de çalışmayı düşünüyor musunuz?**

Üretim aşaması ve sonraki süreçlerimizi daha modern hale getirebilmek için TKDK ile gelecek dönemde de çalışmayı düşünüyoruz. Güneş enerjisi ile ilgili projelerimiz olacak.

► **TKDK ile işbirliği konusunda sizden fikir alanlar oluyor mu? Kurumdan destek almak isteyenlere neler tavsiye edersiniz?**

Biz bu destekleri aldıktan, öğrendiklerimizi uyguladıktan sonra bize TKDK'yi soran çok oldu. "Biz bunu nasıl yapabiliriz?" diye soruyorlardı. Onlara her zaman TKDK'yi tavsiye ettim. Devletimiz bizlerin ayağına kadar gelmiş, imkânlarını bize sunmuş. Biz de üzerimize düşeni yapıp karşılıklı iyi niyet içerisinde işlerimizi yürütmemiz lazım.

► **Son olarak girişimci adaylarına neler tavsiye ediyorsunuz?**

Girişimcilik bir ruh. Girişimci adam karşından bakınca bile anlaşılır. Sürekli araştırır, öğrenmeye gayret gösterir. Ama benim tavsiyem korkmasınlar. Devletimiz ellerinden tutuyor. TKDK var. Çok yüksek hibe oranları var. Bunlar bizim gençlik yıllarımızda yoktu. Girişimci adayları zorluklardan yılmasın. Azim ve gayretle hedeflerine ilerlesinler.

contribution. However, like I said, in addition to these supports, the information support they provided was very important to us.

► **Would you consider continuing to work with ARDSI in the period to come?**

In order to modernize our production and post-production processes, we do consider working with ARDSI in the future. We are going to have projects on solar energy.

► **Do people ask for your opinion on collaboration with ARDSI? What would you recommend to people who wish to receive support from the Institution?**

After we received and implemented these supports, many asked us about ARDSI. They were asking, "How can we achieve that?" I have always recommended ARDSI to them. Our state has come to our feet, has offered its opportunities to us. We must do our part and carry out business in mutual goodwill.

► **Lastly, what recommendations do you have for candidate entrepreneurs?**

Entrepreneurship is a spirit. You can tell an entrepreneur even by looking at him. He always carries out research. Puts an effort into learning. My advice, though, is for them not to be afraid. Our state has got our back. We have ARDSI. There are very high grant percentages. We didn't have those when we were young. I say to candidate entrepreneurs, do not lose heart in the face of challenges; Progress towards your goals with determination and fervour.